Suomen Turku

ÅBO, VÅR STAD

N:o 2 — 1975

JULKAISIJA - UTGIVARE: TURKU-SEURA, ABO-SAMFUNDET r.y. Ohjehinta 2:50

TURUN MESSUT 75

15-24.8. Kupittaalla

OSUUSKUNTA TURUN MESSUT
Puolalankatu 1, 20100 Turku 10 Puh. 921-334440

MUOTITALO
RA-KE
— **Turun suurimmat valikoimat iltapuvusta puseroon**
Kauppiaskatu 9
Puutarhakatu 10

Hyvää kahvia!
Kotonaleivottua!
TERVETULOA!

kisälli

Käsityöläiskahvila Luostarinmäessä
Avoinna klo 10—16, puh. 17 505

MATKAILU EI TUNNE RAJOJA...

Me järjestämme Teille matkan minne tahansa, olittepa sitten menossa Savonlinnaan sukuloimaan tai liikematkalle Los Angelesiin . . .
Meiltä saatte mm:

— VALMISMATKAT
— LIIKEMATKAT
— RISTEILYT
— URHEILUMATKAT
— KAIKKI SEURAMATKAT (paitsi Spiesin)
— MESSUMATKAT
— AUTONVUOKRAUKSET
— AMERICAN EXPRESS — LUOTTOKORTIT

HENKILÖKOHTAISEN PALVELUN TOIMISTO

TRAVEK

HUMALISTONKATU 3
TURKU, puh. 337 111

Tule tänään pelaamaan Ikituurin kesäpeliä.

Reitillä Uima-allas – Pienoisgolf – Sauna – Puistoravintola – Kesädisco – Café – ravintola Ikituuri.

Pöytävaraukset puh. 373 161.

Kesäpeli
Ikituuri
Pelaa älä pelkää

Jo 30000 nauttii TURUN OSUUSKAUPAN jäseneduista

liity Sinäkin -tee hyvä kauppa
Lisätietoja lähimmästä myymälästämme

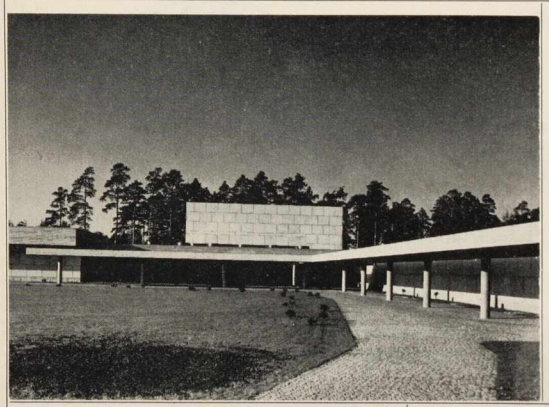
osuvia ostoksia

TURUN OSUUSKAUPPA

Arkkitehti-lehden liitteenä julkaistiin vuonna 1973 kartta, johon oli merkitty 81 arkkitehtonisesti huomionarvoista kohdetta Turussa. Sittemmin niitä on tullut lisää. Oletko jo tutustunut kaikkiin?

Essi Renvallin "De profundis" — "Syvyydestä minä huudan Sinua, Herra..." →

Arkkitehti Pekka Pitkäsen suunnittelema Pyhän Ristin kappeli rakennettiin vv. 1965—67 Turun hautausmaalle. Rakennuksessa on kolme erikokoista siunauskappelia ja krematorio. Betonin ohella rakennusaineina on käytetty runsaasti tummenettua pronssia ja tammea. Pyhän Ristin kappeli on tutustumista varten avoinna sunnuntaisin klo 12—15, 1. 6.—31. 8. sunnuntaisin klo 12—16.

Turun kaupungin matkailutoimisto
Käsityöläiskatu 4
20100 Turku 10
Puh. 921-336 366

TURUN PÄIVÄ

21. 9. 75
URHEILUN JA KUNTOILUN TURKU

Ohjelmassa mm.

- ◇ päivän avaus Kauppatorilla klo 12.00
- ◇ kuntokävelytempaus
- ◇ kuntourheilua ja voimistelua Kupittaan urheiluhallissa
- ◇ uimahallitapahtuma Impivaaran uimahallissa
- ◇ naisten liikuntatapahtuma Turun konserttitalolla
- ◇ jäähallitapahtuma Kupittaan jäähallissa
- ◇ palloilua voimailua, nappulajalkapalloa, pyöräilyä, pöytätennistä ym.
- ◇ Ruisrääkki
- ◇ Heikinmarkkinat

Ja runsaasti muuta ohjelmaa.
Ohjelmasta tarkemmin päivälehdissä Turun päivän lähestyessä.

Turun päivän toimikunta 1975

Valitse kuluttajain oma E-liike

Liittymällä E-liikkeen jäseneksi ja keskittämällä ostoksesi E-myymälään Sinulla on mahdollisuus vahvistaa omaa asemaasi kuluttajana yhdessä muiden 650.000 E-liikkeen jäsenen kanssa.

E-myymälä on
— läheinen ja ystävällinen
— tavaravalikoimiltaan monipuolinen sekä
— hinnoiltaan edullinen

Valitse siis kuluttajain oma E-liike!

E TARMOLA

Suomen Turku
ÅBO, VÅR STAD
N:o 2 - 1975

Kauppias
VILJO VANNE:

TURULLE VIHREÄ OMALEIMAISUUS

Viljo Vanne

VUOSI 1979 on aikakirjoihin merkitty maamme kaupunkien äidille, Turulle, 750-vuotisjuhlavuodeksi. Elinvoimainen ja jatkuvasti kehittyvä Turku on vähintäin yhden messun, ja vielä paremmin, juhlavuoden arvoinen.

TURKU-seura teki parisen vuotta sitten Turun kaupungille aloitteen juhlavuotta valmistelevan elimen perustamisesta. Hitaalta kuitenkin tuntuvat päättävien elinten toimenpiteet, sillä elämme sellaisissa tunnelmissa, joka antaa aiheen olettamukseen, ettei juhlavuoden koneistoa ole käynnistetty. Päätökset olisi tehtävä nopeasti. Eihän enää ole pelkoa siitäkään, että juhlavuotta valmisteleva elin ehdottaisi esim. rakennettavaksi jonkun monumentin. Aika ei riitä tähän ja tuskin varatkaan, sillä tavoitteen olisi ylitettävä aikaansaannokset, joita saavutettiin Turun alkuvuosisatoina. Asukkaita oli vähän, mutta teot ja tulokset suuria ja arvokkaita: Turun linna, Tuomiokirkko jne.

TÄNÄÄN meitä turkulaisia on paljon, yli satakuusikymmentätuhatta asukasta. Tekniikka on korkealla, mutta työmme on muodostunut itsekeskeiseksi. Ei ole enää sitä yhteishenkeä kuin satakunta vuotta sitten. Silloiset turkulaiset korjasivat yhteistuumin asuinympäristönsä puutteita, rakennettiin mm. Urheilupuisto, vuoristopuistot jne. Samanaikaisesti Turussa asui henkilöitä, mesenaatteja, joille tuotti iloa lahjoittaa kotikaupungilleen ja sen asukkaille laitoksia, joista on hyötyä tulevillekin sukupolville: Taidemuseo, Kirjastotalo jne.

NYKYPÄIVÄN turkulaiset ovat ylpeitä menneitten sukupolvien aikaansaannoksista ja erikoisesti kaupunkimme omaleimaisuudesta, josta on vielä rippeitä jäljellä. On esitettävä kysymys, eikö nykypolvi näe, mihin olemme menossa tuhotessamme suurin uhrauksin aikaansaatua vehreyttä persoonattomaan, autioon kivierämaahan, jossa pääroolia näyttelee tekniikka, auto saasteineen ym. Ihmiset ovat jääneet ja ovat yhä enemmän jäämässä suunnittelun jalkoihin.

TURUN kaupungin asukkaille olisi ilmeisesti parhaimpia lahjoja, jos kaupunki 750-vuotisjuhlavuotenaan muistaisi ihmistä. Asukasta, joka täällä elää, tekee työtä ja maksaa yhteiskunnan toiminnot. Palautettakoon edes osittain hänelle kuuluva oikeus elää saasteettomassa ympäristössä ja varaamalla asuntoalueiden pihat ja lähitienoot lapsille eikä autoille.

ERI puolilta maailmaa kantautuu viestejä, jotka kertovat autojen lannistamien ihmisten kaipaavan kaupunkeihinsa saasteista vapaata luontoa. Tämän toteuttamiseksi jopa hävitetään asuntokortteleita, joihin rakennetaan puistikkoja, katujen varsille istutetaan puita ja keskikaupunkialueet rauhoitetaan ihmisille.

MIKSI me turkulaiset emme toimi samoin? Jalkakäytävämme on "miehitetty" mm. paikoitusmittareilla. Ei siis ole estettä istuttaa jalkakäytävien reunoille eläviä puita. Turkulaisen sydäntä riipaisee ja matkailijat ovat ihmeissään siitä, että vielä tänä päivänä keskikaupungilla on sellainen kivierämaa kuin kauppatori toriajan jälkeen. Muutos on saatava aikaan. Kauppatorin autiuden puolustamiseksi ei riitä vetoomukset joukkotilaisuuksiin ja sen alle rakennettaviin autopaikoitustiloihin. On vihdoinkin ryhdyttävä toteuttamaan monia aloitteita, joita on tehty kauppatorin elävöittämiseksi.

VARTIOVUORI-, Samppalinna-, Urheilupuisto-vyöhyke odottaa elävää toimintaa ja jalankulkusiltoja niitä yhdistämään. Turku-seuralle olisi arvokas tehtävä vedota uudelleen Turun kaupungin päätäntäelimiin ja kaikkiin turkulaisiin tunnuksella: palauttakaamme kaupunkimme vihreä omaleimaisuus vuoteen 1979 mennessä. Tämän toteuttaminen edellyttää virkamiesten, luottamushenkilöiden ja kaupungin asukkaiden yksimielistä yhteistoimintaa, että nyt tehdään jotain myös ihmisten hyväksi.

Juuso Härri

Asemapäällikkö
JUUSO HÄRRI:

Turkulaiset ja Elsa-rata

■ Suora rautatieyhteys Turusta Helsinkiin saatiin aikaan vuosisadan vaihteessa. Rata Turusta Karjaalle valmistui vuonna 1899 ja siitä edelleen pääkaupunkiin vuonna 1902. Matkanopeudeksi katsottiin silloin riittävän 40 km/h, joten rata jäi rakenteellisesti kevyehköksi. Jälkeenpäin on suoritettu jonkin verran vahvistuksia; mm. 1950-luvulla vaihdettiin kevyet kiskot keskiraskaisiin. Nämäkin olivat käytettyjä, muualta poistettuja kiskoja.

■ On selvää, ettei nykyinen teknisesti kehittynyt yhteiskunta voi rautatieliikenteessäkään tyytyä 75 vuotta sitten syntyneisiin ratkaisuihin, varsinkin kun muualla Suomessa on viime aikoina kiskoliikenteessä edistytty huomattavasti. Nyt ovatkin vahvat lounais-suomalaiset voimat Rautatiehallituksen myötävaikutuksella ajamassa voimakkaasti Turun ja Helsingin välisten junayhteyksien parantamista. Kysymys on oikoradasta Espoo—Lohja—Salo eli Elsa-radasta. Aikoinaan rautatien palveluksessa olleena haluan esittää ajatuksia siitä, mitä turkulaisilla on odotettavana tulevalta Elsa-radalta. En puutu kirjoituksessani radan kustannustekijöihin enkä sen mahdollisiin teknisiin hienouksiin.

NOPEUS

Julki tulleista tiedoista päätellen oikorata rakennetaan ensiluokkaisesti, joten nopeus 160 km/h on mahdollinen. Kun lisäksi Elsasta erillisenä toimenpiteenä on jo käynnissä perusparannus huomattavine rataoikaisuineen Turun—Salon välisellä rataosalla, on tästä seurauksena, että matka Turusta Helsinkiin sujuu Elsa-rataa käytettäessä kahdessa tunnissa — ja Turusta Saloon hurautetaan alle puolen tunnin. Luonnollista on, että myös matkat Turusta Savoon ja Itä-Suomeen Lohjan Hyvinkään kautta tulevat nopeutumaan huomattavasti.

MUKAVUUS

Uusi oikorata tullaan varustamaan raskailla, kansainvälisesti hyväksytyillä, yhteen hitsatuilla, 54 kg/m:n kiskoilla. Tämä takaa tasaisen, tärinättömän ja mahdollisimman äänettömän kulun. Vaunujen heilahduksetkin jäävät minimiin, koska varsinaisia "kurveja" ei rataan tule. Nykyiset uudet suomalaiset matkustajavaunut ovat mukavuudessaan jo kansainvälistä luokkaa ja kehitys jatkuu tässä suhteessa myönteiseen suuntaan.

MAISEMAT

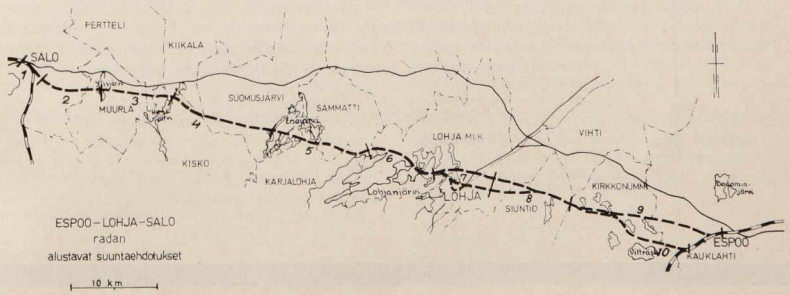
Elsa-rata tulee halkomaan Lohjan ja Salon välillä Etelä-Suomen järvirikkainta aluetta. Lohjan, Suomusjärven ja Muurlan seudut kumpuilevine maastoineen ovat kauneudestaan kuuluisia. Vaikka tunneleita tulee radalle runsaasti, jää matkustajalle silti runsaasti silmää lepuuttavaa katseltavaa.

MATKAT HALPENEVAT

Matkan huomattava lyheneminen, Turun ja Helsingin välillä 32 km, tuo tullessaan nykyistä halvemmat matkalippujen hinnat. Nykyisin voimassa olevan tariffin mukaan laskee hinta Turun—Helsingin matkalla 14 %. Mikäli matkalippujen yleistä korotusta ei tulisi, maksaisi toisen luokan matkalippu Turusta Helsinkiin Elsa-radan valmistuttua 14 markkaa. Samalla halpenisivat tietysti myös tätä reittiä käyttävien pitempimatkalaisten lippujen hinnat.

YLEISTÄ

Olen kaikessa lyhykäisyydessään valottanut Elsa-radasta koituvia etuja matkustavalle yleisölle. On aivan luonnollista, että tämän radan valmistuttua tulee myös tavaran kuljetus edullisemmaksi niin nopeuden kuin taloudellisuudenkin puolesta. Tavallisen turkulaisen kannalta miellyttävin Elsa-radasta koituva etu on tietenkin Turun ja Helsingin välisen matkan huomattava nopeutuminen, mikä helpottaa esim. pääkaupunkiin suuntautuvien kokous-, teatteri-, opinto- ja vierailumatkojen suunnittelua ja järjestämistä, joten ei voi muuta kuin toivoa, että suunnitelman toteutumista ei jouduttaisi kovin kauan odottamaan. □

ERKKI JUHANI VUORI

■ *Turku-seuran kunniajäsen, asessori Erkki Juhani Vuori siirtyi ikuiseen lepoon maaliskuun 7. päivänä 1975. Hän oli syntynyt Turussa helmikuun 1. päivänä 1897 ja tuli ylioppilaaksi v. 1915 Turun klassillisesta lyseosta. Poislähtönsä ei tullut yllätyksenä, sitä edelsi pitkäaikainen, vaikea sairaus, joka lopulta sammutti turkulaisessa kulttuurielämässä merkittävällä panoksellaan vaikuttaneen turkulaispatriootin elämänliekin.*

■ *Muistokirjoituksissa ja -puheissa on valotettu se mittava ja tuloksellinen työ, jonka Erkki Vuori kotikaupungilleen antoi. Siksi rajoitumme tässä yhteydessä toteamaan vain hänen toimintansa Turku-seurassa. Suomen Turku—Åbo, vår stad -lehden toimituskuntaan asessori Vuori kuului vuodesta 1959. Lehden päätoimittajaksi hänet valittiin v. 1962 hoitaen tehtävää 15. 9. 1974 saakka, jolloin luopui sairauden takia. Seuran pääsihteerinä Erkki Vuori toimi vuosina 1959—64 osallistuen seuran hallituksen ja työjaoston kokouksiin. Seuran hallituksen ja työjaoston jäsen hän oli vuodesta 1967 alkaen. Vuosikokouksessaan 25. 11. 1974 seura päätti kutsua Erkki Vuoren kunniajäsenekseen tunnustukseksi pitkäaikaisesta, uhrautuvasta työstä seuran päämäärien hyväksi sekä monipuolisesta ansiokkaasta toiminnasta kotikaupungin kulttuurielämässä.*

■ *Erkki Vuoren muistoa seuraa Turku-seuran kunnioittava kiitollisuus.*

Koulunjohtaja
ANTTI LEHTINEN:

Erkki Vuori oli pyyteettömän antajan roolissa

MUISTOPUHEEN asessori Erkki Vuoren siunaustilaisuudessa Turun Ylösnousemuskappelissa 17. 3. 1975 piti Turun Aleksis Kivi-kerhon puheenjohtaja, koulunjohtaja Antti L e h t i n e n. Puheessaan hän lausui mm.:

YSTÄVÄLLISYYS, hyvyys, sydämellisyys; siinä ominaisuuksia, joihin saivat tutustua kaikki ne monet, jotka tavalla tai toisella joutuivat Erkki Vuoren kanssa tekemisiin. Ja heitä oli todella paljon, sillä Erkki Vuori toimi pitkän elämänsä aikana niin monilla yhteiskunta- ja kulttuurielämän aloilla, että hänen elämänvaiheisiinsa tutustunut on hämmästyksellä lyöty.

ERKKI Vuori kuului niihin armoitettuihin, joille huomenlahjana oli uskottu monta leiviskää, eikä suinkaan kaivanut leivisköitään maahan. Monipuoliseen lahjakkuuteen liittyi Erkki Vuoressa hellittämätön uutteruus ja nykyajalle harvinainen vastuuntunto kaikessa, mihin hän ryhtyi. Ei näinollen ollut ihme, että hän ylti merkittäviin saavutuksiin niin monilla inhimillisen elämän aloilla.

ME rajoittuneet kanssaihmiset tunnemme Erkki Vuoren elämäntyöstä yleensä vain pienen osan ja siksi itse kukin meistä voisi pitää hänelle oman erilaisen muistopuheensa. Joku voisi puhua Turun Yliopiston Ylioppilaskunnan ensimmäiselle kuraattorille, joku toinen itsenäisyysaikamme vankeinhoidon uranuurtajalle ja kehittäjälle. Jotkut tulivat tuntemaan Erkki Vuoren lehtimiehenä, lausujana, teatterimiehenä tai matkailuihmisenä, menneisyyden tutkijana, kirjallisuuden harrastajana ja humanistina. Joillekuille Erkki Vuoren nimi tuo mieleen arvostetun kunnallismiehen. Hyvin monille hän oli ennen kaikkea sosiaalisesti valveutunut, aktiivinen ja aloitteellinen työntekijä monien avustusjärjestöjen piirissä.

ERKKI Vuoren sallittiin elää niin kauan, että hän ennätti nähdä monipuolisen kylvötyönsä kantavan myös hedelmää. Hän sai jo eläessään tunnustusta osakseen, joskin moni kunnianosoitus olisi saanut tulla aikaisemmin. On tullut yhteenvedon hetki. Synteesin luominen niin monitahoisesta persoonallisuudesta ja laajalle ja syvälle ulottuneesta elämäntyöstä kuin Erkki Vuoren ei onnistu näin lyhyellä aikavälillä. Erkki Vuori oli ihminen, joka kaatoi raja-aitoja kanssaihmisten väliltä, riisui aseista, lähensi ja yhdisti. Hän kykeni ihmissuhteissaan murtamaan sukupolvien välisen muurin. Yhtä luontevasti hän keskusteli niin lasten kuin aikuisten, niin työläisten kuin eläkeläisten, niin yhteiskunnan johtomiesten kuin kuritushuonevankienkin kanssa.

ERKKI Vuoressa oli runsaasti ikinuorta persoonallista viehätysvoimaa, charmia, joka tuntui säteilevän suoraan sydämestä. Ehkäpä "hänelle", lainatakseni Kersti Bergrothia, "niinkuin nuorelle ihmiselle aina, sydän oli ainoa oikea todellisuus". Mikä Erkki Vuoren elämäntyössä oli kestävää, tuleville sukupolville säilyvää, sitä on liian aikaista arvioida. Yksi on kuitenkin varmaa, hän jätti jälkeensä pysyvän muiston miehestä, joka halusi koko elämällään palvella muita. Tekipä hän mitä tahansa, ohjasi, näytteli, lausui, kirjoitti tai puhui, hän oli pyyteettömän antajan roolissa.

SUUNTAVIIVAT hänen tulevalle toiminnalleen viitoitettiin jo lapsuuskodissa, Maarian Kärsämäen koululla, jossa hänen isänsä pitkään toimi pitäjän ensimmäisenä opettajana, ollen paikkakunnan riennoissa monin tavoin mukana, "kaikkien hyvien aatteiden kannattaja", kuten Maarian pitäjän historia kertoo. Näissä toimissa sai Erkki Vuori olla pienestä pitäen mukana ja Aleksis Kiven Jukolan Eerosta lausumat sanat Erkki Vuoreen sovitettuina voidaan jatkaa, että "tämänkaltaisista harrastelemisista laajeni hänen katselmansa elosta ja maailmasta. Synnyinmaa ei ollut hänelle enään epämääräinen osa epämääräisessä maailmassa, ilman mitään tietoa missä ja minkälainen — — — Kotomaamme koko kuva, sen ystävälliset äidinkasvot olivat ainiaaksi painuneet hänen sydämensä syvyyteen. Ja tästä kaikesta syntyi hänen tahtoonsa halua ja pyrkimistä kohden maamme onnea ja parasta".

KOTISEUDUN- ja isänmaanrakkaus olivat Erkki Vuoren elämäntyön kantavat voimat. Työ isänmaan ja kasvavan sukupolven vapauden ja onnellisemman tulevaisuuden hyväksi oli hänen kaiken toimintansa johtotähti.

Matkailupäällikkö
IRMELI TORSSONEN:

Turun kesän ohjelmisto entistä monipuolisempi

Irmeli Torssonen

Turun kesä tarjoaa jälleen runsaasti erilaista ohjelmaa sekä matkailijoille että turkulaisille. Valinnan varaa on nähtävyyskohteista ja kiertoajeluista kalastukseen, jopa urheilusukellukseen asti. Vaikka Turun matkailu onkin ympärivuotista, erottuu kesän sesonki vielä selvästi matkailun huippukautena, lähinnä lomamatkailijoiden ansiosta. Tästä kesästä odotamme jälleen hyvää matkailukesää.

● Näkymä Luostarinmäeltä. - Valok. Teppo Uimonen.

VARSINAISEN kesämatkailukauden alkaminen voidaan laskea koululaisretkikuntien saapumisesta Turkuun. Työpaine on matkailutoimistossa keväällä kova, järjestetäänhän normaalin toimistotyön rinnalla toimiston kautta ohjelmia, opastus-, kiertoajelu-, majoitus-, ruokailu- y.m. järjestelyjä lähes kymmenelletuhannelle koululaiselle. — Tuskin ovat koululaiset poistuneet kaupungista kesälomiaan viettämään, kun muut kesämatkailijat saapuvat. Kotimaasta ja ulkomailta. Kotimaisten matkailijoiden osuuden Turkuun suuntautuvassa matkailussa odotetaan jälleen nousevan. Sekä matkailutoimistossa, neuvontakioskeissa kauppatorilla ja satamassa että Varsinais-Suomen matkailuyhdistyksessä pyritään matkailijoita auttamaan ja neuvomaan kaikissa kysymyksissä.

ESITETUOTANTO LAAJENTUNUT ENTISESTÄÄN

MATKAILUKESÄÄN 1975 on kaupungin matkailulautakunta varautunut muun muassa esitetuotannossaan. Erilaisia esitteitä ja karttoja on kesän sesonkia varten painatettu suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, saksaksi, ranskaksi ja venäjäksi yhteensä runsaat 200 000 kpl. Lisäksi on Turun matkailujulisteesta otettu 6 500 kpl: een lisäpainos. Luonnollisesti käytettävissä ovat myös aikaisempina vuosina painatettujen esitteiden toistaiseksi jakamatta olevat kappaleet.

KESÄTURUN OHJELMATOIMINTAA

TURKULAISILLA ja Turkuun saapuvilla matkailijoilla on valittavanaan runsaasti erilaisia tutustumiskohteita ja ohjelmatoimintaa. Kaupungissa sijaitsevat nähtävyyskohteet ovat useiden mielenkiintoisten näyttelyjen ja tapahtumien järjestelypaikkoina. Turun linnassa on näytteillä kesäkuun ajan British Councilin kokoama näyttely "henkilökohtaisia näkemyksiä 1850—1970". Tuomiokirkon iltamusiikkituokiot ilahduttavat kuulijoitaan kaikkina kesäkuukausina tiistaisin klo 20. Käsityöläismuseossa esitetään kansantanssia ja kansanmusiikkia sunnuntaisin klo 13 ja tiistaisin klo 18 yhden tunnin ajan kesäkuun alusta elokuun alkuun. Taidemuseossa jatkuu elokuun 10 päivään asti näyttely "informalismista fotorealismiin" ja Wäinö Aaltosen museoon on kesän ajaksi sijoitettu piirustuskoulun näyttely ja turkulaistaiteilijoiden, mm. Kalle Eskolan, Veikko Laukkasen, Nikolai Lehdon, Antti Niemisen, Leo Jokisen, Milja Aarnion ja Jussi Vikaisen töitä. Lisäksi Wäinö Aaltosen museoon on sijoitettu myös Kari Lehtisen ja Kari Hyvärisen valokuvanäyttely. — Sibeliusmuseo puolestaan tarjoaa stereokonsertteja keskiviikkoisin klo 19.

TEATTEREITA JA VIIHDEILTOJA

KESÄTEATTEREIDEN näytäntökauden avasi Åbo Amatörteaterförening r.f. jo toukokuun lopulla. Näytännöt jatkuvat koko kesän, torstaisin klo 19, ja esitettävä näytelmä on "Blommor till de sköna", joka kertoo Choraeuksesta. Näytelmän on ohjannut Gullan Wahlström, ja esityspaikkana on Kåren.

TURUN kesäteatteri Vartiovuorella on ottanut ohjelmistoonsa näytelmän "Ruoska ja rakkaus". Ohjauksesta vastaa Mauri Heikkilä. Samppalinnan kesäteatterissa esitetään "Kalevala", ohjaajana Mikko Nousiainen. Kummankin teatterin näytännöt jatkuvat elokuun puoleenväliin.

KAUPUNGIN viihdeillat ovat saaneet uuden ilmeen. Illat järjestetään tiistaisin ja torstaisin klo 19 Puolalanpuistossa. Käytännön järjestelyistä huolehtii Nuorisoseurojen Turun aluejärjestö r.y., jonka laatima ohjelmarunko on kaupunginhallituksen asettaman viihdetoimikunnan hyväksymä.

ILTOJA järjestetään kesän aikana yhteensä 24, ja niiden aiheet on valittu "jokaiselle jotakin"-periaatetta noudattaen. Tarjolla on mm. modernia viihdettä, itävaltalaista kansantanssia, karjalaista laulua ja tanssia, kansanmusiikkia, nuorten ilta, lasten ilta ja toivelaulujen ilta. Yhteislaulutilaisuuksia viihdeilloista on yhdeksän. Kesän viimeinen viihdeilta järjestetään 7. 8.

KIERTOAJELUJA JA RETKIÄ YMPÄRISTÖÖN

KAUPUNGIN matkailutoimiston järjestämä 2 1/2 tunnin pituinen kiertoajelu suoritetaan päivittäin klo 13 alkaen koko kesän ajan. Tutustumiskohteina ovat Tuomiokirkko, Turun linna ja Käsityöläismuseo. Aikaisempien vuosien kiertoajeluihin verrattuna on kierrosta nyt pidennetty ja Käsityöläismuseo otettu uutena kohteena mukaan kierrokseen. — Myös yksityisten matkanjärjestäjien toimesta järjestetään kaupunkikiertoajeluja.

VARSINAIS-SUOMEN matkailuyhdistys puolestaan järjestää retkiä Turun ympäristöön. Suosittu "seitsemän kirkon reitti", jota on ajettu jo 1930-luvun lopulta lähtien, on myös tänä kesänä ohjelmistossa. Retkiä tehdään niin ikään mm. Kemiöön, Teijon kesäjuhlille, Lietoon ja Piikkiöön.

KAUPUNGIN virkistysalueille saaristoon kuljettaa matkustajat uusi vesibussiyhtiö, Meribussi Oy. Saaristossa on mahdollista osallistua myös järjestettyihin kalamatkoihin, mm. Kustavissa sekä Airiston matkailukeskuksessa.

● Lapsia tutustumassa Kuppaan lähteeseen, joka Turun Messujen aikana toimii "onnenlähteenä". — Valok. Pekka Routamaa.

MESSUTOIMINTAA JA MUSIIKIN JUHLAA

JÄLLEEN on Turun vuoro toimia myös messukaupunkina. Turun messut tullee muodostamaan tärkeimmän kesätapahtuman kaupungissamme. Elokuun 15—24. järjestettäville Turun messuille rakennetaan myös matkailualan erikoisosasto B 1-halliin, joka on varattu kuntien ja matkailun käyttöön. Todettakoon, että osastoon on tulossa mm. Matkailun Edistämiskeskuksen, Suomen Matkailuliiton, laivayhtiöiden, matkatoimistojen ja hotellien sekä matkailutoimiston osastot.

Turku täynnä tunnelmaa

● Näkymä Aurajoen itäiseltä rannalta. — Valok. Gerold Gerdes.

■ **Turun kaupungin matkailulautakunnan viime syksynä hyväksymässä tavoiteohjelmassa todetaan mm., että matkailupalvelujen markkinoimiseksi tarvitaan moni-ilmeistä, ennakkoluulotonta matkailumainontaa ja -tiedotusta. Eräänä esimerkkinä käytännön toimenpiteistä tavoiteohjelmassa mainitaan valmiiksi äänitettyjen diasarjojen hankkiminen matkailuaihеisien tilaisuuksien järjestäjien käyttöä varten.**

■ **Matkailutoimiston arkistossa on nykyisin noin 400 kpl Turkua ja osittain myös sen ympäristöä esitteleviä dioja, osa on kuitenkin mm. rakennuskannan, vaate- ja automuodin muutosten vuoksi jo vanhentunut tai lähiaikoina jäämässä pois käytöstä. Koska nämä diat on hankittu eri valokuvaajilta eri tarkoituksia varten hyvin pitkänä ajanjaksona, niiden taso on melko kirjava, eivätkä ne sovellu kunnolla yhtenäisenä sarjana esitettäväksi.**

■ **Matkailulautakunta tilasi valokuvaaja Klaus Koszubatikselta diasarjan nähtyään hänen aikaisemmin tekemänsä neljästä Suomessa vietetystä vuodenajasta kertovan diasarjan. Tässäkin sarjassa ovat eri vuodenajat keskeisellä sijalla. Myöhäisen tilausajankohdan — syyskuussa 1974 — ja sen jälkeen vallinneiden poikkeuksellisen vaikeiden ja epäkiitollisten sääolosuhteiden vuoksi valokuvaaja ei ole voinut haluamassaan määrin täydentää aikaisempia kesäaiheisia kuviaan. Sarjaan tehdään siksi kesän aikana joitakin vähäisiä muutoksia.**

■ **Sarjan kerronta ei etene johdonmukaisesti kohteesta kohteeseen; tällä sarjalla ei liioin pyritä dokumentoimaan kaikkia niitä kohteita, jotka kiinnostavat matkailijaa Turussa. Pääpaino on kuvan ja äänen yhteisvaikutuksella, jolla kuvaaja pyrkii tavoittamaan Turulle ominaisen tunnelman — sellaisena, kuin sen kokee muualta tänne muuttanut.**

VALOKUVAAJALLA PUHEENVUORO

SE, mikä minua valokuvaajan toimintani alusta lähtien on eniten askarruttanut, ei ole niinkään tunnelman passiivinen vangitseminen kuvauskoneeseen, vaan sen vastakohta, tunnelman ilmaiseminen tai ylipäänsä tunnelmat valokuvauksen keinoin. Ei siis valokuvaus kulutustuotteena, vaan keinona ilmaista. Se, mitä haluan saavuttaa on, että katsoja kokee **aktiivisesti** mukana, että hänkin kokee ne tunnelmat, jotka minua ovat kerran liikuttaneet.

"TURKU täynnä tunnelmaa" (Erlebnis Turku — Ein Stimmungsbild) on kuvasarja, joka on syntynyt tämän periaatteen mukaisesti. Kyseessä on siis kuvasarja, ei kuvakokoelma. Missä on niiden ero? Keräilijä kokoaa, kerää esim. lumppuja tai perhosia. Sarja on jotain yhtenäistä, jotain, jonka yksittäiskappaleet oikein yhdistettynä muodostavat kokonaisuuden.

KAUPUNKI ei ole mitään ilman ihmisiä, jotka sen kokevat; mitä hyötyä on kaupungin olemassaololla kaikkine nähtävyyksineen, ellei sitä herätetä henkiin tunteilla, aistimuksilla. Maailman suurin silta, vanhin kirkko . . . ei, näitä kaikkia me emme löydä Turusta, miksi siis tulisi yrittää koota nähtävyyksiä, jotka tyrkyttävät ohimenevälle kävijälle ainoastaan vertailun kaikkiin superlatiiveihin nähden?

TURULLA on ilman muuta jotain omaa, jotain, mikä sinänsä ei ole "nähtävyys", esim. pitkällemenevä harmonia vanhan ja uuden välillä tai sille, joka tulee laivalla aamuiseen Turun satamaan, ainutlaatuiset Turun lähiympäristön merimaisemat. Siis ilmapiiri. Miten välittää näitä tunteita ja ajatuksia?

KATSOJAN ainoat käytännössä saavutettavat aistit ovat silmät ja korvat. Täten olemme tämän sarjan ytimessä. Jotta liikkumattomaan kuvaan lopulta vielä saataisiin dynamiikkaa ja tunnelma kohotettua, on sarja varustettu musiikilla. Ei mikään helppo tehtävä. Jokin musiikki joihinkin kuviin olisi alussa määritellyn sarjan ajatusta vastaan. Tässä on pyritty saamaan kuva ja musiikki optimaaliseen sopusointuun. Koska oma sävellys ei ole voinut tulla kysymykseen, oli turvauduttava käsilläoleviin kappaleisiin, mikä tarkoittaa, että oli "kuvattava musiikin mukaan". Laitteiden yksinkertaisen asennuksen ja helppokäyttöisyyden aikaansaamiseksi myös maallikolle tapahtuu sarjan esittäminen ainoastaan yhdellä projektorilla, mikä lopullisessa yhdistelyssä aiheutti sen, että diakuvan vaihtuessa syntyvä lyhyt pimeä katko ja projektorin ääni oli asetettava niin, että musiikillinen osa häiriintyisi mahdollisimman vähän. Lopuksi täydellisyyden vuoksi ei myöskään voitu välttää käyttämästä kahta (engl.) tekstillä varustettua musiikkikappaletta, jolloin tässäkin oli taas saatava aikaan yhdenpitävyys.

SARJAN historia alkaa vuonna 1968 ja siinä toistuvat pääasiassa ne vaikutelmat, jotka silloin vielä turistina sain. Tuon vaiheen huomattavimmat elementit ovat Ruotsin-laivan saapuminen satamaan (Ruissalo ja Pikisaari) sekä torin eloisa vilkkaus. Myöhempiä vaiheita kuvaavat kevät Aurajoen rannalla, jossa usein vietin aamiaistuntini sekä sisäkuvien sarja, niistä varsinkin kohtaus "Seitsemän veljeksen"-näytännöstä, jota aikoinaan kuvasin Turun Kaupunginteatterille ja joka samalla oli ensimmäinen kuvaamani teatterikappale. Kaiken tämän yläpuolella on kuitenkin kävijää läheisesti kohtaava tämän kaupungin historia alkaen Turun linnasta yli kaikkien aikakausien aina nykyiseen aikaan asti Wäinö Aaltosen museossa ja Sibeliusmuseossa, joiden rakentamisesta Turun kaupunki käsittääkseni ansaitsee erityisen tunnustuksen. □

— Messuihin tulevat tutustumaan myös ne Keski-Euroopan suurmatkatoimistojen matkanjärjestäjät, jotka osallistuvat Turussa järjestettävään matkailun tehomyyntitilaisuuteen eli "workshop"-tilaisuuteen.

ELOKUUN toinen suurtapahtuma, Turun musiikkijuhlat, ehtii juuri päättyä ennen messujen alkamista. Musiikkijuhlien aika, 9—14. 8., on musiikin suurta juhlaa, jolloin eri puolilla kaupunkia järjestetään musiikkitilaisuuksia. Ruisrock ajoittuu heti musiikkijuhlien alkuun, 9. 8.

MYÖS paljon muita tapahtumia sisältyy Turun kesään. Airiston regatta heinäkuussa, katulähetyksen valtakunnalliset kesäpäivät ja Turun katulähetyksen 30-vuotisjuhla samoin heinäkuussa, pohjoismainen liiketalouskongressi ja Ladies' Circle-järjestön kansainvälinen konferenssi elokuussa tuovat omaa tunnelmaansa Turun kesäkuvaan. Samoin kuin monet pienemmät kokoukset ja yleisötilaisuudet. □

Uusi Turun tuomiokirkko-kirja ilmestynyt

■ **Tuomiorovasti Lauri Huovisen toimesta on ilmestynyt uusi Turun tuomiokirkko-kirja, jossa on sivuja 70 ja kuvia 73 kappaletta. Kirjan suunnittelussa ovat olleet mukana Lisa Ahlblad ja Timo Turjas.**

Runsaasti kuvitetun kirjan teksti on laadittu suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja saksaksi. Huolella tehty kuvitus on painettu liitupaperille. Tuomiokirkko-kirja on tervetullut opas ja lahjakirja. Todettakoon, että Julius Finnbergin v. 1929 ilmestynyttä Turun tuomiokirkon historiikkia ei enää ole saatavissa. Kaksi vuosikymmentä on kulunut siitä, kun Juhani Rinne ja Ilkka Kronqvist kirjoittivat Turun tuomiokirkko-oppaan ja Matti Parvion laatima nykyisin käytössä oleva opas saavuttaa ensi vuonna kymmenen vuoden iän. □

PAATTISTEN MUSEO

● Paattisten kotiseutumuseon esineistöä. — Valok. Klaus Koszubatis.

■ *Paattisten maisemallisen ja rakenteellisesti kauniin kirkonkylän keskeisellä paikalla sijaitsee Paattisten museo, jonne on kerätty 600-vuotisen historian omaavan pitäjän, ent. nimeltään Paattiskorpi, menneen sukupolven esineistöä.*

■ *Nälkävuosien johdosta ja seurauksena v. 1874 rakennettu 2-kerroksinen viljamakasiini luovutettiin museoksi v. 1968, jolloin siihen siirrettiin mv. Vilho Poson keräämät vanhat esineet.*

Poso osti v. 1937 ns. kanttorin torpan kaikkine kodin esineistöineen ja piti tätä autiotorppaa yksityismuseona. Perusesineistö oli siis torpassa jo valmiina ja vuosien mittaan Poso osti huutokaupoista sekä sai lahjoituksina lisää esineitä.

V. 1966 Poso lahjoitti esineistön Paattisten kunnalle ja esineet siirrettiin museoksi kunnostettuun viljamakasiiniin. Museon avajaiset pidettiin 1. 9. 1968. Esineet on osin järjestetty aihepiireittäin. On mm. puusepän työkalut vanhoine sorveineen, suutarin lestit ja naskalit, kankaan valmistamiseen tarvitut välineet loukuista kangaspuihin tai sepän välineistöä. Erikoista on myös se, että kaikki työvälineet on itse valmistettuja. Olihan silloisissa oloissa omavaraisuus ei vain viljan, riistan ja muiden elintarvikkeiden hankinnoissa, vaan myös jalkineiden, vaateparsien ja ajopelien valmistuksessa. Pärepihtien valaistuksessa tehtiin puhdetöitä.

Museossa tapaamme myös tunnetun turkulaisen piirustuksenopettaja, taiteilija Ilmari Kaijala-vainajan esineistöä ja maalauksen. Kaijalan sukua elää vielä Paattisissa.

Museon vanhimmat esineistöt ovat 1600—1700-luvulta, mutta pääosa on 1800-luvulla valmistettua esineistöä. Esineitä on yhteensä n. 500. Poson keruutyön jälkeen ei museo ole saanut montakaan esinettä. Vaikka esinekokoelma on runsas, niin ehkäpä paikkakunnalla löytyy vieläkin sellaista häviävää esineistöä ja menneiden sukupolvien jäämistöä, kuten vanhoja kirjoja, jotka olisi toimitettava museossa säilytettäväksi.

Turkulaisten on perheineen syytä kesäkuukausina piipahtaa Paattisten puukirkon vierellä sijaitsevassa museossa, joka on avoinna sunnuntaisin kello 11.00—13.00. Museon viereisen asuintalon Sisko ja Eelis Mäkinen tulevat esittelemään museota ja myös museon perustajan poika mv. Olavi Poso voi kertoa enemmänkin isä-vainajansa keruutöistä.

Paikallismuseot ovat, ei vain seudun menneiden sukupolvien elämän, asumisen ja työn historiaa valottavia tietopisteitä, vaan myös kotiseuturakkauden ilmentymiä ja siksi tärkeitä uuden sukupolven asennekasvatustekijöitä. □

ILMARI RINNE

Toiminnanjohtaja
ARJA YLI-UOTILA:

Olohuoneista ulos maailmaan virkistävän loman pariin

Hieman kärjistäen voidaan sanoa, että Suomen Matkailuliiton tehtävänä on 1800-luvun loppupuolelta asti ollut tempaista ihminen ulos olohuoneestaan matkailemaan, retkeilemään ja ulkoilemaan. Leppoisa elämä olohuoneessa saattaa tuntua mukavalta, mutta kuitenkin ne vaikutteet ja virikkeet, joita ihminen sen ulkopuolelta saa ovat tärkeämpiä kuin näennäinen mukavuus.

Arja Yli-Uotila

SUOMEN Matkailuliiton, entisen Matkailijayhdistyksen, ensimmäisissä säännöissä vuodelta 1887 todetaan: "Suomen Matkailijayhdistys tahtoo sekä maan omissa asukkaissa että ulkomaalaisissa herättää mieltymystä matkustuksiin tässä maassa ja tehdä ne helpoiksi laajentaakseen siten sen luonnon ja kansan tuntemista". Yhdistyksen perustarkoituksena oli siis herättää sekä maan omien asukkaiden että ulkomaalaisten mielenkiinto matkustamiseen Suomessa sekä maan yleisten matkailuolojen kehittäminen. Voidaankin sanoa, että vuoteen 1968 saakka järjestön tehtävät olivat kahden laatuisia: Suomen matkailun yleinen kehittäminen ja yksityisten jäsenten, suomalaisten matkailijoiden palveleminen. Vuoden 1968 alusta matkailun yleiset tehtävät siirtyivät valtiolle.

VAIKKA liiton toiminnan painopiste on eri aikoina vaihdellut muuttuvien olosuhteiden mukaan, on järjestön henkilöjäsenten palveleminen aina kuulunut sen keskeisimpiin tehtäviin. Suomen Matkailuliitto on henkilöjäsenpohjainen kansalaisjärjestö, jonka pääasiallisena tehtävänä on huolehtia oman jäsenistönsä vapaa-ajan vietosta. Voidaankin sanoa, että Suomen Matkailuliitto haluaa toimia eräänlaisena vapaa-ajan ammattiyhdistyksenä: luoda ja turvata mahdollisuuksia monipuoliseen, sisältörikkaaseen ja tarkoitustaan vastaavaan matkailuun ja lomanviettoon. Matkailuliiton nykyisen politiikan mukaisesti pyritään luomaan lähes jokaisen kukkarolle sopivia matkailupalveluja, joista olohuoneestaan liikkeelle lähtevä ihminen löytää sisältöä, virkistystä ja virikkeitä.

SUOMEN MATKAILULIITON ENSIMMÄINEN ALUETOIMISTO TURKUUN

MATKAILULIITON ja sen jäsenyhdistysten jäsenet saavat jäsenmaksuaan vastaan koko joukon jäsen-etuja, jotka aiemmin olivat saatavissa ainoastaan liiton keskustoimistosta Helsingissä. Tasan vuosi sitten — toukokuun 15. päivänä tilanne Varsinais-Suomen osalta muuttui — Suomen Matkailuliiton ensimmäinen aluetoimisto aloitti toimintansa Varsinais-Suomen Matkailuyhdistyksen toimiston yhteydessä. Kuluvan vuoden puolella on seuraava SMLn aluetoimisto aloittanut Tampereella ja vuorossa ovat Kuopion ja Kouvolan aluetoimistot vielä tämän vuoden puolella. Rakenteilla oleva aluetoimisto verkko tulee helpottamaan jäsenten palvelua kaikkialla maassa.

TURUN aluetoimiston palvelusisältöön näin alkuvaiheessa kuuluvat mm seuraavat toiminnot:

Information, neuvonnan ja opastuksen jakaminen

SUOMEN Matkailuliitto toimittaa ja julkaisee runsaasti erilaisia matkailun opaskirjasia, joista osa on maksuttomia, osa maksullisia. Kaikista aluetoimistosta ostamistaan opaskirjoista saavat jäsenet 15 %:n alennuksen. Tunnetuin SMLn julkaisuista lienee "Suomen kulkuneuvot" — vanha, tuttu "Turisti". Lisäksi ilmestyy vuosittain oppaat mm Suomen hotelleista ja motelleista, lomakylistä ja täysihoitoloista sekä leirintäalueista sekä suuri joukko muita matkailu- ja retkeilyoppaita, joiden asiatietous auttaa matkailijaa tarpeisiinsa ja toiveisiinsa soveltuvan lomanviettopaikan valinnassa. Näiden opaskirjojen lukijat ovat juuri niitä olohuoneestaan ulos lähteviä ja uusia kokemuksia etsiviä ihmisiä.

Jäsenmatkojen välittäminen

SUOMEN Matkailuliiton jäsenpalvelu valmistaa vuosittain kymmeniä jäsenmatkoja, jotka suuntautuvat itään, länteen, pohjoiseen ja etelään. Matkavalikoima on todella monipuolinen ja tarjoaa vaihtoehtoja niin määränpään, ohjelman kuin matkustustavankin suhteen. Jäsenlehdet "Matkailumaailma" ja "Leirintä ja retkeilysanomat" julkaisevat yksityiskohtaiset tiedot jokaisesta matkasta. Näillä jäsenmatkoilla voi tutustua esim. Ähtärin eläinpuistoon, tehdä retken Ahvenanmaalle, osallistua Valkeakosken retkeilypäiville, lähteä juhannusmatkalle Taalainmaalle, käydä kuunteleman musiikkia joko Porin jazz-festivaaleilla tai Kaustisten kansanmusiikkijuhlilla tai vaikkapa lähteä hurraamaan Suomen puolesta Tukholmaan Suomi—Ruotsi maaotteluun. Valinnanvaraa on.

MYÖS paikalliset matkailuyhdistykset kuten tässä maakunnassa Varsinais-Suomen Matkailuyhdistys järjestävät lisäksi omia retkiä, jotka suuntautuvat pääasiassa oman maakunnan nähtävyyskohteisiin. Vanhin ja tunnetuin retki Varsinais-Suomessa on Seitsemän kirkon reitti, joka ajetaan jälleen tänä kesänä, jo kolmattakymmenennettäseitsemännettä kesää... Lisäksi tehdään retkiä mm Jean Sibeliuksen kotiin Järvenpään Ainolaan, käydään Teijon kesäjuhlilla, tutustutaan maakunnan historiallisiin kartanoihin "Linnoja ja kartanoita"-reitillä, tehdään kierros Kemiön saarella jne. Kaikki nämä varsinaiset jäsenmatkat on hinnoiteltu niin, että ne ovat jäsenten kukkarolle mahdollisimman edullisia, erityistä jäsenalennusta ei näistä matkoista enää anneta.

MUTTA alennusmatkojakin löytyy... Suomen Matkailuliiton retkeilyosaston tunturilomaviikoista ja vaelluksista on alennus 5 %:n suuruinen. Lisäksi jäsenet saavat ostoedun kotimaisista seuramatkoista ja Lumikimara-lomaviikoista. Jos mielii ulkomaiselle lomalle — etelän aurinkoon, on mahdollista tehdä matka jäsenhintaan. Aluetoimisto välittää Matkailuliiton matkatoimiston kautta mm seuramatkoja Jugoslaviaan, Romaniaan, Espanjaan, Italiaan. Matkan kohteesta riippuen on ostoetu 10—5 %.

Kansainvälisen retkeilymaja- ja leirintäaluekortin kirjoittaminen

MIKÄLI jäsenet aikovat lähteä leirintä- tai retkeilylomalle Eurooppaan on syytä hankkia jo kotimaassa kansainvälinen leirintäaluetai retkeilymajakortti, jotta vältyttäisiin ikäviltä yllätyksiltä. Varsinkin sesonkiaikaan ovat leirintä-alueet ja majat tupaten täynnä, mutta ko kortin omaava voi luottaa sisälle pääsyyn sekä maasta ja kohteesta riippuen voi saada jopa pienen alennuksenkin yöpymismaksuista. Turun aluetoimisto kirjoittaa jäsenille ko kortteja, jota varten pitää toimistoon toimittaa passivalokuva sekä täydelliset henkilötiedot.

TURUN aluetoimiston ensimmäinen toimintavuosi — on totuteltu puolin ja toisin palvelemaan ja löytämään toimiston tarjoamat palvelut. Toivottavasti jäsenet kuitenkin löytävät tiensä olohuoneistaan aluetoimiston kautta ulos maailmaan uusien virikkeiden ja virkistävän loman pariin. □

C. J. Gardberg

Mera pris för Åbo-historiken

■ I förra numret av denna tidskrift kunde vi berätta att professor Oscar Nikula hade fått Svenska Litteratursällskapets stora pris för sin insats som skrivare av stora avsnitt av Åbo stads historia. Nyligen har samma sällskap prisbelönt ännu en författare i samma serie, nämligen museiverkets chef fil dr Carl Jacob Gardberg. Han har hugnats med Sällskapets stora Hallbergska pris, detta som erkänsla för första delen av Åbo stads historia, den som omspänner tiden 1155—1366. □

Göteborgs Stadsteater Turussa

■ Turun ystävyyskaupungin Göteborgin kaupunginteatteri vieraili Turussa 20.—21. 5. 1975 esittäen Turun kaupunginteatterin suurella näyttämöllä August Strimbergin näytelmän "Gustav III". Lennart Hjulströmin ohjaama esitys on ollut eräs viime vuosien kohutuimpia teatteritapauksia Ruotsissa. Teatteri on vieraillut useissa maissa ja kaikkialla näytelmän esitys on saavuttanut valtavan menestyksen. Turku ei tehnyt poikkeusta, sillä kaksi täpötäyttä katsomoa palkitsi ansiokkaan esityksen vilkkain ja voimallisin aplodein.

Näytelmän musiikista vastasi Sven-Eric Johansson ja lavastuksesta Olle Montelius. Kustaa III:tta esitti Sven Wollter ja kuningatar Sofia Magdaleenaa Birgitta Palme. □

Turun ruotsalaisesta teatterista toivotaan alueteatteria

■ Turun ruotsalaisen teatterin valtionavun suuruus tänä vuonna on 140 000 markkaa, mutta se ei läheskään vastaa teatterin laajaa alueellista toimintaa.

Kiertuetoiminnan osuus on ollut 25—40 % teatterin koko toiminnasta, sillä esimerkiksi näytäntökaudella 1973—74 oli Turun ruotsalaisella teatterilla kaikkiaan 183 esitystä ja niistä 55 Turun ulkopuolella. Kokonaiskatsojamäärä oli 31 090 ja kiertue-esityksiä seurasi 10 304 henkeä. Teatterin kustannuksista on Turun kaupungin avustus kattanut lähes 50 % ollen tänä vuonna 414 000 markkaa ja valtionavustus eri vuosina 9—15 % ollen tämän vuoden osalta 140 000 markkaa. Turun kaupunki esittää Turun ruotsalaisen teatterin hyväksymistä alueteatteriksi.

Opetusministeriölle jättämässään kirjelmässään Varsinais-Suomen Maakuntaliitto toteaa valittaen, ettei ministeriö ole myöntänyt anottua 60 000 markan määrärahaa Turun ruotsalaisen teatterin kiertuetoiminnan turvaamiseksi ja esittää, että opetusministeriö kiirehtisi toimenpiteitä teatterin vakiinnuttamiseksi alueteatteriksi. □

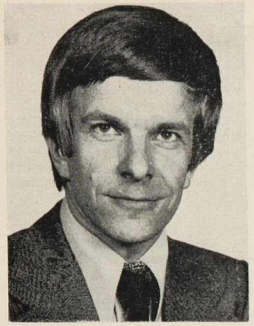
SUOMEN TURUN

jäsenetuna saavat Turku-seuran jäsenet ja lehden erikseen tilanneet!

- Mikäli lehdessänne on virheellinen osoite, lehti on jäänyt kokonaan tulematta tai esiintyy maksuerehdyksiä, ilmoittakaa asiasta allekirjoittaneelle seuran toiminnanjohtajalle tekemällä huomautukset mieluimmin kirjeitse, koska vain täten voidaan varmistaa oikeat nimet ja osoitteet.

- Lehtemme vanhemmat numerot ovat kysyttyjä ja usea numero on jo loppunut. Lehden vanhat ja uudet irtonumerot maksavat 5 mk kpl, mutta v. 1975 numeroita on vielä saatavissa 3 mk kpl. Seuraavan vuoden tilausmaksu on 15 mk/vsk. Irtonumeroiden postilähetyksestä velotetaan 1 mk/kpl. Irtonumeroita myyvät Turussa numerosta 2/1975 alkaen kirjakaupat.

Tilausosoite:
ILMARI RINNE
Puh. 382 596
Taskulantie 1 G 116 — 20300 TURKU 30

Erkki Leppäkoski

Fil.lis.
ERKKI LEPPÄKOSKI:

Turun lähivedet meren-tutkijain työkenttänä

Turkulainen luonnontutkija ja -harrastaja on kautta aikojen tähyillyt etelään ja länteen, merelle ja saaristoon. Lintumies on sieltä löytänyt rikkaan ja vaihtelevan työkentän, kasvien tutkijaa taas on viehättänyt saaristoluonnon monimuotoisuus. Saariston tutkija on perinteisesti ollut merellä omillaan toimeentuleva individualisti: kesänviettopaikan lähistö on tarjonnut työtä riittämiin tai oma vene on ioiminut tutkimuksen ja luontoon kohdistuvan harrastuksen liikkuvana tukikohtana. Viimein 1950-luvun lopulla, yliopistollisen kenttäopetuksen ja -tutkimuksen lisääntyessä, alettiin turkulaiselle saaristontutkimukselle saada kiinteämpiä muotoja. Turun yliopiston Saaristomeren biologinen asema aloitti toimintansa Korppoon Lohmissa 1958 entisen karanteenisairaalan tiloissa, ja samaan aikaan alkoi Åbo Akademin tutkimustoiminta Husön biologisella asemalla Ahvenanmaalla. Aivan uusia työskentelymahdollisuuksia aukeni, kun Seilin entisen sairaalan tilat Nauvon pohjoisessa saaristossa siirtyivät Turun yliopiston käyttöön 1963—64. Tällöin perustettu Saaristomeren tutkimuslaitos on tarkoitettu palvelemaan kaikkien tieteenalojen edustajia ja eri tavoin edistämään alueeseensa kohdistuvaa tutkimusta.

Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitos Nauvon Seilissä (piirros: Maija Mustonen).

UNOHTAMATTA alkuperäistä tehtäväänsä ja edullista sijaintiaan sisä- ja välisaariston rajalla on Saaristomeren tutkimuslaitos kuitenkin katsonut varsin paljon pohjoiseen ja itään, siihen osaan saaristoa, jossa maa alueellisesti voittaa meren ja lopulta rajoittaa sen kapeiksi lahdiksi ja salmiksi. Mantereen ja saariston rajallehan veden eri käyttömuodot ovat voimakkaimmin keskittyneet: uimarannat, virkistyskalastus, veneily ja muu vesiliikenne. Täällä suurimmat ihmisjoukot tulevat tajuamaan veden ja saariston esteettisen merkityksen ja sisäsaaristoon kohdistuu myös voimakkaimpana täysin vastakohtainen paine: vesien käyttö jätevesien vastaanottajana.

RANNIKKOVESIEN pilaantumisen aiheuttamien muutosten selvittely ja niiden tilan jatkuva valvonta tarjoaa selvän haasteen juuri vesibiologeille. Vesien käyttäjä ja rantojen kulkija kokee pilaantumisena juuri ja nimenomaan likaantumisen biologiset seurausilmiöt, ei sen alkuperäistä aiheuttajaa. Jätevesien päästöstä aiheutuvaa kasvanutta fosforikuormitusta ei voi nähdä. Konkreettisesti havaittavaksi tulee vasta planktonlevien samentama vesi, verkkojen limoittuminen, rantakasvillisuuden rehevöityminen, kalalajiston muutokset, kalojen joukkokuolema jne.

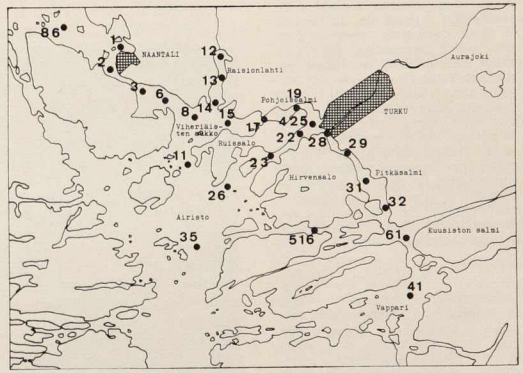
TURUN lähistön sisälahdissa veden vaihtuminen on rajoittunutta ja olosuhteet muutenkin muistuttavat suuresti pieniä, herkästi tasapainostaan suistuvia sisävesiä. Näiden salmien rannoille ovat Turun kaupunkirannikon taajamat ja teollisuuslaitokset sijoittuneet. Jos Aurajoen suu olisi vielä tänä päivänä autio ja tyhjä, olisi syytä aivan kokeeksi jättää Länsi-Suomen vesioikeudelle anomus 170 000 asukkaan kaupungin ja sen monipuolisen teollisuuden perustamisesta tämän joen suupuolelle ja sen jätevesien laskemisesta Pukinsalmeen. Vesihallituksen lausunto lupahakemusasiassa olisi melko varmasti kielteinen, ja tuskinpa luonnonsuojelujärjestötkään olisivat kovin varauksettomasti hanketta puoltamassa. Öljynjalostamoa ja rautatehdastakaan ei 1970-luvun ympäristösuojelutietämyksen valossa oltaisi aivan helpolla sijoittamassa nykyisille paikoilleen.

TURKUA ei onneksi perustettu oikeuden päätöksellä, se kasvoi vuosisatojen kuluessa. Aurajoki toimi yleisenä ja yhteisenä viemärinä ja Ruissalon lähivesien itsepuhdistuskyky riitti poistamaan vedestä sinne johdetun ravinneylimäärän. Rehevöitymisaste kasvoi yli sietorajan, veden biologiset toiminnat häiriytyivät pysyvästi ja 1960-luvun lopulla oli koko Pohjoissalmi, Pukinsalmi ja Pitkäsalmi pakko luokitella pahoin tai kohtalaisesti likaantuneeksi. Veden hygieeninen tila oli tällöin vähintäänkin kyseenalainen: suurin osa Turun ja Naantalin alueen yleisistä uimarannoista sijaitsi terveydelle vaarallisen veden alueella. Bakteerien ilmaisema saastuminen pienensi huomattavasti veden virkistyskäyttöarvoa ja monet ennen suositut uimapaikat (Kansanpuisto, Uittamo, Naantalin Nunnalahti jne.) jäivät lähes autioiksi. Vuonna 1966 suoritettiin Turun—Naantalin merialueen laaja perustutkimus, jolla kartoitettiin likaantumisen laajuus ja vakavuusaste. Veden sekä fysikaalis-kemialliset että biologiset ominaisuudet paljastivat paikoin varsin lohduttoman tilanteen. Tästä tutkimuksesta, samoin kuin muista 1960-luvun aikana tehdyistä selvityksistä on Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys julkaissut laajan yhteenvetonsa Lounais-Suomen rannikkovesien tilasta.

ASUMAJÄTEVESIEN käsittelyssä tapahtui oleellinen parannus 1967, kun Turun ja Raision keskuspuhdistamot aloittivat toimintansa. Näiden vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutusten arvioimiseksi ja merialueen tilan kehityksen seuraamiseksi käynnistettiin v. 1970 jatkuva tarkkailututkimusohjelma vesihallituksen hyväksymässä muodossa. Ohjelman rahoittavat alueen kunnat ja tärkeimmät vettä käyttävät teollisuuslaitokset. Veden laatua valvoo jatkuvin näytteenotoin Turun vesipiiri vesitoimisto Airistolla ja Vapparin selällä sekä Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys Naantalin ympäristössä sekä Raisionlahdella. Turun kaupunki puolestaan tarkkailee omia vesialueitaan Pitkäsalmessa, Pukinsalmessa ja Pohjoissalmessa. Ensimmäinen tällainen suuri tarkkailututkimus 1970 osoitti veden laadun parantuneen ainakin osalla aluetta puhdistamojen käyttöönoton jälkeen. Raisionlahti, Viheriäistenaukko ja Pohjoissalmi olivat vähemmän huolestuttavassa tilassa kuin 1966, kun taas Pitkänsalmen veden laatu oli huononTunut. Veden planktonlevien tuotanto sen sijaan oli entisestään kasvanut ja ilmaisi lisääntyvää ravinnekuormitusta. Vuoteen 1974 mennessä ei mitään merkittäviä muutoksia tässä suhteessa ollut tapahtunut: voimakkaasti rehevöityneen vesialueen raja ulottui sekä Pohjois- että Pukinsalmessa Pikku-Pukin tasalle asti. Kallanpäähän ja Kuuvannokkaan asti vesi luokiteltiin rehevöisi ja vielä linjalla Lapila —Järvistensaari vesi oli lievästi rehevöitynyttä.

LAAJEMPIA kalataloudellisia selvityksiä ja kalastoon kohdistuvia tutkimuksia Turun edustan merialueella on tehty 1966, 1970 ja 1974. Kalakantojen tilassa on tapahtunut selvää huononemista. Lohikalat, lohi, taimen ja siika, lienevät hävinneet alueelta jo 20—30 vuotta sitten. Silakan, kilohailin, hauen ja kuhan saaliit ovat vähentyneet ja monien lajien keskikoko pienentynyt lukumäärien samalla kasvaessa. Toisaalta johtaa lievä likaantuminen kalan määrän kasvuun; tässä vyöhykkeessä viihtyy arvokaloista erityisesti kuha.

EDELLÄ mainittujen tutkimusten tarkoituksena on täyttää alueen teollisuuslaitoksille ja kunnille asetetut velvoitteet seurata jätevesien vaikutuksia tällä merialueella: tutkimustoiminnan ylläpitäminen on jätevesien laskemisluvan eräs ehto.

Turun—Naantalin merialueen tarkkailututkimuksen havaintopisteet vuodesta 1970 alkaen (Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistyksen julkaisu 16).

Yliopiston eri laitosten toimesta suoritetut tutkimukset lähtevät vapaaehtoisuuden pohjalta, niiden käyntiinpanevana voimana on tieteellinen mielenkiinto ympäristönsuojelun ongelmia kohtaan. Airiston pohjoisosa ja Turun edustan salmet ovat työllistäneet viimeisten 15 vuoden aikana joukon sekä eläin-, kasvi- että maantieteilijöitä likaantumisongelmien tarkasteluun eri puolilta. Pari väitöskirjaa on valmisteilla ja laudaturtöitä on valmistunut viitisentoista. Yliopiston pohjaeläintutkijat olivat kymmenen vuotta aikaansa edellä: Paavo Tulkin tutkimussarja likaantumisen vaikutuksista meren pohjaeläimistöön alkoi jo v. 1956, toisin sanoen paljon ennen kuin ympäristökeskustelu

alkoi laajentua suuren yleisön keskuuteen 1960-luvun puolivälissä. Pohjaeläimiä on sittemmin tarkkailtu jokseenkin vuosittain alueella, joka ulottuu Naantalin Kultarannan pohjoispuolelta aina Papinsaareen asti Pitkänsalmen eteläpäässä. Aika ajoin kokonaan kuolleita pohjia on todettu Tupavuoren- ja Viheriäistenaukolla, Raisionlahden sisäosassa ja Turun satama-alueella. Pohjassa elävien eläinten kannalta tilanne oli epäilemättä pahin 1966—67. Selvää paranemista sekä kuolleiden alueiden uudelleen asuttamista on todettu vuosikymmenen vaihteen molemmin puolin. Alkanut pohjien tilan paraneminen näytti kuitenkin pysähtyneen jo 1972 ja alkavana kesänä suoritettavassa laajassa pohjaeläintutkimuksessa, joka kuuluu osana Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistyksen tarkkailuohjelmaan, tullaan kartoittamaan alueen tämän hetkinen likaantumistilanne. Rehevöityminenkin ilmenee näissä tutkimuksissa varsin selvästi: kasvanut ravinnekuormitus johtaa lisääntyvään planktonin tuotantoon ja tämä puolestaan ravitsee pohjalla eläviä simpukoita, matoja ja muita eläimiä. Yksi neliömetri meren pohjaa Pukinsalmessa tai Raisionlahdella saattaa sisältää 5 000—30 000 eläinyksilöä, jotka kaikki ovat tosin pieniä mutta selvästi vielä paljain silmin havaittavia. Tällainen eläinmäärä pystyy käyttämään hyväkseen valtavia määriä vuoden mittaan pohjalle keräytyvää eloperäistä ainesta ja muuttamaan sen kalojen ravinnoksi sopivaan muotoon ja näin puhdistamaan asuttamaansa pohjaa.

EDELLÄ on lueteltu joukko menetelmiä, joiden avulla likaantumistilannetta Turun edustan salmissa ja lahdissa on pystytty kartoittamaan ja seuraamaan. Paljon enemmän tietoa tarvittaisiin siitä, miten ja miksi jokin veteen joutunut myrkky tai ravinne vaikuttaa juuri siten ja siihen eläimeen, joka kenttätutkimuksissa on osoittautunut herkimmäksi. Tietoa tarvitaan myös siitä, millä tavoin likaantuneet vesimassat liikehtivät Turun kaupunkirannikon ahtaissa salmissa ja mille alueille kasvanut kuormitus lopulta kohdistuu. Näihin kysymyksiin pyrkii vastaamaan mittava Saaristomeren virtaustutkimus, joka käynnistettiin n. 25 osapuolen toimesta v. 1973 ja jonka on määrä kestää vuoteen 1978. Tämä tutkimusohjelma, jonka käytännölliset tehtävät hoidetaan Saaristomeren tutkimuslaitokselta käsin, vaatii tutkijoilta pitkäjännitteisyyttä. Kärsivällisyyttä edellytetään myös jokaiselta sisäsaariston veneilijältä, joiden toivotaan monen kesän aikana malttavan jättää poijuin merkityt mittauspisteet niiden välttämättä vaatimaan rauhaan. □

Kaarinan poikien kulta-kuume

■ Peräti matalasta majasta on lähtöisin se voima ja into, joka aikanaan koitui Turun yliopiston tueksi ja turvaksi. Petter Olof Johnssonin lukkarin mökissä syntyi Kaarinassa v. 1825 poika Johan Petter, joka sittemmin Kaarinan pitäjän seppänä ja aikanaan avioiduttuaan saattoi maailmaan kaksi poikaa. Toinen oli K. F. Joutsen, talousneuvos ja toinen hänen veljensä Anton Fabian Johnsson, lähes samanikäiset ja syntyneet 1865 ja 1868.

PITÄJÄNSEPPÄ Johan Petter Johnssonin kuoltua jo 1870 näiden nuorukaisten ainoa kaarinalaisside oli heidän äitinsä, joka kuoli 1897. Kun heidät samanaikaisesti oli vallannut kultakuume, niin mikään ei enää pidätellyt. Kanadassa ja Alaskassa tavatut rikkaat kultaesiintymät saivat nämät veljekset, tosin eri aikoina lähtemään sittemmin lähes satumaiseksi muodostuneelle kullankaivuumatkalle. Kaukana kotimaastaan he tapasivat toisensa Tyynen valtameren kaupungissa, Seattlessa. Täällä he myös päättivät lähteä lähes uskomatonta rohkeutta vaativalle retkelle yli jäisten vuoristojen. Puolisen vuotta kesti heidän matkansa kullan oletetuille löytösijoille Klondikeen.

NYT alkoi useita vuosia jatkunut hellittämätön työ, joka myös toi tuloksia. Kultaa kertyi ja eräinä vuosina tulos ylitti parhaatkin odotukset. Vasta v. 1905 veljekset palasivat takaisin kotimaahansa. Kertynyt varallisuus sijoitettiin tuottavasti. Ja onnellisinta oli, että varat vihdoin lahjoituksena saatiin käyttää Turun yliopiston hyväksi. Tämä tapahtui taloudellisesti peräti vaikeana ajankohtana. Tämän johdosta yliopiston asema kohentui silmin nähden. Voidaan suorastaan puhua siitä, että teko pelasti Turun yliopiston hankalasta tilanteesta.

SUOMEN kansa ei ole paljoakaan tuntenut näiden veljesten toimia ja jalomielisyyttä. On ollut onni, että Turun yliopiston vaiheiden yhtenä tutkijana on ollut tamperelainen asianajaja ja talousmies, varatuomari Yrjö Raevuori. Jo v. 1943 hän julkaisi veljesten työtä selvittelevän "Suomalaisveljekset kullankaivajina Klondikessa". Nyttemmin on Turun Suomalaisen Yliopistoseuran toimesta julkaistu kullankaivajaveljesten tarina uudestaan. Uusintapainoksen esipuheessa Turun yliopiston kansleri Tauno Nurmela mainitsee, että edellinen laitos myytiin pian loppuun ja lisää, ettei se saanut osakseen sitä huomiota ja hohtoa, jota se olisi ansainnut.

"KLONDIKEN VELJEKSET" on tavallaan seikkailukertomus, mutta tämän lisäksi se on mitä totisinta arkipäivää. Turkulaisten on syytä tutustua siihen, sillä onhan se kaiken lisäksi unohtumaton pala kansamme kulttuuria. □

TOIVO T. RINNE

Turun piirustuskoulua tarjotaan valtiolle

■ Vedoten siihen, että Turun piirustuskoulu toimii maakunnallisena ja jopa valtiollisena opetusyksikkönä, Turun kaupunki esittää, että valtio ottaisi oppilaitoksen hallintaansa tai ellei tämä tulisi kysymykseen, esitetään, että Turun piirustuskoulu ainakin saatettaisiin vakinaisen valtionavustuksen piiriin.

Turun piirustuskoulu on maamme vanhin taideoppilaitos, jonka oppilasmäärä viime vuosina on ollut noin 50 ja joista noin 13 valmistuu vuosittain siirtyen mainosalalle tai kuvaamataidon opettajiksi. Valtionavun osuus koulun kustannuksista on nykyään 27,6 % ja markkamääräisesti 50.000 markkaa vuonna 1974. Turun kaupungin osuus viime vuonna oli 117.500 markkaa. □

Hum.kand.
MARJA SALKORANTA

Wäinö Aaltosen kirjastosta

■ Wäinö Aaltosen museon perustamispäätöksen yhteydessä lunasti Turun kaupunki myös kuvanveistäjä Aaltosen yksityiskirjaston sekä taiteilijaa käsittelevän runsaan arkistoaineiston ja näin museo sai arvokasta lisämateriaalia monipuolisen taiteilijan elämän ja taiteellisen työskentelyn kokonaiskuvan luomiseen. Kuvanveistäjämestarin laaja, noin 8 000 teosta käsittävä kirjasto sijoitettiin museorakennuksen päätyyn rekonstruoidun Wäinö Aaltosen Kulosaaren takkahuoneen yhteyteen ja on uudelleen järjestettynä ja kortistoituna tutkijoiden käytössä.

● Wäinö Aaltonen kotinsa kirjastossa Kulosaaressa. — Valok. Eero Troberg.

SUURIN osa kirjastoon kuuluvista teoksista on kaunokirjallisuutta ja runoutta, mutta myös taidekirjallisuus on runsaasti ja monipuolisesti edustettuna. Kirjastoa lähemmin tarkasteltaessa osoittautuu Wäinö Aaltonen melkeinpä bibliofiiliksi. Useat arvokkaat antikkikirjat sekä romaanien, näytelmien ja runoteosten ensipainokset kertovat kirjojen tietoisesta keruusta ja huutokaupoista ja antikvariaateista ovat varmaankin monet vanhat, myöhemmin uudelleen sidotut sarja- ja aikakausijulkaisut.

JO kirjaston suuruus on osoituksena siitä, että kirjallisuus on ollut tärkeä Wäinö Aaltoselle. Eräässä suomalaisia yksityiskirjastoja käsittelevässä kirjassa hän onkin sanonut luonteelleen ominaisella ehdottomuudella: "Vain kirjan sanottava on minulle tärkeää." Todennäköisesti kirjallisuus antoi uusia virikkeitä ja innostusta taiteelliseen työskentelyyn ja sen parista on huonokuuloinen taitelija varmaankin hakenut seuraa ympärillään vallinneeseen hiljaisuuteen.

WÄINÖ Aaltosen kiinnostus kirjallisuuteen heräsi jo lapsuudenkodissa, jossa etenkin isä, räätälimestari Matti Aaltonen, oli henkisesti ja yhteiskunnallisesti valveutunut. Lisäksi Wäinö Aaltonen tutustui jo varhain aikansa nuoriin kirjailijoihin mm. Aaro Hellaakoskeen ja Joel Lehtoseen. Koko elämän ajan säilyneestä läheisestä yhteydestä kirjailijapiireihin kertovat puolestaan lukuisat taiteilijalle lah-

joitetut tekijäkappaleet sekä Wäinö Aaltosen tekemät kirjojen kansikuvat, joista mainittakoon kirjastossa olevat Aaro Hellaakosken kirjat: "Elegiasta oodiin" vuodelta 1921, "Sarjoja" (1925) ja "Hiljaisuus" (1949) sekä Hagar Olssonin romaani "Mr Jeremias etsii illusionia" (1927).

WÄINÖ Aaltonen oli myös itse hyvä kirjoittaja, mistä ovat osoituksena hänen kirjoituksensa taidejulkaisuihin ja aikakauslehtiin. Kirjallisen sanoman merkitys ilmenee myös muutamissa hänen töissään. Esimerkkeinä mainittakoon Wäinö Aaltosen museossa olevat maalaukset "Omakuva" vuodelta 1924 sekä "Aallotar".

VAIKKA kirjan sanomalla on ollut merkitystä kuvanveistäjä Aaltoselle, kiintyy huomio myös hänen hankkimaansa "ammattikirjallisuuteen", kuvaamataiteita käsitteleviin teoksiin. Mielenkiinto kohdistuu kysymyksiin: mitkä taiteen aikakaudet ja tyylisuunnat, mitkä taiteilijat ja yksittäiset työt ovat erityisesti kiinnostaneet Wäinö Aaltosta ja onko niillä mahdollisesti ollut vaikutusta hänen taiteeseensa. Varsinkin kuvanveistoa käsittelevän kirjallisuuden voidaan olettaa olleen tärkeää taiteilijalle, joka opiskeluaikanaan sai varsin vähän opetusta tältä alalta. Wäinö Aaltosen opettaja Victor Westerholm oli tosin omakohtaisesti perehtynyt kuvanveistoon voidakseen ohjata oppilaitaan myös muovailussa ja hänellä oli myös tapana opastaa kehittyneimpiä oppilaitaan taidehistorian esimerkkien avulla.

KUN tarkastelee Wäinö Aaltosen taidekirjallisuutta, voi todeta, että hän osti varsin paljon taidekirjoja jo ennen kuin hän muutti lopullisesti Turusta Helsinkiin vuonna 1927. Taiteilijauran alkuaikana hankittujen taidekirjojen joukossa on ennen kaikkea kuvanveistoa käsitteleviä kirjoja, mutta myös oppi- ja hakuteoksia on runsaasti. Wäinö Aaltosta tuntuu erityisesti kiinnostaneen vanhin taide, Egyptin, Kreikan sekä Idän suuria kulttuurikausia käsittelevä kirjallisuus. Maalaustaiteen kirjallisuudessa ovat keskeisellä sijalla vuosisadan alussa maassamme vallinneet uudet tyylisuunnat: impressionismi, ekspressionismi ja kubismi. Näiden suuntien edustajista on taiteilijaa kiinnostanut varsinkin Paul Cezanne ja Pablo Picasso. Kuvanveistäjistä on todennäköisesti Auguste Rodin ollut Wäinö Aaltosen tutkiskelun kohteena, sillä Rodiniä käsitteleviä, ennen vuotta 1927 painettuja kirjoja on viisi kappaletta.

USEAT kirjat ovat nuhraantuneita ja kuluneita. Niitä on todella luettu ja selailtu. Esimerkiksi Aksel Romdahlin vuonna 1923 ilmestyneestä "Taidehistoriasta" puuttuvat kannet ja samoin Lauri Ikosen vuonna 1922 suomentamasta Auguste Rodinin ja Paul Gsellin keskusteluja sisältävästä "Taide" nimisestä kirjasta. Kirjojen väri- ja vesitahrat sekä niihin tehdyt piirrokset kertovat kirjojen olleen taiteilijan lähettyvillä hänen työskennellessään ja muutamat kirjat ovat joutuneet toimimaan ikään kuin luonnoslehtiöinä taiteilijan hahmotellessa suunnittelemiaan töitä niiden kansilehdille ja ensimmäisille sivuille. Kirjojen kuviin tehdyt täydennökset ja muunnokset puhuvat puolestaan kuvien tarkasta tutkiskelusta ja niiden tekemästä vaikutuksesta. Kuvanveistäjä Wäinö Aaltonen on nähnyt kuvat kokonaisina ja halunnut muuttaa niitä omalla tavallaan.

WÄINÖ Aaltosen taidekirjallisuudesta mahdollisesti saamia vaikutteita ei tässä yhteydessä ole mahdollista ruveta yksityiskohtaisesti tarkastelemaan vertailemalla taiteilijan alkukauden töitä ja hänen hankkimaansa kirjallisuutta keskenään. Tällainen taideteosten ja kirjallisuuden yhtymäkohtien osoittaminen on yleensäkin vaikeaa, sillä kirjojen hankinta-aikaan ja kirjoihin tehtyjen piirrosten aikamääritykseen liittyy paljon sattumanvaraisuutta, jota tuskin kokonaan pystytään poistamaan. Epävarmuustekijöistä huolimatta antaa taiteilijan hankkiman taidekirjallisuuden tutkiminen kuitenkin oman lisänsä luovan taiteilijan työskentelyyn liittyvien osatekijöiden kartoittamiseen. □

Simo Heleniukselle Wäinö Aaltosen Seuran apuraha

■ Wäinö Aaltosen Seuran vuosikokous pidettiin Turussa 8. 3. 1975 kuvanveistäjämestarin syntymäpäivänä ja hänen nimikkomuseossaan. Kokouksen avauksen suoritti seuran puheenjohtaja, päätoimittaja Leo Tujunen. Seuran perustajajäsenen, asessori Erkki Vuoren muistoa kunnioitettiin hetken hiljaisuudella.

Puheenjohtaja Tujunen luovutti seuran kuluvan vuoden 5 000 markan apurahan nuorelle turkulaiselle kuvanveistäjälle Simo Heleniukselle. Hän on syntynyt 1942 Koskella Tl ja varttunut kuvanveistäjä Yrjö Liipolan ilmapiirissä. Vuosina 1966—69 Helenius suoritti Turun piirustuskoulun kurssin ja sai Turun Taideyhdistyksen stipendin. Koulun päätettyään hän siirtyi Wäinö Aaltosen museon puolipäivätoimiseksi vahtimestariksi. Heleniuksen teoksia on mm. Turun Aunelan koulun pihalle sijoitettu "Kaivolla" ja Turun Samppalinnan koulun edustalle sijoitettu "Ahkerat lukutoukat".

Seuran hallituksen erovuoroiset jäsenet, koulunjohtaja Antti Lehtinen, taiteilija Kauko Lehtinen, tiedotuspäällikkö Leena Lindfors ja apul.prof. Vilho Suomi valittiin uudelleen. Puheenjohtaja Tujunen kiitti Turun kaupunkia ja ojensi kokouksessa puheenjohtajuutta hoitaneelle kaup. johtaja Väinö J. Leinolle Wäinö Aaltosen 80-vuotismitalin lahjaksi Turun kaupungille. Kokouksen lopussa hum.kand. Marja Salkoranta esitelmöi Wäinö Aaltosen kirjastosta ja taideasiainsihteeri Margareta Jokisen opastuksella tutustuttiin museon kokoelmiin. Aamulla laskettiin kukkalaite Wäinö Aaltosen hautamuistomerkille Maarian hautausmaalla. □

TASAVALLAN presidentti on nimittänyt turkulaisen taidemaalarin Kauko Lehtisen taiteilijaprofessoriksi seuraavaksi viisivuotiskaudeksi. Muut uudet taiteilijaprofessorit ovat kirjailijat Veijo Meri ja Christer Kihlman sekä elokuvaohjaaja Matti Kassila. Kauko Lehtinen, 49, suoritti Turun Taideyhdistyksen piirustuskoulun 1943 ja opiskeli myös Pariisissa. Teoksia ensi kerran näytteillä Turussa 1946, sen jälkeen kymmeniä koti- ja ulkomaisia yhteis- ja yksityisnäyttelyitä.

Tiedotussihteeri
MATTI NURMI:

Yliopiston uusi hallinto-organisaatio

Matti Nurmi

■ Sitten elokuun 1. päivänä 1974 tapahtuneen valtiollistamisen on Turun yliopistossa vaiheittain siirrytty uuteen hallinto-organisaatioon. Tuolloin annetun ns. väliaikaisen hallintoasetuksen mukaisista hallintoelimistä aloittivat tämän vuoden alusta toimintansa valtuusto ja hallitus. Juuri näihin aikoihin on päättymässä prosessi, jonka tuloksena yliopistoon syntyvät tiedekunta- ja laitosneuvostot. Näin on aikaisempi kolmiportainen hallintomalli — laitos, tiedekunta, konsistori — korvattu neliportaisella ns. kolmikantaperiaatteeseen pohjautuvalla organisaatiolla, jossa myös ns. alemmalla opettajakunnalla ja opiskelijoilla on professorien rinnalla aikaisempaa huomattavasti suuremmat osallistumismahdollisuudet. Kokonaan uutena ryhmänä on edustuksellista hallintovaltaa noussut käyttämään yliopiston muu henkilökunta.

VIIME elokuussa annetun asetuksen Turun yliopiston väliaikaisesta hallinnosta mukaan on yliopiston korkeimpana päättävänä elimenä valtuusto, johon valtioneuvosto asianomaisia henkilöryhmiä kuultuaan määrää kolmekymmentä jäsentä. Valtuuston kokoonpano perustuu ns. kolmikantaperiaatteeseen: asetuksen mukaan "valtuuston jäsenistä kymmenen määrätään professorin ja apulaisprofessorin viran haltijoista, kymmenen muiden opettajien, tutkijoiden ja muun henkilökunnan sekä kymmenen opiskelijoiden keskuudesta". Turun yliopiston nykyisessä valtuustossa on kuitenkin vain 21 jäsentä. Opiskelijakiintiöstä on näet täytetty vain yksi paikka opiskelijajärjestöjen boikotoidessa nykyisiä hallintoelimiä, jotka opiskelijoiden kannan mukaan eivät täytä korkeakoulujen hallintouudistukselle asetettavia vaatimuksia.

VALTUUSTO määrää toimikaudekseen yliopiston hallitukseen yhdeksän jäsentä. Lisäksi rehtori ja vararehtorit kuuluvat hallitukseen itseoikeutettuina jäseninä.

HUOMATTAVIA muutoksia aikaisempaan verrattuna on myös yliopiston alihallinossa. Uudessa järjestelmässä on hallinnollista painopistettä siirretty tiedekunnista laitoksiin edellisten toimiessakin nykyisessä hallinnossa pääasiallisesti tutkintohallinnon eliminä. Muu alihallinto tapahtuu laitoksissa, joiden päättävinä eliminä toimivat vastaikään asetetut laitosneuvostot. Näissä on kolmikantaperiaatteeseen pohjautuen 6, 9 tai 12 jäsentä, jotka valtuusto määrää asianomaisia henkilöryhmiä ensin kuultuaan.

NYKYISEN kaltainen laitoshallinto laitosneuvostoineen olisi ollut hankalaa toteuttaa aikaisemman oppiaineen mukaisen laitosjaon aikana, jolloin laitoksia yliopistossa oli yli 80. Näin ollen lähdettiinkin uuden organisaation valmistelussa alusta pitäen siitä, että myös yliopiston laitosjako uudistetaan yhdistämällä nykyisiä ainelaitoksia suuremmiksi yksiköiksi. Kevätlukukauden päättyessä on tämä yhdistämisprosessi saatettu päätökseen. Opetusministeriö on vahvistanut Turun yliopistolle uuden laitosjaon, jonka mukaan yliopistossa on 24 pääasiassa entisistä oppiaineista yhdistettyä laitosta sekä ns. erillisiä laitoksia.

TURUN yliopiston uusi laitosjako on seuraava:

Humanistinen tiedekunta

Historian laitos (yleinen historia, Suomen historia, kulttuurihistoria)
Kulttuurien tutkimuksen laitos (suomalainen ja vertaileva arkeologia, suomalainen ja vertaileva kansatiede, uskontotiede, folkloristiikka, yleinen teologia)
Kirjallisuuden ja musiikkitieteen laitos (yleinen kirjallisuustiede, kotimainen kirjallisuus, musiikkitiede)
Suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos (suomen kieli, suomalais-ugrilainen kielentutkimus, fonetiikka, puheoppi, yleinen kielitiede)
Filologian laitos (klassillinen filologia, romaaninen filologia, englantilainen filologia, germaaninen filologia, pohjoismainen filologia, slaavilainen filologia, kielilaboratorio)

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Politiikan tutkimuksen ja sosiolo-

gian laitos (poliittinen historia, sosiologia, valtio-oppi)
Taloustieteen ja sosiaalipolitiikan laitos (taloustiede, sosiaalipolitiikka)
Filosofian, psykologian ja menetelmätieteiden laitos (käytännöllinen filosofia, teoreettinen filosofia, tilastotiede, metodologia, psykologia)

Kasvatustieteiden tiedekunta

Kasvatustieteiden laitos
Turun opettajankoulutuslaitos
Rauman opettajankoulutuslaitos

Oikeustieteellinen tiedekunta

Julkisoikeuden laitos (hallintooikeus, finanssioikeus, valtiosääntöoikeus, kansainvälinen oikeus, rikosoikeus, prosessioikeus, empiirinen yhteiskuntatiede, kansantalous- ja liiketaloustiede, kirjanpito)
Yksityisoikeuden laitos (siviilioikeuden yleinen osa, siviilioikeuden erityinen osa, maa- ja vesioikeus, kauppaoikeus, työoikeus, yleinen oikeustiede ja kansainvälinen yksityisoikeus, roomalainen oikeus ja oikeushistoria, filosofia, pohjoismainen historia, kieliaineet)

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

Matemaattisten tieteiden laitos (matematiikka, sovellettu matematiikka, tietojenkäsittelyoppi)
Fysikaalisten tieteiden laitos (fysiikka, materiaalitiede, teoreettinen fysiikka, tähtitiede)
Kemian ja biokemian laitos (kemia, biokemia)
Biologian laitos (eläintiede, kasvitiede, perinnöllisyystiede, elektronimikroskopia)
Geologian ja maantieteen laitos (geologia ja minerologia, maaperägeologia, maantiede)

Lääketieteellinen tiedekunta

Biolääketieteen laitos (anatomia, farmakologia, fysiologia, lääketieteellinen kemia)
Kliinis-teoreettinen laitos (bakteerioppi ja serologia, oikeuslääketiede, patologinen anatomia, virusoppi, elektronimikroskopia)
Kliininen laitos I (anestesiologia, kirurgia, sisätautioppi, keuhkosairausoppi, röntgenologia, kliininen kemia)
Kliininen laitos II (lastentautioppi, synnytys- ja naistentautioppi, sädehoito-oppi, tartuntatautioppi, iho- ja sukupuolitautioppi, korva-, nenä- ja kurkkutautioppi, silmätautioppi)
Kliininen laitos III (kansanterveystiede, kuntoutusoppi, neurologia, psykiatria)
Hammaslääketieteen laitos □

Nuorisosihteeri
ILMARI RINNE:

Turkulainen työkeskus Aurala toiminut 35 v.

■ Auralan nimen alla Turussa toimii v. 1975 kansalaisopisto (900 jäsentä), nuorisokerhoja (450 jäsentä), lastentarha ja leikkikoulu. Aurala on Turun työpiste valtakunnallisessa Kristillisyhteiskunnallisessa Työkeskusliitossa, johon kuuluu 27 vastaavaa työkeskusta ja Viittakiven kansainvälinen opisto.

● Raunistulan ja Pohjolan nuoret perustivat jo 1940-luvun alussa Auralan retkeilykerhon "Yrjänän Teinit". Kuvassa kevätaamu Auralan pihalla. Taustalla Turun palosta säästynyt rakennus, joka valitettavasti on purettu. — Valok. Ilmari Rinne.

TÄMÄN kirjoittaja toimi 1930-luvulla maamme silloisessa suurimmassa Työkeskus Toukolassa Viipurissa. Sodan seurauksena vaelsivat muun siirtoväen mukana kanta-Suomeen toukolalaiset setlementtinsä ihailijat värikkäinä, ohjelmarikkaina, iloisina ja sytyttävinä. Syntyi uusia "toukoloita"! Kotkaan uusi Toukola, Jyväskylään Jyvälä, Lahteen Harjula ja Turkuun Aurala. Useat muutkin työpisteet saivat, ei vain opisto- ja kerholaisia, vaan myös ryhmiensä johtajia.

★

TURUN Kristillis-yhteiskunnallinen työkeskus Aurala sai kannatusyhdistyksensä ja opiston työn alkuun syksyllä 1939. Aloittajina ja työntekijöinä ensin past. Ilmari Wichmann ja sitten past. Enok Reimaa.

★

KEVÄÄLLÄ 1940 tulin past. Reimaan työtoveriksi ja aloitin nuorisotyön idyllisessä, ent. kaljatehtailija Engmanin asunnossa Multavierunkatu 1 Aurajoen rannalla. Talon vinnillä oli siirtoväen poikien tilapäismajoitus ja nämä pojat muodostivat ensimmäisen kerhoni. Sieltä siirryttiin läheiselle Parkin kentälle, jota silloin ympäröi perunapellot ja rakentamaton kallioalue pensakkoineen. Olin 10-vuotta aikaisemmin siellä urheillut NMKY:n poikana ja vielä urheilua harrastavana keräsin ympärilleni Raunistulan linjojen, Pohjolan ja Läntisenkadun pojat ja tytöt. Kesän suurin tapahtuma oli ensimmäinen suuri kesäleiri luonnontilassa olevalla Särkän saarella, jossa ensin 50 poikaa ja sitten 25 tyttöä viettivät molemmat 2-viikkoisen erikoislaatuisen leirijakson. Pula-ajan johdosta vedimme silakkanuottaa, horsman lehdistä saimme teet ja maalaistaloista keräsimme perunat.

★

SYKSYN tullessa ei sisätoimipaikkaa vielä ollut. Opisto toimi edelleen Multavierunkadulla. Raunistulan kirkkomainen rukoushuone ja kansakoulun voimistelusali aukenivat kuitenkin ennenpitkää. Samoin kävi Nummenmäellä, jossa rukoushuone ja kansakoulu niinikään antoivat käyttötilaa. Parin kuukauden harjoitusten jälkeen panimme pystyyn raittiusviikon juhlan Raunistulan Tarmon talolla innokkaiden nuorten monipuolisella ohjelmalla. Taso ei tainnut olla kehuttava. Puhujamme oli tarkastaja Jalmari Nieminen, josta, samoinkuin rovasti Daniel Hedmannistakin, tuli sitten nuorisotyömme suuri ystävä.

★

YLLÄTTÄVÄN myönteinen ratkaisu toimitaloksi saatiin, kun Pohjolassa useita kymmeniä vuosia toiminneen, mutta toimintansa lopettaneen "Turun lasten työhuone — Arbetshuset för barn" talo luovutettiin käyttöömme velvoituksella, että talon sääntöjen mukaan jatketaan kouluikäisten lasten päiväkotia. Tämä uusi työmuoto liitettiinkin kerhotyöhön johtajana Lali Rinne ja myöhemmin lastentarha, johtajana Meri Porra. Uusi toimitalo sai Turussa asuvat monet entiset toukolalaiset mukaan kerhonjohtajiksi ja avustajiksi laajenevaan toimintaan. Pian kasvoi omastakin joukosta ryhmien johtajia, joskin sotatilan vallitessa saimme varttuneet nuorukaiset luovuttaa maanpuolustustehtäviin.

★

AURALAN kansalaisopisto Multavierunkadulla perusti useita uusia opintoryhmiä, joista erikseen mainittakoon Turun ensimmäinen Karjalakerho, retkeilykerho ja Eenok Reimaan johtama hyvä kuoro.
Turussa ja sen ympäristössä järjestettiin useita yleisötilaisuuksia Auralan työn tunnetuksi tekemiseksi ja siihen aikaan olivat tilaisuudet täysin kansoitettuja.

★

VIISIVUOTISJUHLASSAMME Vähäväkisten salissa tuotiin julkisuuteen nuorisotyön ensimmäisiä saavutuksia. Ohjelma sinänsä jo oli osa vastausta: tyttöjen laulukuoro, poikien ja tyttöjen voimisteluryhmät, poikien 20-henkinen torvisoittokunta, lennokkikerhon hienot esitykset ja kaksi kuvaelmaa. Kerhoissamme oli yli 400 nuorta.

★

AURALAN kehityksen ja muutosten vuosikymmeniä en tässä enemmälti tarkastele. Tyypillistä työlle on ollut jatkuvat taloudelliset vaikeudet. Kehityksen kaari on silti noussut, jopa niin, että oma kaunis ja ajanmukainen uusi toimitalo — Esko Koivun ollessa silloin opiston johtajana — saatiin aikaan 1962.

Turun Metsänkävijöillä 50-vuotissyntymäpäivät

■ Huhtikuun 4. päivänä 1925 perustettiin diakoni Einar Henrikssonin aloitteesta partiolippukunta Turun Soihtupojat, joka myöhemmin muutti nimensä Turun Metsänkävijöiksi. Lippukunta vietti 50-vuotissyntymäpäiviään kolmena päivänä 4—6. 4. 1975. Juhlatilaisuudet pidettiin Turun Kauppaopistolla, Turun linnassa ja Turun ruotsalaisessa teatterissa.

Juhlakokouksessa Turun Kauppaopistolla pojat esittivät laulelmia, puhallinmusiikkia ym. Samana päivänä järjestön 50-vuotisjuhlamitali luovutettiin maaherra Sylvi Siltaselle. Mitalin on suunnitellut taiteilija Matti Nummelin. Juhlan kunniaksi ilmestyi pastori Hannu Hurmeen toimittama juhlajulkaisu.
Kokouksessa jaettiin lippukunnan kultaiset ansiomerkit Armas Walleniukselle, Aaro Lehtelälle, Veikko Lahdelle, Jukka Laukamaalle, Poppe Karangolle ja Yrjö Toivoselle. Lisäksi jaettiin 15 hopeista mitalia ja 31 pronssista ansiomerkkiä. Keskuskauppakamarin ansiomitalin saivat Yrjö Toivonen, Sirpa Nikulainen ja Marita Laine.
Varttuneemman väen veljesillassa lauantaina Turun linnassa perustajäsen Aaro Lehtelä muisteli menneiden vuosikymmenien tapahtumia. 50-vuotisjuhlassa sunnuntaina Turun ruotsalaisessa teatterissa puhuivat Poppe Karanko ja Suomen partiolaisten hallituksen puheenjohtaja Tapio Koivula. Kunniapuheenjohtaja Aarne Haahtela esitti historiikin. Lisäksi esiintyivät lippukunnan oma soittokunta Eino Kuusiahon johdolla, Ruben Kivinen säestäjänään Merja Heikinheimo ja metsäkamariorkesteri. Näytelmä "Mänkijä kautta aikojen" liittyi myös ohjelmaan. Juhlapäivien aikana lippukunnalle esitettiin lukuisia onnitteluja.
Lippukunnalla on oma 1972 valmistunut kerhohuoneisto Läntisellä Pitkäkadulla ja 1962 omalle retkeilyalueelle Karunaan noussut kämppä. □

Auralan toiminta Turun laitaosissa on 35 vuoden aikana ollut, ei vain tavanomaista kansalaisopiston aikuiskasvatustyötä tai nuorisokerhojen suorittamaa vapaa-aikaohjausta, vaan syntyaatteensa mukaan tavoitteena on ollut palveleva kristillisyys arkielämän keskellä ja näillä työmuodoilla.

★

VAI onko? — Suomeen 1880-luvulla tulleet suuret aatteet: raittiusaate, työväenaate, nuorisoseuraliike ja kristillinen nuorisotyö (NMKY) olivat maassamme muutamien tulisieluisten yksilöiden innoittamia. Miten lienee alkuaikojen aatteen palo tänä päivänä?
Työkeskusliike toisella nimellä setlementtiaate, tuli ensikerran Suomeen myös 1880-luvulla, kun tulisieluinen raittiusnainen Alli Trygg (Helenius-Seppälä) toi englantilaisen mallin mukaan kansankotiaatteen Suomeen. Sittemmin merimiespappina Lontoossa toiminut pastori S. Sirenius toi varsinaisen setlementtityön Suomeen 1912 ja kun 1918 perustettiin Teollisuusseutujen Evankelioimisseura, niin työ sai kiinteän pohjan.

★

TURUN setlementtiä ovat johtaneet mm. maist. Mikko Rusama, past. Paavo Nuorviita, fil.tri Arvo Viljanti, maist. Esko Koivu, prof. Allan Siitonen, past. Enok Reimaa, maist. Paavo Koivisto ja useita muita tilapäisinä. Nuorisotyötä ovat johtaneet lisäkseni op. Lippo Kaarnisto, siht. Toivo Pyhtilä ja siht. Pentti Miettinen.
Historiaan enemmän puuttumatta on syytä lukijalle vielä tuoda esiin sitä taustaa, jota setlementtityön suuri nimi teol.tri. Sigfrid Sirenius ja eräät muut ovat kirjallisuuden avulla julistaneet laajempienkin kansalaispiirien keskuuteen.
— Työkeskukset pyrkivät tasoittamaan yhteiskunnallisia ja poliittisia vastakohtaisuuksia ja näin rakentamaan siltoja kaikkien kansalaisten läheisempään yhteiselämään.
— Kristinuskon sanoma ja kristillisyyden ilmenemismuodot on tuotava esiin arkipäivän ihmiselämässä, ei vain sanoissa ja juhlapaikoilla.
— Vain kristinuskon tuoma palvelevan rakkauden sanoma tekee tämän mahdolliseksi.
Vai onko suurten aatteiden aika ohi? Ovatko tulet sammuneet? Rakennetaanko nyt vain barrikadeja ihmisryhmille ja kaivetaan kuiluja yhä syvemmiksi? □

Toimittaja
RAILI KIIANLINNA:

Asiakirjojen paperi ruskettunutta ja ryppyistä kuin vanhan mummon poski

■ Turun maakunta-arkistossa on asiakirjoja 9 000 hyllymetriä. Siis melkoinen määrä uniikkeja kirjoja ja siten korvaamattomia tietolähteitä.

■ Kuitenkin "koi syö ja ruoste raiskaa" myös paperia. Arkiston hyllyiltä löytyy 235 metriä asiapapereita, jotka vaatisivat kunnostuksen. Tästä määrästä on 50 metriä sellaisia materiaaleja, jotka on konservoitava täydelleen. Noin yksi prosentti asiapapereista on peräti kiireellisen konservoinnin tarpeessa, kertoo maisteri Anelma Järvinen.

● **Konservaattori Aino Laukkanen on pessyt vanhan asiakirja-arkin ja nostaa sen apupaperin avulla kuivumaan. — Valok. Raili Kiianlinna.**

Arkiston nuorelta konservaattorilta Aino Laukkaselta ja hänen apulaiseltaan Maija Laitervolta ei siis työ lopu.

Asiapaperien konservointi on Turun maakunta-arkistossa aloitettu 1950-luvulla. Työtä teki pitkään — ja taiten — turkulainen Aarne Nurmi. Aino Laukkanen on työskennellyt talossa vasta noin vuoden verran.

— Kirja on tuotu konservoitavaksi, selittää Aino Laukkanen ja avaa paksun "eepoksen". Asiakirjojen paperi on ruskettunutta ja ryppyistä kuin vanha mummon poski. Sivuista puuttuu osia suurilta alueilta.

— Tämän kirjan kunto on verrattain hyvä. Joskus konservointiin tuleva kirja on niin häkellyttävän järkyttävä näky, ettei voi muuta kuin nauraa — ja ryhtyä työhön. Työ on usein kuin palapelin kokoamista.

AHDAS SITOMO

Maakunta-arkiston konservoijat työskentelevät pienen pienessä huoneessa. Tilaa on vain noin 12 m^2 verran. Onneksi tytöt ovat hoikkia! Huone on miltei täynnä sitomon työkaluja ja eri konservointivaiheissa olevia papereita. Pöydällä on mahtavankokoinen kirja — Piikkiön ja Halikon tuomiokirja vuodelta 1683 — ja sen selässä lappu "käyttökiellossa".

EI PÖLYÄ AIVOISSA

Aino Laukkanen on hento, nuori rouva 7-vuotiaiden kaksosten äiti. Työt juoruavat ja harrastukset osoittavat, että hän on osaava ihminen. Leipätyön ja kotiaskareiden lisäksi hän vielä ehtii neuloa, ommella ja maalata posliinia. Aino Laukkanen on reipas, sanavalmis. Asiakirjojen pöly ei ole ainakaan mennyt konservoijan aivoihin.

Koulutukseltaan Ilmajoella syntynyt rouva Laukkanen on kirjansitoja ja työskennellyt aiemmin lehden sitomossa. Arkistotyön hän aloitti viime vuonna konservointikurssilla Valtionarkistossa.

— Viihdyn, hän sanoo. Työ on itsenäistä ja vastuullista, kuin taidekäsityötä.

Ja pilke silmäkulmassa Aino Laukkanen nimeää ammattinsa eduksi vielä senkin, ettei esimiehestä ole tässä työssä opettajaksi. Uudet opit tulevat Valtionarkistosta, joka tutkii ja kehittelee konservointimenetelmiä jatkuvasti.

KUNTO "SEIS"

— Asiakirjan konservointi merkitsee sitä, että kirjan kunto pysäytetään siihen, mikä se on.

— Kirja konservoidaan joko täydelleen tai vain osittain, silkkipaperin avulla. Täydellistä korjausta varten teos on ensin purettava arkeiksi. Tässä vaiheessa kirjan sivut numeroidaan aukeamittain ja niiltä pyyhitään pumpulilla irtopöly ja kehittyvä home.

Ja sitten asiakirja-arkit pääsevätkin — kylpyyn.

Se tapahtuu laakeassa vadissa 60 asteisessa vedessä. Pesuastian pohjalle Aino Laukkanen painaa ensin arkin makulatuuripaperia ns. apupaperiksi. Sen päälle painellaan pestävä asiakirja varoen erikoisesti haperoisia reunoja. Jos arkki on rikkoutunut, on palaset numeroitava ennen pesua. Samassa vedessä pestään useita asiapapereita. Hiljalleen vesi muuttuu liasta tummaksi.

Jos arkin kunto on erittäin huono, pannaan veteen paperin tueksi liivatelehteä. Jos taas havaitaan musteen lähtevän pesussa — ja se lähtee, jos sitä on ohennettu vedellä — käytetään sitomisaineena fiksatiivia. Paperin värjäykseen soveltuu mm. tee.

— Pesu on tärkeä vaihe konservoinnissa. Siinä häviävät paperista lika, rasvatahrat ja pieneliöt.

LUMPPUPAPERIA PESTÄÄN

Vuosisatoja vanhojen asiakirjojen pesu tuntuu maallikosta miltei uskomattomalta. Se selittyy sillä, että vielä viime vuosisadalla käytetty paperi oli ns. lumppupaperia. Nykyinen puuhiokepaperi ei pesua kestäisikään. Ei ainakaan vuosisatojen kuluttua.

Asiapaperit saavat olla vedessä vain muutaman minuutin, sitten Aino Laukkanen "pyykkiään" käsillä tukien kaataa veden pois ja painelee papereita vielä kumitelalla. Apupaperin avulla pestyt sivut nostetaan narulle kuivumaan ja pannaan pyykkipojilla kotoisesti kulmista kiinnikin. Paperien kuivuminen ottaa aikaa parisen tuntia.

Kuivasta asiakirjasta, joka on pesussa huomattavasti vaalentunut ja saanut ryhtiä, poistetaan apupaperi ja arkki asetetaan pöydälle japaninsilkkipaperin päälle. Arkille levitetään ranskalainen silkkiharso, joka ei lainkaan himmennä tekstiä. Harso liimataan sivuun kiinni asiakirjakäyttöön soveltuvalla, happovapaalla liimalla. Ilma ja kosteus eivät enää pääse vaikuttamaan paperiin.

SÄILYY, SÄILYY . . .

— Harso säilyttää arkin ainakin siihen saakka kun vihreät miehet tulevat, väittää konservaattori.

Asiakirja-arkkiin on nyt liimattu harso. Niistä kohdista, joista "kirja" on hyvin hauras tai kokonaan rikki, harso liimattaessa tarttuu japaninsilkkipaperiin. Erittäin heikkokuntoisiin asiakirjoihin liimataan harsokangas arkin molemmille puolille. Näin konservoitiin mm. äskettäin erään Sibeliuksen sinfonian partituuri virka-aputyönä Sibeliusmuseolle.

Liiman kuivuttua poistetaan arkista japaninsilkkipaperi niistä kohdista, joista se ei ole tarttunut kiinni. Paperinsuikaleet Aino Laukkanen asettaa laatikkoon.

— Noilla palasilla korjaan vielä monia asiapapereita. Nämä ovat kalliita materiaaleja. Me emme heitä mitään käyttökelpoista pois.

● **Aina eivät asiakirja-arkit tule Aino Laukkasen käsiin näin ehjinä. — Työ on usein kuin palapelin kokoamista, sanoo nuori konservaattori. — Valok. Raili Kiianlinna.**

Ranskalainen harso tilataan arkistoon 100 metrin rullissa. Yksi rulla maksaa 1400 markkaa. Japaninsilkkipaperi maksaa 1000 markkaa riisi.

Asiakirjojen konservointi on hidasta ja kallista puuhaa, mutta vain näin menetellen voidaan vanhojen, ainutlaatuisten vesileimapaperien säilyminen taata.

Nyt Aino Laukkanen työskentelee 1600- ja 1700-luvun tili- ja tuomiokirjojen parissa. Jo käsialasta hän huomaa, millä vuosisadalla liikkuu.

— 1500-luvun käsialat ovat geometrisiä. 1700-luvun lopun käsialat taas ovat pitkiä, leveitä, kuin venytettyjä. Käsiala sai tämän muodon kai siksi, että kirjurit perivät maksun työstään sivumäärän mukaan.

PRÄSSIIN

Liiman jälkeen arkki saa ylleen vesisuihkun. Ja pahvin, joka asetetaan arkin taitettujen sivujen väliin. Niine hyvineen paperi joutuu käsiprässiin ja sivujen laitteluun. Sekin saattaa olla melkoinen urakka; työn alla olevassa kirjassa on sivuja noin 2000. Arkiston paksuimmassa kiriassa oli yli 5700 sivua.

Varsinainen konservointi loppuu prässävsvaiheeseen. Sitten alkaa kiriansitojan työ; arkit jaetaan leekeikesi, joissa voi olla enintään 8 arkkia. Leekit ommellaan nitomatelineessä ns. selkäbindeihin, joita kirjassa tavallisesti on kolme.

KÄSITYÖTÄ

— Sarjatuotantolaitteilla ei kosKaan voida käsitellä arkistokirjoja, sanoo Aino Laukkanen heftaamisen eli leekien ompelun lomassa. Arkiston sitomossa kirja saa yksilöllisen käsittelyn.

Ompelun jälkeen kirjan selkä pyöristetään vasaran avulla. Lisää pyöreyttä selkäänsä teos saa prässissä, jossa se saa olla 2—3 päivää. Sitten kirja saa kannet, pahvista ja molskista tai velvetonista.

— Pyrimme työssämme asiallisuuteen ja kestävyyteen, sanoo Aino Laukkanen ja luovuttaa ihan "uunituoreen" näköisen konservoidun kirjan arkistohyllyyn toimitettavaksi. □

"Kaupunki ja puut" -näyttely Turussa

■ Turun Suomalaisen Säästöpankin pääkonttorissa avattiin keskiviikkona 21. 5. 1975 "Kaupunki ja puut" -näyttely, jonka järjestivät Rakennustaiteenmuseo, Turun Nuorkauppakamari, Suomen Arkkitehtiliiton Turun alaosasto ja Turku-seura.

Piirroksista ja valokuvista koostunut näyttely oli avoinna toukokuun loppuun. Näyttelyn esittelyn suoritti arkkitehti Benito Casagrande todeten mm., että nykyisin luonnontilaan jätetty kasvillisuus ei kestä ihmisen kulutusta eikä pysty luomaan sitä viihtyisyyttä, mitä perinteelliset kaupungin puukujat ja puistikot ovat tarjonneet. Esitelmässään "Kulttuurimaisema ja puu" prof. Paavo Kallio mainitsi mm., että eteläisiä lehtipuita istuttamalla Turku voisi vielä nykyistä enemmän korostaa erikoisuuttaan Suomen kaupunkien joukossa. Aurajoen rannat ovat erinomaista mainosta myös lehmukselle koristepuuna. Turun lämpötilan pitäisi teoriassa riittää vieläkin vaativimmille puille, pyökki ja valkopyökki. Prof. Rauno Tenovuon esitelmän aiheena oli "Ainoa vaihtoehto — luonnon ja kulttuurin tasapaino". Hän totesi mm., että tämän päivän ihmiselle alkaa vähitellen valjeta se tosiasia, että ihminen ja luonnon harmonia on elinehto, muuta vaihtoehtoa ei ole Nykyiset suurkaupunkiyhteisöt ovat loittonemassa etäälle terveellisestä ja viihtyisästä ja samalla ekologisesti harmonisesta ympäristöstä.

Prof. Tenovuon esitelmä julkaistaan lehtemme seuraavassa numerossa. □

● Osa Invalidien Suojatyön pehmeäjuottajista. — Valok. Studio Rajala.

Suojatyötoiminta Turussa

■ *Suojatyötoiminta aloitettiin Turussa 1. 10. 1963, jolloin Tuberkuloosiliitto ja paikallinen Tuberkuloosiyhdistys palkkasivat henkilön tutkimaan toiminnan aloittamismahdollisuuksia. Vuoden 1964 alussa saatiinkin työllinen toiminta pyörimään, tosin vaatimattomissa tiloissa muutaman henkilön työllistämisellä laatikoiden naulaajina. Ensimmäisen toimintavuoden tulostase oli vaatimattomasti 55.000 mk. Toiminta laajeni kuitenkin jatkuvasti niin että jo kahden vuoden kuluttua liikevaihto oli nelinkertainen.*

VUONNA 1966 järjestettiin kirjansitojakurssit ja perustettiin pieni kirjansitomo, joka on jatkuvasti toiminnassa. Laatikkovalmistamo on ollut suojatyön suurin työllistäjä. Valitettavasti alalla naisten osuus oil hyvin pieni, joten oli tutkittava mahdollisuuksia myös naisten työllistämiseksi. Vuoden 1973 kesäkuussa perustettiinkin postitusosasto, joka suorittaa erilaisten lehtien postituksia, kuten esimerkiksi Suomen Turun. Lisäksi suoritetaan erilaisten kiertokirjeiden ja valokopioiden ottoa ja postitusta sekä kaikkea muuta postitusalaa sivuavia tehtäviä. Työntekijöinä pääasiassa naisia, joille näppäräsormisina työ soveltuu erittäin hyvin.

KUN postitusosaston mahdollisuudet työllistäjänä, 7—8 henkilöä, tuli nopeasti täytettyä, oli harkittava uusia mahdollisuuksia ja niin järjestettiin samana vuonna jo syyskuussa kolmeviikkoinen työhönvalmennuskurssi, jonka tarkoituksena oli valmentaa henkilöitä elektroniikkaalan pehmeäjuottajiksi. Marraskuussa voitiinkin jo aloittaa uusi osasto kuudelle kurssilaiselle. Osasto on jatkuvasti laajentunut, joten työntekijöiden vahvuus tällä hetkellä ylittää runsaasti yli kahdenkymmenen ja jatkuvasti osastolla on myös työhönvalmennettavia. Osastolla työskentelee naisia ja miehiä, sillä työ sopii molemmille, mutta käsien on oltava terveet, eikä myöskään värisokeutta saa olla. Osasto toimittaa myös muutamille kotonaan työskenteleville vammaisille alaan sopivia työskentelymahdollisuuksia.

SUOJATYÖN koko toiminnan aikana on vaikeutena ollut rahoituksen puute, joka kuitenkin jonkinverran helpottui, kun valtio vuonna 1971 alkoi avustamaan suojatyötoimintaa. Turun kaupunki on ymmärtämyksellä tukenut suojatyötoimintaa jo vuodesta 1964 alkaen.

NYKYISEN kireän kilpailun vuoksi kaikessa työtoiminnassa koneet ovat hyvin ratkaisevia. Suojatyön vaikeutena on myös ollut heikko konekanta, jota kuitenkin on kahtena viime vuotena saatu parannettua Turun kaupungin ja valtion myöntämien halpakorkoisten lainojen ansiosta.

SUOJATYÖN kokonaisvahvuus oli viime vuonna 60 henkilöä, joista henkilökuntaa 8. Työntekijät jakautuivat 12 eri vammaisryhmään. Suojatyön kaikki osastot sijaitsevat Kanslerintie 19, kaupungin omistamassa kiinteistössä, joka viime vuoden lopulla kunnostettiin kaupungin ja suojatyön yhteistoimin niin että työskentelyolosuhteet nykyisin ovat hyvät. Suojatyön käytännöllinen vastuu on Turun Seudun Tuberkuloosi- ja Keuhkovammaiset ry:n. Suojatyötä valvoo Suojatyötoimikunta, jossa ovat edustettuina Turun kaupunki, Työnvälitys, Reumayhdistys, Sokeainyhdistys, Polioinvalidit ja Tuberkuloosiyhdistys.

SUOJATYÖN vuoden 1974 tuloslaskelman loppusumma on tarkalleen mk 853.211,44, palkkoja maksettiin mk 415.706,40 ja sosiaaliturvamaksuja 57.782,42, liikevaihtoveroa 7.706,— ja ennakonpidätyksiä suoritettiin yli 96.000 mk.

SUOJATYÖN yhteydessä toimii myös elinkeinoneuvoja, jonka palvelukset vammaisille ovat maksuttomat. □

ENOK RAIVONEN

MYLLYAHTEEN liikennetunneliin rakennetaan sähköasema, jonka tilavuus tulee olemaan 12 500 kuutiometriä ja rakennuskustannukset noin 1,6 milj. mk. Talorakennusosaston laatima sähköaseman suunnitelma käsittää louhitun tunnelin sisälle rakennettavat betonivälipohjat, kaapelikanavien seinä- ja pohjarakenteet, lattiatasojen betonirakenteet, betoni- ja tiiliseinät, sosiaalitilat, portaat sekä tunnelin ulkopuolisina töinä pakotunnelin suulla sijaitsevan laiterakennuksen ja ilmanvaihtotunnelin huoltokojun. Myllyahteen tunnelin louhintatöiden on arvioitu valmistuvan kuluvan vuoden elokuun alkuun mennessä, jolloin sähköaseman rakennustöiden viimeistään tulisi alkaa.

Turku-seura toimii

● Turku-seuran kevätretket keräsivät runsaasti jäseniä kuhunkin kolmeen tilaisuuteen. Kuvassa retkeläiset tutustumassa jugend-tyyliseen Betel-kirkkoon. Liiketalojen pimentoon jäänyt kirkko sijaitsee Turun keskustassa Yliopistonkatu 29. — Valok. Hede Foto.

● TURKU-seuran vuosikokous pidettiin 24. 3. 1975 Turun Säästöpankin — Sparbankens i Åbo juhlavassa kerhohuoneessa. Seuran hallituksen kokoonpano, hallituksen nimeämät jaostot ja muut seuran organisaatiota koskevat tiedot julkaistaan toisaalla tässä numerossa.

KOKOUKSEN puheenjohtajana toimi seuran puheenjohtaja Olli Kestilä ja sihteerinä seuran toiminnanjohtaja Ilmari Rinne. Toimintakertomus, tilit ja toimintasuunnitelma hyväksyttiin. Palkinnot jäsenhankintakilpailusta jaettiin. Tulokset julkaistiin lehtemme edellisessä numerossa toimintakertomuksen yhteydessä.

VUOSIKOKOUSASIOIDEN jälkeen ekonomi Nils-Erik Bystedt selosti Suomen vanhimman rahalaitoksen historiaa ja toimintaa. Tämän jälkeen nähtiin erittäin onnistunut musiikilla varustettu väridiasarja "Turku täynnä tunnelmaa", joka on Turun kaupungin matkailulautakunnan tilaamana valmistettu. Väridiasarjasta lähemmin toisaalla lehdessämme.

● TÄMÄN vuoden kevään retket on jo pidetty lehtemme ilmestyttyä. Seuran ensimmäinen kevätretki aloitettiin 8. 5. tutustumalla Turun vanhaan keskiaikaiseen kortteliin. Raatihuoneen edustalle kokoontui 160 seuran jäsentä, jotka toiminnanjohtaja Ilmari Rinne lausui tervetulleeksi. Hieno kevätpäivä auttoi osaltaan runsaaseen osanottoon. Arkkitehti Benito Casagrande toimi oppaana selostaen rakennusten keskiaikaista historiaa. Yleisöltä vielä toistaiseksi piilossa oleva vanha kapea Karjakatu oli erikoisesti ihastuksen kohteena. Katu sijaitsee Raatihuoneen ja Rettigin Hämeenkadun tupakkatehtaan välissä, niiden takapihoilla.

KORJAUSTÖISTÄ valmistunutta Åbo Akademin hallintorakennusta selosti varatuomari Johan Lagström. Paitsi vanhaa arvokasta, nähtiin myös uudistetut saniteetti- ja luentosalit, arkistoholvit jne.

TOINEN retki tehtiin vanhaan kauniiseen jugend-tyyliseen Betel-kirkkoon, joka vuosikymmenet oli turkulaisten suosima. Nyt tämä ennen kauaksi näkynyt, kummulla sijaitseva pyhäkkö, on vilkkaan rahalaitoksen seurauksena täysin piilossa suurten liiketalojen takana.

TYÖNTUTKIJA Eeli Nurmi kertoili kirkkorakennuksen historiaa ja rovasti K. E. Rinne muisteli lapsuutensa ajan kirkkoa ja silloisen laajalti tunnetun sananjulistajan Frans Hannulan aikoja. Betel-kirkon syntyvaiheista ja Hannulan sille antamasta panoksesta kerrotaan lähemmin lehdessämme toisaalla.

LISÄKSI samalla retkellä tutustuttiin saman pihapiirin uusimpaan liiketaloon, Turun Työväen Säästöpankin toimitaloon, Kivikukkaroon pankin toimitusjohtaja Eero Numerlan opastuksella.

KEVÄÄN kolmas retki suuntautui Kuusiston kirkkoon, jossa oppaana toimi pastori Heikki Suominen. Samalla tutustuttiin muihinkin Kuusiston näkymiin.

● KEVÄTTALVEN "kuumat perunat" turkulaisille tuntuivat olevan Suomen Joutsenen siirto Turusta Helsinkiin ja ns. Kingelinin Aninkaistenkadun varrella sijaitsevan huvimajan kohtalo.

LEHTIEN yleisönosastojen kirjoitukset osoittivat turkulaisten olevan Turku-patrioottista väkeä ja niinpä Turku-seurakin paneutui tilanteeseen.

PUHEET Suomen Joutsenen siirrosta ovat huhuja. Alus tulee pysymään Aurajoen rannassa ja toimimaan edelleen merimiesammattikouluna, kertoi "kippari", koulun rehtori Seppo Mäkinen Turku-seuran toiminnanjohtajalle aluksella tapahtuneessa haastattelutilaisuudessa.

KYSYMYS Kingelinin huvimajasta on vielä ratkaisematta, mutta myönteisempään suuntaan asia tuntuu järjestyvän. 1830-luvulta oleva, arkkitehti Pehr Johan Gylichin piirtämä empiretyylinen maja sijaitsi siihen aikaan sitä ympäröineen puistokäytävän lähellä. Nyt se on jäänyt liikenteen jalkoihin ja on uhassa tuhoutua. Turku-seura on neuvotellut siirto-oikeuden mahdollisuudesta Luostarinmäelle ja rahoituksen järjestymisestä mahdollisesti lahjoitusvaroin. Neuvottelut jatkuvat.

ON muitakin turkulaisia kiinnostavia purku-uhan alaisia kohteita. Turku-seura seuraa valppaasti tapahtumien kehittymistä.

MERKKIPÄIVINÄ Turku-seuran jäsenillä ja ystävillä on mahdollisuus sopivan, tervetulleen ja arvokkaan lahjan antamiseen. Lahjoiksi sopivat seuran kustantamat kaskukirjat, Turku-äänilevy neljällä turkuaiheisella sävellyksellä ja aistikas pronssinen plaketti "Vanha ja uusi Turku". □

ILMARI RINNE

Taideteoksia Samppalinnan koululle

■ **Kahden nuoren turkulaistaiteilijan, Esa Alinin ja Simo Heleniuksen, työt paljastettiin 21. 3. 1975 Samppalinnan koululla. Esa Alin on luonut reliefin "Suomen luonto" ja Simo Helenius sementtiveistoksen "Ahkerat lukutoukat". Veistos sijoitettiin koulun edustalle ja reliefi koulun eteisaulaan.**

Paljastuspuheen pitänyt apul. kaup.johtaja Johannes Koikkalainen esitti kaupungin hallinnon kiitokset molemmille nuorille taiteilijoille ja luovutti teokset kansakoulujen johtokunnalle. Hän luonnehti töitä kokeileviksi ja uutta aikaa henkiviksi. Samppalinnan koulun oppilaskuoro esiintyi tilaisuudessa. □

Portsan puutaloalue säilytettävä

■ Turun kaupunginhallituksen 13. 8. 1974 asettama Portsa-toimikunta jätti 3. 4. 1975 mietintönsä kaup. johtaja Väinö J. Leinolle. Mietinnössään toimikunta päätyy suosittelemaan Port Arthurin puutaloalueen säilyttämistä. Toimikunnan jäsen, varat. Olli Roiha on liittänyt mietintöön eriävän mielipiteensä.

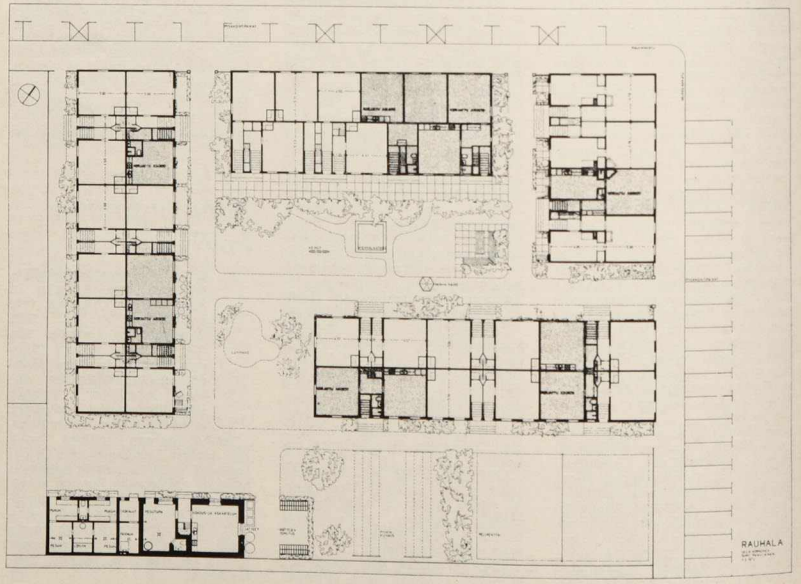
Toimikunnan ehdotukset ovat seuraavat:

1. Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle sellaisen kehyskaavavaihtoehdon valitsemista, jossa liitekarttaan merkityn alueen nykyinen rakennuskanta periaatteessa säilytetään nykyisellään. 2. Kehyskaavan tultua hyväksytyksi alueelle ryhdytään laatimaan pehmeästi säilyttävää asemakaavaa. Kahden Mikaelin kirkkoa lähimpänä olevan korttelin osalta pyritään — jos mahdollista — ulkoasun täydelliseen alkuperäisessä asussaan säilyttämiseen. 3. Sen jälkeen, kun säilyttävän vaihtoehdon valitseminen on varmistunut, kaupunki ryhtyy käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa ostamaan vapautuvia huoneistoja Portsasta ja kunnostaa ne käytettäväksi esimerkiksi vanhusten asuntoina. Jakomenettely tulisi olemaan tavanomainen. 4. Liikennejärjestelyin ohjataan Portsan läpi Puutarhakatua pitkin kulkeva raskas liikenne Ruissalontielle. 5. Maistraatin huomiota kiinnitetään sekä suoraan että rakennuslupa-asioita maistraatissa käsiteltäessä paikalla olevan kaupungin edustajan välityksellä Portsan ilmeen säilyttämisen välttämättömyyteen. Samoin annettaessa mahdollisesti rakennuslupahakemuksista lausuntoja, tarkastellaan asiaa erityisesti säilyttävästä näkökulmasta.

Varat. Olli Roiha ehdottaa eriävässä mielipiteessään, että Portsan kehyskaavassa osoitettaisiin säilytettäväksi sellaisinaan Rauhankadun varrella olevat tontit, jotka ovat osoitetut karttapiirroksessa 21. 3. 1975 ja että muulle osalle Portsaa sallittaisiin normaali kaupunkimainen rakentaminen.

Portsa-toimikunnan puheenjohtajana oli maalari Matti Salonen ja jäseninä varatuomari Veikko Hankomäki, valt. maisteri Pekka Ojanen, varatuomari Olli Roiha ja rakennusmestari Erkki Saario sekä sihteerinä kansliasihteeri Ahti Karttunen. Toimikunta on asiantuntijoina kuullut fil. lis. Jukka Eenilää, Portsa-yhdistyksen edustajia ja arkkitehtiylioppilas Simo Paavilaista. Kiinteistöjen asuinrakennusten kuntoselvityksen ja kunnostamisarvion on laatinut rakennusmestari Seppo Eino erikoisasiantuntijoinaan ins. Veikko Lehtonen, tekn. Matti Peltonen ja ins. Seppo Halminen. Turun kaupungin tilastotoimiston tutkija Teppo Jokinen on suorittanut mielipidetiedustelun Portsan asukkaiden ja osakkeenomistajien keskuudessa.

Arkkitehtiylioppilaiden Ulla Korhosen ja Simo Paavilaisen diplomityö Port Arthurista valmistui v. 1972 Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosastolla. Diplomityöstä julkaistiin selostus Suomen Turun numerossa 2/1972. Portsatoimikunta katsoo, että saattaisi olla tarkoituksenmukaista neuvotella tämän diploomityön ostamisesta kaupungille. □

● Työväen asunto-osakeyhtiö Rauhalan rakennusten ja tontin kunnostussuunnitelma. Tummemmalle on merkitty korjatut sekä yhdistämällä saadut suuremmat asunnot. Suunnitelman laativat harjoitustyönä Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosastolla v. 1972 arkkitehtiylioppilaat Simo Paavilainen ja Ulla Korhonen.

27 135 henkilöä tutustui Meri Kutsuu-näyttelyyn

● Apulaiskaupunginjohtaja Paavo Koponen selostamassa lasikuituveneen rakentamistekniikkaa Meri Kutsuu -75 näyttelyn avaajalle, vesihallituksen pääjohtaja Simo Jaatiselle, näyttelyjohtaja Pertti Niinistölle ja Turun Messujen hallituksen puheenjohtaja, konsuli Jarmo Nuotiolle. — Valok. Studio Fotonova.

■ Osuuskunta Turun Messut järjesti 12—20. 4. 1975 Kupittaan Urheiluhallissa Meri Kutsuu 75-näyttelyn, johon yhdeksän päivän aikana tutustui 27 135 henkilöä. Näytteilleasettajia oli 68 ja heillä käytössään yhteensä 2 800 neliömetriä näyttelytilaa hallissa ja sen edustalla. Urheiluratojen recortan-pinnat oli suojattu neulehuopakokolattiamatolla.

Vesihallituksen pääjohtaja Simo Jaatinen suoritti näyttelyn avauksen ja sai apul.kaup.johtaja Paavo Koposelta pelastusrenkaan kaulaansa. Turun Messujen hallituksen puheenjohtaja, konsuli Jarmo Nuotio piti tervehdyspuheen. Turun Varuskuntasoittokunta ja Shanty Singers vastasivat avajaistilaisuuden muusta meriaiheisesta ohjelmasta.

Näyttelyssä oli esillä 120 venettä, kanootteja, jollia, pelastuslauttoja, kumiveneitä, 150 moottoria, navigointi- ja veneilytarvikkeita, meriturvallisuusvarusteita, laitureita ja suomalainen Amfibat-pintaliitäjä, joka on turkulaisten Ari ja Esko Hietasen suunnittelema, rakentama ja patentoima.

Näyttelyn venepörssissä toimivat meklarina turkulaiset pursiseurat. Meriturvallisuuspaneelia juonsi kansanedustaja Veikko Pajunen ja muut osanottajat olivat varatuomari Rauno Alatalo, ins. Nils Larsson, komisario Veikko Kuokkanen, luutnantti Toivo Kanerva ja toimittaja Lauri Polon.

LAHJOITUS MERELLISELLE TURVALLISUUDELLE

Perjantaina 18. 4. 1975 Kivikartio Oy lahjoitti Meri Kutsuu-näyttelyssä Turunmaan Meripelastusyhdistykselle 13.000 markan arvoisen kuminveneen moottoreineen ja radiopuhelimineen sekä Turun vapaaehtoiselle pelastuspalvelulle 7.000 markkaa. Lahjoituksen luovutti teollisuusneuvos Pauli Lappalainen ja sen vastaanottivat Pelastuspalvelun puheenjohtaja, prof. Matti Vapaavuori ja Meripelastusseuran puheenjohtaja, merikapteeni Seppo Mäkinen.

Seuraava Meri Kutsuu-näyttely on viimeinen Urheiluhallissa järjestettävä. Sen ajankohdaksi Turun kaupunki on myöntänyt 2—11. 4. 1976. Veneitä esitellään kuitenkin sitä ennenkin Turussa, sillä Turun Messujen 15—24. 8. 1975 veneilyn erikoisosasto toteutetaan ns. uivana näyttelynä Kupittaan uima-altaissa. □

NELIÖ

LÄHTÖAJATUKSENA Rakennustoimisto Ruola Oy:n NELIÖN syntyyn oli halu palvella rakennus- ja asuntoasioista kiinnostuneita nykyajan vaatimustason mukaisesti. Ts. haluttiin luoda paikka, johon voi poiketa tutustumaan rakennusalan uutuuksiin ja myytävään tuotantoon.

AURAKATU 1:ssä sijaitsevan NELIÖN toimintaidea ja suunnittelu on arkkitehtipariskunta Maimu ja Seppo Paateron käsialaa.

KOOLTAAN n. 70 m²:n myymälä on jaettu kahteen tilaan, joista etummainen on sisustettu esittelytilaksi, johon kuka tahansa voi poiketa ja jossa valokuvien, piirrosten ja teknisten laitteiden avulla asioista kiinnostuneet voivat omatoimisesti ja rauhassa tutustua tarjolla olevaan tuotantoomme ja rakennustekniikkaan.

TAAIMMAISEEN tilaan on sijoitettu NELIÖN henkilökunta ja mikäli haluaa tarkempia tietoja tai on asunnon ostoaikeissa, löytyy sieltä laitteet ja asiantuntemus, joiden avulla asunnon esittely ja keskustelut mahdollisista lisä- ja muutostöistä ovat helposti ja havainnollisesti hoidettavissa.

VÄLIOSASTA löytyvät materiaaliesitteet, keittiökalustemallit yms., jotka ovat apuna sisustusratkaisuja harkittaessa.

HUOMION arvoista lienee myös se, että NELIÖN esittelytila on siten suunniteltu, että tarvittaessa se soveltuu muunkin kuin rakennustuotannon esittelyyn. □

TURUN kaupunginhallitus on jakanut kuluvan vuoden kirjallisuusapurahoina yhteensä 16.000 mk kuudelle henkilölle. Ritva Holmbergille myönnettiin ilman hakemusta 3.500 mk hänen toiminnastaan erityisesti Aleksis Kiven "Seitsemän veljeksen", Sakari Topeliuksen "Välskärin kertomusten" ja Giovanni Boccaccion "Decameronen' dramatisoijana. 3.500 markan apurahan saivat myös Ilpo Tuomarila, Jarkko Laine ja Rainer Alander sekä 1.000 markan apurahan Olle Söderholm ja Jussi-Pekka Toivonen.

● Raunistulan Yhteislyseon oppilas Arja Anttila piirtää Turun linnaa.

Koululaisten ympäristönäyttely Taidemuseossa

■ Kuvaamataidonopettajain liiton Turun paikallisosasto järjesti Turun Taidemuseossa 6—27. 4. 1975 koulujen yhteisen kuvaamataidon oppilasnäyttelyn, jossa Turun lisäksi olivat mukana Laitila, Naantali ja Raisio. Informaationäyttelyn, jonka teemana oli "Ympäristö—Miljö", työt oli jaettu seuraaviin osa-alueisiin: luonto, rakennettu ympäristö, ympäristöni tila, esineympäristö ja sosiaalinen ympäristö.

Tavoitteena oli antaa oppilaille teeman puitteissa selitys nykyiselle ympäristölle ja osoittaa, että sitä voi kehittää parempaan suuntaan — hehän ovat tulevaisuuden ympäristönsuunnittelijoita. Lisäksi tarkoituksena oli avata silmät näkemään, mitä arvokasta ja säilytettävää ympäristössämme on.

Vuosi 1975 on julistettu rakennussuojelun vuodeksi Euroopassa. Rakennussuojelutoimikunta — Committes on Monumente and Sites — on suunnitellut toiminnan, johon osallistuu 17 maata. Mottona on "a future for our past" — tulevaisuus menneisyydellemme. Tavoitteena on osoittaa, miten jatkuva vanhan repiminen, ympäristöön sopeutumaton rakentaminen ja liikenteen mahtava kasvu tekevät kaupungeistamme yhä epäinhimillisempiä asua ja elää. Unescon yleismaailmallinen kulttuuriohjelma korostaa, että jokaiseen kuntaan tulisi jättää kulttuurihistoriallisesti, maisemallisesti ja luonnonsuojelullisesti arvokkaita ympäristöjä niin paljon, että maiseman perinteelliset arvot säilyvät. Maisema on paitsi luonnontieteellinen myös visuaalinen käsite ja kuuluu siis myös kuvaamataidon piiriin.

Mainittakoon, että muutama päivä ennen näyttelyn avaamista Juhana Herttuan Yhteiskoulun 7 B-luokan oppilaat maalasivat erään Puutarhakadun varrella sijaitsevan puutalon synkän ja rikkinäisen seinän koristeeksi kimpun iloisenvärisiä kukkia. Lupa maalaamiseen saatiin talon omistajalta, Kivikartio Oy:ltä. □

KALEVAN Kisat järjestetään Turun Urheilupuistossa 1976. Kisatoimikunnan edustajat Aulis Potinkara Turun Urheiluliitto, Lasse Gustafsson Turun Pyrkivä, Pentti Honka Turun Riento ja Eero Saario Turun Toverit kävivät 15. 4. 1975 pyytämässä maaherra Sylvi Siltasta kisojen suojelijaksi. Pyyntöön saatiin myönteinen vastaus.

Turun eläkeikäiset juhlivat ja retkeilivät

■ Toisen kerran Turun eläkeikäiset viettivät kaupungin tukemana omaa juhlaansa. Tiistai 20. 5. 1975 oli omistettu tutustumiseen eräisiin kaupungin laitoksiin ja keskiviikkona vietettiin pääjuhlaa Kupittaan urheiluhallissa. Samana päivänä oli iltatilaisuus seurakuntasalissa sekä tanssit VPK:n talossa ja T-talossa.

Tiistaina eläkeikäiset tutustuivat Runosmäen vanhainkotiin, kaupungin vesi-, sähkö- ja puhelinlaitoksiin sekä museoihin. Molempina päivinä heillä oli tilaisuus maksutta matkustaa kaupungin liikennelaitoksen linja-autoissa.

Kupittaan urheiluhallin pääjuhlassa kaupungin tervehdyksen esitti kaup.valtuuston puheenjohtaja Heikki Munter. Muusta ohjelmasta mainittakoon Turun varuskuntasoittokunnan musiikkiesitykset. Pia-Gun Ancarin lauluesitykset, Eläkeläiset ry:n voimistelunäytös, Turun Ukkokodin miesten sketsi "Aurajoen lainehilla", Lasse Katajakosken huumori- ja kuplettiesitys, Eläkkeensaajat ry:n tanhut, Turun Kansallisen Eläkeläisseura ry:n kuorolauluesitykset, Sari ja Mari Kotaviidan sekä Anette ja Gitte Varjosen laululeikit jne. Ohjelmaa olisi ollut tarjolla enemmänkin, mutta aikapula asetti rajoituksen esittämiselle.

Seurakuntaväen kevätjuhlassa esiintyivät mm. Tuomiokirkon kooraalikuoro, Pelastusarmeijan lauluryhmä ja Jeesus-nuorten ohjelmaryhmä.

Eläkeikäiset olivat runsain joukoin liikkeellä. □

TURKUUN on perustettu moottoripyörien rata-ajoja harjoittava kilpatalli — Silja Line Racing Team. Yhtiö on perustanut nimeään kantavan joukkueen Turun Mootorikerhon (TMK:n) jäsenistä, jonka kolmimiehinen A-ryhmä osallistuu MM-ajoihin ja muut erilaisiin kansainvälisiin kilpailuihin. Silja Line Teamiin kuuluu kaikkiaan 14 moottoripyöräilijää. Tallin johtotehtävistä huolehtii yhtiön talousjohtaja Timo Lehmuskoski. Yhtiön ja TMK:n välisenä yhdysmiehenä toimii Lasse Almenoksa sekä kilpailijoiden puolelta Seppo Kokkonen ja Risto Mäkinen.

Lähetyskirkko Betelin syntyvaiheet

● Betel-kirkon alakerrassa on kerhotiloja 250 neliömetriä. Lastenohjaaja kotkapäiväkerholaisten askartelutunnilla, jolla on valmistettu äitienpäiväkortteja. Pöydän takana (vas.) Mari Saarinen, Niina Tolvanen, Tarja Nuutinen, Kristiina Jokinen ja Anette Kainu. Edessä (vas.) Miikka Hakanen, Susanna Lehtonen, Dunja Kanto, Timo Tamsén ja Susanna Oleslahti. — Valok. Hede Foto.

■ Vuoden 1903 herätysten aikoina tunnettiin kipeästi puutetta sopivasta kokoontumispaikasta Turussa. Herätykseen tulleiden piirissä syntyi silloin rohkea ajatus tällaisen keskuspaikan rakentamiseksi. Lähetyssaarnaaja Frans Hannulan ystävät olivat hänen 50-vuotispäivänään keränneet 500 markan suuruisen pohjarahaston Turkuun rakennettavaa rukoushuonetta varten. "Betelin isä" Frans Hannula sai monien kommellusten jälkeen ostettua tontin 8 markan m² hinnasta huhtikuun 3. pnä 1905 Venäjän kirkkokatu 29. Seuraavassa kuussa olivat tiilikasat jo paikoillaan. Hannula nähtiin silloin polvillaan tiilikasojen välissä rukoilemassa ja kiittämässä Jumalaa. Arkkitehti F. Strandell suunnitteli ja piirsi rakennettavan Betel-kirkon 500 markan korvausta vastaan. Rakennuksen urakoi rakennusmestari E. Malin 90.500 markalla.

RAHOITUS oli suunniteltu suoritettavaksi maakunnasta kerättävin lahjavaroin. Rakentamisesta ilman Hannulan valtavaa innostusta ei olisi tullut mitään. Hän kulki näihin aikoihin kolmenlaiset listat taskussaan, viiden, kahdenkymmenenviiden ja viidenkymmenen markan ja otti niistä esille sen, mikä kulloinkin näytti sopivan kannattajaksi pyydetyn varallisuusluokkaan. Hänen tunnuslauseenaan oli "paljonkos annat Betelille". Monta tarinaa on kerrottu Hannulan keräysmatkoista. Halikossa hän lähetysjuhlien jälkeen pistäytyi Joensuun kartanossa kreivi Alex Armfeldtin luona. Ystävällisen vastaanoton aikana kreivi halusi kuulla Afrikan kieltä. Muistorikkaan kartanon verannalla kaikui ensi kertaa ondongalainen "Isä meidän"-rukous. Tyrväässä eräs pankinjohtaja ihmetteli: "on se Hannula ihmeellinen mies, kun hän tulee taloon, niin hän ottaa kukkaron haltuunsa". "Onko siitä mieli paha" kysyttiin. "Sehän siinä on ihmeellistä ettei ole" hän vastasi. Ilon ja innostuksen vallassa kohosi Betel kirkko. Hannula kävi melkein joka päivä työmaalla katsomassa. Outo olisi voinut luulla häntä rakennusmestariksi.

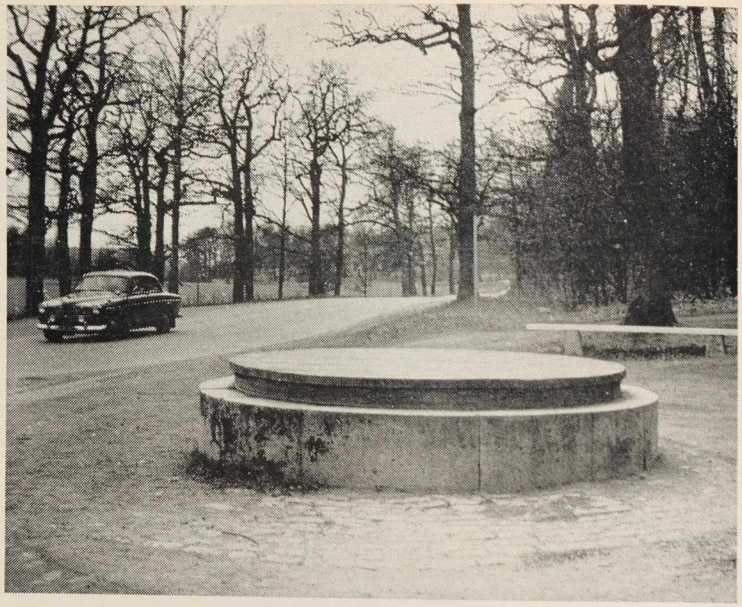
LÄHETYSKIRKKO Betel valmistui kevätkesällä 1906. Siinä oli kaasuvalaistus ja kamiinalämmitys. Alttaritaulun on taiteilija Arthur Heickel maalannut Heinrich Hoffmannin maalauksen, Jeesus Getsemanessa, otettujen väripainokuvien mukaan. Alttaritaulun maalauksesta maksettiin taiteilijalle 800,—. Lahjoittajana alastarolainen Sjöstedt-niminen maanviljelijä.

KOLMIPÄIVÄISET vihkiäisjuhlat joilla oli niin paljon kansaa, että kirkko ja avara pihamaa olivat täynnä, pidettiin heinäkuun kolmena alkupäivänä 1906. Juhlapuhujina olivat lähetysjohtaja Jooseppi Mustakallio, Frans Hannula, Kustaa Paasio ja Eetu Kilpeläinen. Betelkirkossa vietettyihin rukoushetkiin ja kokouksiin osallistui suuret joukot. K. R. Kares sanoi "että tuskin missään Suomessa oli niin paljon kokouksia ja väkeä kuin Betelissä". Siellä toimi vieläpä oma laulu- ja kitarakuorokin johtajanaan Toivo Hirvonen. □

Ressulle historia 75-vuotispäiväksi

■ Turun lyseon historiaan ja matrikkeliin on kymmenkunta vuotta koottu aineistoa. Seniorien vuosikokouksen päätöksellä 75-vuotishistoria pyritään saamaan valmiiksi koulun perustamisen 75-vuotispäiväksi 1978. Aikaisemmat matrikkelit ilmestyivät 1933 ja 1953. Tähän mennessä lyseon luetteloihin on merkitty 8 160 poikaa. Koulun toiminta valtion poikalyseona loppuu 1976.

Ressun päivä pidetään loka—marraskuun vaihteessa. Sen yhteydessä järjestetään lyseota käyneiden taiteilijoiden kuvataidenäyttely. Vuosikokouksessa ministeri Jermu Laine puhui kauppapolitiikkamme ajankohtaisista kysymyksistä. Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajaksi valittiin rehtori Ilmari Nieminen, varapuheenjohtajaksi hallintojohtaja Arno Leino ja jäseniksi ins. Hannu Aavikko, verovirk. Eero Aaltonen, pankinjoht. Pentti Ahvio, taiteilija Ensio Harni, sihteeri Ismo Heervä, valtiot.kand. Kari Lausala ja varatuomari Veikko Tuhkala. □

● Choraei källa på Runsala, som flödade av vatten på den tid då Michael Choraeus var informator hos landshövdingen och generalen Ernst Gustafvon Willebrand, och med dennes familj till bringade somrar på Runsala. Det finns också en sägen om att Runeberg här skulle ha skrivit sin välkända dikt Jag sitter källa vid din rand...

Författaren
OLE TORVALDS:

Två skalder och källan i Runsala

■ Att finna källsprång, ursprung, djupa ådror — det är ett naturligt urbehov. Att släcka törst, att vattna växt, att skölja rent. Och, på ett annat plan, att försöka ana sig till hur ens eget jag, ens personliga öde har porlat samman och brutit fram ur det förgångna. Det är inte att undra på att källan tidvis har varit en omtyckt, en alltför omtyckt och därför nött litterär bild, av livgivande kraft, frisk pånyttfödelse, sällsam rening: ur solk och multenhet kommer kristallklar läskande svalka.

■ Men hur många är det i våra dagar som har sett en verklig källa bubbla upp ur jorden? Den vardagliga vattenkranen och dess ljumma klorlukt lockar visst ganska sällan någons inbillning att dyka ner genom rören och att ta riskerna av tryckförändringar och pumpstationer för att nå tillbaka till det levande grundvattnet.

DET var annorlunda när Michael Choraeus tillbragte en del av sitt korta liv här i Åbo och på Runsala. För honom — född 1774 och död 1806 — var källor och brunnar ännu förtrogna livgivare, lika viktiga som oaser alltjämt är för ökenfolk. Också när det gällde att förlusta sig i den fria luften, utanför vad man redan då ansåg vara en onaturlig och påfrestande stadstillvaro, samlade man sig gärna kring uppfriskande vatten. Skärgården och havet var visserligen inte riktigt upptäckta då än, utom som farligheter för kofferdifartyg. Inspirerande i sin ofarlighet var däremot den himmelsblå insjön, den lugna ån och källans vatten "ur jordens sköte".

SKALDER satt vid källor, skalder betraktade deras överströmmande moderlighet, skalder sökte finkänsliga och sedesamma formuleringar av den dubbeltydiga, både rogivande och eggande upplevelsen att ligga vid jordens "barm" eller i dess "sköte".

Och vem var han då?

HAN föddes i ett prästhem i Vörå den 15 mars 1774. Detta är det datum som Frans Michael Franzén slår fast i levnadsbeskrivningen i sin utgåva av vännens Samlade skaldestycken; Franzén stöder sig på en födelseattest som han hade beställt från Vörå; när Choraeus som faderlös tonårig första gången flyttade över till Sverige hade han med sig ett flyttningsbetyg från Kristinestad i vilket födelsedagen uppgavs vara den 20 september 1775.

PÅ sin dödsbadd såg hans för ingen annat utväg att sörja för sonens framtid än att "testamentera" honom till en obekant släkting: "Res till Sverige: sök opp Domprosten Fant i Westerås, och säg att din farmor hetat Fant" (så enligt Franzén). — På vägen höll det på att gå på tok: pank och uthungrig tog pojken i Stockholm värvning som skeppsgosse i flottan, men en hygglig officer löste honom ur

Såg Choraeus "sin" källa?

MÅNGA skalder fick också sina egna källor i diverse lokalpatriotiska traditioner — Runeberg blev med tiden rikligt försedd med källor som konkurrerar om att ha speglat molnens tåg. Att med visshet spåra den "rätta" kan väl vara ett ungefär lika fruktbart bestyr som att leta upp det träd som bar den topelianska sångfågeln i högsta grenen på Harjulas högsta ås. Ett försök har dock gjorts, varom några ord litet längre fram.

OCKSÅ Choraeus fick sin källa i traditionen — fast det kan vara ovisst om deras blickar någonsin möttes i verkligheten: uttryckligen som "Choraei källa" nämns den veterligen inte tidigare än 1822, tjugu år efter hans överflyttning till Sverige och sexton år efter hans död. Traditionen har visat sig mera seglivad än poeten. Alltjämt är den först vid mitten av 1800-talet tillkomna ringen av släthuggen sten ute på Runsala någonting av en romantisk sevärdhet.

MEN det är en sevärdhet som illustrerar ödets ironiska trick med ryktbarheten. Den latinska inskriften på källkaret lyder "FONS CHORAEI PHOEBEI PERENNIS", dvs "Phoebus-ättlingen (skalden) Choraei eviga (alltid flödande) källa". I vår tid är dess flöde dock lika utsinat som poeten är glömd. Av dem som stannar vid stenringen är det sannolikt ganska få som vet ungefärligen vem han var och ännu färre som kan erinra sig en rad av honom (om inte möjligen den elaka lilla ungdomsversen om flickorna i Jakobstad).

● **För att påminna om Michael Choraeus från vars födelsedet har förflutit 200 år, har Åbo amatörteaterförening med Gullan Wahlström som primus motor gjort en levande tidsbild som under juni månad går som svensk sommarteater i Åbo, och spelas upp på kåren varje torsdag kväll. Den ges också i augusti. Kort före premiären i slutet av maj togs denna bild på vilken den poetiske informatorn Choraeus Erik Biströms ge staltad av Erik Biström, sjunger för landshövdingens vackra unga döttrar. De spelas av fr v Elsky Svenskberg, Bettan Jansson och Heddie Gräsbeck.**

äventyret och gav honom respengar till Västerås. Det barnlösa domprostparet tog sig an honom och gav honom hem och kärlek och utbildning. Är 1797 kunde Choraeus stå på egna ben, sedan han hade tagit sin magistergrad i Uppsala. I ett par år försörjde han sig som informator i Jakobstad, skrev år 1799 in sig vid Åbo akademi och blev samma år där docent i vältaligheten.

UTNÄMNINGEN innebar dock inte att han var försörjd. Han måste fortsätta att arbeta som hemlärare, först hos landshövdingen general von Willebrand — familjen vistades ömsom i Åbo, ömsom på Runsala kungsladugård och ömsom på Jockis gods — och därefter fram till 1802 hos greve De Geer på Tervik i Pernå. Sistnämnda år flyttade han åter till Sverige, där han blev adjunkt i teologi, moral och historia vid krigsakademin på Karlberg.

Choraeus' änka blev fru Franzén

FINLAND lockade dock alltjämt, och på hösten 1805 kom han till Åbo för att speciminera för den tredje professuren i teologi vid akademin. På återvägen förkylde han sig, och hans förut svaga lungor svek. Den 3 juni 1806 dog han. Mindre än ett och halvt år före sin död hade han gift sig med en knappt 25-årig änka, Sophia Christina Robsahm, född Wester. Själv hade han som sagt av sin far blivit "testamenterad" till de avlägsna släktingarna Fant. På samma sätt överlämnade han inför döden sin hustru till skaldeförebilden och vännen Franzén, vars första hustru Lilly Roos hade dött kort förut. Följande år gifte sig Franzén och Sophia Choraeus.

INOM de antydda konturerna av Choraeus' korta liv rymdes också en litterär gärning som kanske inte rättvisligen borde vara fullt så glömd som den sannolikt är. Det är visserligen sant att de till omfånget stora lärodikter och historiska poem med vilka han skördade utmärkelser — Menniskans värde, Ehrensvärd och andra — knappast längre kan väcka någon resonans. Mycket riktigt säger Erik Ekelund att Choraeus' tävlingsskriftter alla hör "till de tryckalster, som man läser endast av litteraturhistorisk pliktkänsla" (Finlands svenska litteratur, I, s 244).

MEN vid sidan av de döda paradnumren, i hans "blandade stycken", finns ett och annat som alltjämt har en viss charm: än en leende viston i läromästaren Franzéns anda, än en gäcksam uddighet i fru Lenngrens. Och i elegier sådana som Till mina Barndomsvänner och En tanke på min egen graf, och i sena dikter som Andakts-Poem och En

● **Så tedde sig Michael Choraeus för sin samtid. Gravyren finns på titelsidan till hans "Samlade skaldestycken".**

suck från min sjuksäng, kommer man honom mänskligt nära i hans vemod och allvar och dödsberedelse.

"De sista raderna af hans hand
voro dessa", säger Franzén:
Så lång är dagen ej,
att aftonen ej nalkas,
Och aftonen ger lugn,
och bådar nattens frid.
Du trötte vandringsman!
din heta törst skall svalkas:
Du källan finna skall
uti behaglig tid.

SÅ kan det synas vara på sin plats att också en jordisk källa — om också utsinad — är förbunden med hans namn och bevarar något av hans bleknade minne. Traditionen om "Choraei källa" på Runsala må vara och förbli oviss — trots den möda som Svante Dahlström har ägnat åt att leda den tillbaka så nära skaldens egen tid som möjligt (först i en uppsats i Åbo Underrättelser 2 juli 1910, därefter betydligt utförligare i boken Ur Runsalas hävder, 1942). Men gärna må poeten ändå få behålla "sin" källa — även om den k a n s k e med minst lika stor rätt kunde förknippas med en betydligt större skald och en av hans mest kända dikter . . .

Har Runeberg också rätt till källan?

MED detta "kanske" förhåller det sig så, att Svante Dahlström har letat fram ett i Finsk Tidskrift 1877 återgivet minnestal som en prost K M Kiljander hade hållit i Kuopio efter Runebergs död. Dahlström citerar:

"DÅ Runeberg en sommarafton jämte tvenne kamrater (Nervander var den ene, den andres namn kan jag icke säkert erinra mig) sutto vid en källa utanför Åbo stad, öfverenskommo de att en hvar dikta en sång om källan med sådan förpliktelse att den, hvars dikt befanns vara sämst, borde på en fot dansa tre hvarf kring källan med den näfverrifva på hufvudet, hvarmed vattnet från källan upphemtades. Dikterna tillrustades och granskades, och domen föll sålunda att Runeberg fick tråda dansen kring källan. Denna sång, ehuru i förändradt skick, har sedermera i snart ett halft sekel strömmat öfver tusende läppar och smekt hundratusende öron och hjertan."

DET skulle alltså ha varit "Jag sitter, källa, vid din rand . . ." Men var det vid "Choraei källa"? Därom kan man ingenting veta utöver att den kamratliga dikttävlingen skall ha försiggått år 1826 och att källan och dess förknippning med skaldekollegan Choraeus var Runeberg välbekant när han — sannolikt år 1828 — skrev Färd från Åbo, med strofen:

Ren öppnar mot oss fjärden en
vidag famn.
På afstånd ser jag stranden af
Runsala,
Der mellan sekelgamla ekar
Nymferna vårda Choraei källa.

LOKALPATRIOTISMEN kunde alltså ha ett tillfälle att slå ut konkurrerande orter med att i stället börja tala om "Runebergs källa". Men den trettio år yngre och trettiofalt mera ryktbara poeten har inte gjort anspråk på källan för sin räkning. Låt Choraeus behålla den! Och låt oss ibland minnas hans korta livsöde och förbleknade verk. □

Erik Julin lahjoitti esinekokoelman maamme ensimmäiselle museolle

■ Turun linnan isossa linnantuvassa oli 5. 4.—4. 5. 1975 esillä turkulaisen apteekkari Erik Julinin vuonna 1852 Turun ruotsalaiselle lukiolle lahjoittama 160 kappaleen kokoelma kansantieteellisiä esineitä, jotka hänen kapteeninsa toi matkaltaan Aleuteille, Kiinaan, Japaniin ja Itä-Intiaan. Harvinainen kokoelma käsittää mm. Alaskan eskimoiden käyttämiä vr.denpitäviä, valaansuolista ommeltuja kalastuspukuja, kiinalaisia mekaanisia leluja ja silkkimaalauksia sekä pukuja ja asusteita, ilmarakolla varustetun kelluvan harppuunan, kantonilaisen jokiveneen pieneistemppelin, Littoisten järvestä v. 1847 löydetyn pronssikirveen ym. Mielenkiintoinen on myös kaavio, jonka tarkoituksesta mainitaan: "Tämä maailmanhistorian merkkitapahtumia esittävä yhtenäinen kaavio pyrkii olemaan historiasta kiinnostuneille koululaisille tukena".

VUONNA 1960 sijoitettiin Turun Ruotsalaisen lukion seuraajan, Ruotsalaisen Klassillisen lyseon pohjakerroksen pieneen holvikattoiseen huoneeseen koulun vanhat museoesineet, jotka olivat kauan olleet varastossa melkein unohdettuna. Tämä sekalainen esinekokoelma puhdistettiin ja asetettiin näytteille arkkitehti Carin Bryggmanin suunnittelemiin uusiin vitriineihin. Kokonaisuutena pikku museo herätti hämmästystä, ellei tuntenut sen syntyhistoriaa.

SUURIN osa esineistöstä liittyy eräässeen Suomen kannalta mielenkiintoiseen historialliseen tapaukseen. 1800-luvun alussa Venäjä omisti siirtokuntia Alaskassa, Pohjois-Amerikassa. Ne myytiin kuitenkin jo v. 1863 takaisin Yhdysvalloille. Näiden alueiden kauppaa hoiti venäläis-amerikkalainen turkiskauppayhtiö. Vuonna 1840 suomalaissyntyisestä A. A. Etholénista tuli näiden venäläisten siirtokuntien korkein hallintoviranomainen.

MAHDOLLISESTI Etholénin vaikutuksesta apteekkari Erik Julin perusti Turkuun valaanpyyntiyhtiön ja varusti kolme suurta parkkilaivaa hoitamaan meriliikennettä Beringin salmen vesillä. Ajalle oli tyypillistä kiinnostus kaikkea eksoottista ja outoa kohtaan. Sitä tunsi myös Julin, joka oli toimelias monella alalla. Kun hän määräsi kapteeninsa tuomaan matkoilta esineitä, jotka voisivat antaa tietoja näistä kaukaisista maista, se ei tapahtunut pelkästään hänen oman tiedonjanonsa tyydyttämiseksi.

KESÄKUUN 2. päivänä 1852 Julinin parkkilaiva "Fröja" ankkuroi Turun satamaan palattuaan pitkältä matkalta Aleuteille, Sitkaan, Kiinaan, Japaniin ja Itä-Intiaan. Syyskuun 14. päivänä samana vuonna Åbo Tidningarissa oli uutinen, jossa kerrottiin Julinin lahjoittaneen Turun Ruotsalaiselle lukiolle 160 kpl erilaisia esineitä, enimmäkseen kansantieteellisiä, kuten pukuja, taloustavaroita, työkaluja, taideteoksia yms, joista useimmat olivat peräisin Kiinasta ja Aleuttien saarilta, sekä sen lisäksi laajan luonnonhistoriallisen kokoelman, joka käsitti lintuja, kaloja, simpukoita ja koralleja.

LAHJOITUKSEN tarkoitus oli, että Turkuun saataisiin perustetuksi yleisölle avoin museo. Lahjoituskirjeessään Julin itse määritteli ne periaatteet, joiden hänen mielestään tuli koskea tätä museota. Hän laajensi suunnitellun museon esinevalikoimaa kehoittaen mainitussa lehtiuutisessa kaikkia niitä, jotka omistivat oman maan historiaa valaisevia esineitä luovuttamaan ne tähän julkiseen kokoelmaan. Näin oli luotu perusta Suomen ensimmäiselle museolle — museolle, joka oli omalle ajalleen tyypillinen ja meidän maamme museoiden edelläkävijä.

YLEISÖN mielenkiinto ei ilmeisesti kuitenkaan ollut niin suuri kuin Julin oli odottanut. Koulun museo jäi vähitellen unohduksiin. Vielä senkin jälkeen, kun se v. 1960 järjestettiin uudelleen, se pysyi useimmille turkulaisille tuntemattomana. Koska vanha koulurakennus on nyt suurten korjaustöiden alaisena, on museohuone tyhjennetty ja esineet siirretty Turun kaupungin historialliseen museoon odottamaan ratkaisua tulevasta kohtalostaan. □

Paavo Nurmen palkinnot näytteille Turun päivänä

■ Syyskuun kolmantena sunnuntaina järjestettävän viidennentoista Turun päivän teemana on "Urheilun ja kuntoilun Turku". Päivän ohjelmaan sisältyy lukuisia eri alojen urheilutilaisuuksia.

■ Päivän eräänä merkkitapahtumaksi muodostuu "lentävän suomalaisen" Paavo Nurmen arvokkaan ja ainutlaatuisen palkintokokoelman näytteille asettaminen Turun Urheiluliiton kerhohuoneistossa Linnankatu 7. Palkintokokoelmassa on mm. yksitoista olympiamitalia, joista yhdeksän kultaista ja kaksi hopeista. Lisäksi näyttelyyn pyritään saamaan muiden olympiakisoihin osallistuneiden Turun Urheiluliiton jäsenten palkintoja.

■ Antverpenin olympiakisoissa 1920 Nurmi voitti kultamitalin 10 000 m:llä, maastojuoksussa ja maastojuoksun joukkuekilpailussa. Pariisin olympiakisoissa 1924 kultamitaleja tuli viisi: 1 500 m:llä, 5 000 m:llä, 3 000 m:n joukkuekilpailussa, maastojuoksussa ja maastojuoksun joukkuekilpailussa. Amsterdamin olympiakisoissa 1928 Nurmi saavutti kultamitalin 10 000 m:llä sekä hopeamitalit 5 000 m:llä ja 3 000 m:n esteissä.

■ Varatakseen mahdollisimman monille tilaisuuden tutustua palkintokokoelmaan, Turun päivän toimikunta on esittänyt Turku-seuralle näyttelyn siirtämistä Turun päivän jälkeiseksi viikoksi Wäinö Aaltosen museoon.

Kulttuurimatkailua ja matkailukulttuuriakin

■ *Kotiseutu- ja matkailuseurat kokoontuivat Ruissalon hotellissa valtakunnallisille kulttuurimatkailupäiville 12—13. 5. 1975 Kotiseutuliiton ja Varsinais-Suomen Maakuntaliiton toimiessa onnistuneiden tilaisuuksien järjestäjinä. Mukana oli noin 100 osanottajaa kautta Suomen. Tämä selostus on kirjoitettu Suomen Turkuun viime hetkessä ja siksi ei tässä yhteydessä ole mahdollisuutta selostaa monia antoisia esitelmiä, vaan poimin niistä joitakin mielenkiintoisia asiantuntijalausuntoja. Päivien puheenjohtajina toimivat opetusneuvos Veikko Talvi ja Turun kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Heikki Munter, joka mielenkiintoisesti esitteli vieraille Varsinais-Suomen.*

Päivät avasi eduskunnan puhemies V. J. Sukselainen, joka erinomaisella tavalla osasi varsinais-suomalaisena tuoda esille tämän seudun erikoispiirteet matkailun tarjontaan. Hän korosti ensisijassa rehdin suomalaisen, kotimaisen "terveen talonpoikaisjärjen" sanelemia ratkaisuja kulttuurimatkailua suunniteltaessa. Vieraat ideaalit on syytä jättää pois.

Selostaessaan matkailua taloudelliselta näkökannalta ministeri Esko Niskanen totesi matkailun olevan harvoja voittopuolisia kohtia maamme alijäämäisessä vaihtotaseessa. V. 1974 nettovoitto matkailutaseessa oli noin 350 milj.mk.

Prof. Kustaa Vilkuna mainitsi kulttuurimatkailun olevan sillan menneisyyden ja nykyisyyden välillä. Parhaimmillaan se tutustuttaa ihmiset kohdeseudun luontoon ja toisaalta ihmisten aikaansaannoksiin.

Rehtori Olli Vuorinen katsoi kulttuurimatkailun olevan kotiseututyön osa-alueen, jossa retkeilijä saa monipuolisen kuvan retkeilykohteista, antaa hänelle uusia elämyksiä ja rikastuttaa henkisesti.

Matkailu on parhaimmillaan eri kansalaispiirejä yhdistävää isänmaallista toimintaa, totesi toiminnanjohtaja Heikki Mäki.

Johtaja Bengt Pihlström Matkailun Edistämiskeskuksesta oli sitä mieltä, että suomalaiset ovat huonoja kulttuurimatkailijoita, mutta matkailijoita kylläkin. Myös uudessa matkailun kehittämisohjelmassa ei kulttuurimatkailua juuri ole huomioitu. On vain tyydytty kehittämään tyyliä "hyvää syötävää ja juotavaa, nopeita reittiyhteyksiä, majoituksia ja huvitteluja".

Samasta aiheesta puhui myös pankinjohtaja Heikki Toikka todeten, että 5 %:n verran suomalaisista on kulttuurimatkailijoita. Sen sijaan esim. amerikkalaiset Euroopan kävijät muodostavat heikäläisistä 35 % kulttuurimatkailijoista.

"Kun sama henkilö Suomesta menee jo kymmenennen kerran Kanarian saarille, on lähinnä kyse halvoista väkijuomista ja kaikesta muusta kuin kulttuurimatkailusta" sanottiin ja niinpä voitiinkin seuraavissa esityksissä todeta, mitenkä kotimaassamme on monin toimenpitein kehitetty kulttuurimatkailua ja uutta tältä alalta on runsaasti tulossa.

Paitsi suurenmoisia luonto- ja rannikkoreittejä, järvimatkoja, erämaa-Suomea, tunturinäkymiä, suvista Saimaata, niin on myös ohjelmaa nimenomaan kulttuurimatkailulle, kuten Kaustisten kansanmusiikkijuhlat, Savonlinnan oopperat, Turun musiikkijuhlat, Tampereen teatterikesä, Jyväskylän kesä, Kuopio tanssii ja soi jne. On lukuisia ulkomuseoalueita, kotiseutumuseoita, koskenlaskua, Lapin vaelluksia, Turun päivä, Heikin markkinat, linnoja, kirkkoja ja kotimaisia pakettimatkoja.

Tätä ohjelmoitua kulttuurimatkailua käsittelivät mm. Finland Festivals-järjestön Eeva-Liisa Tarvainen, matkailupäälliköt Irmeli Torssonen Turusta ja Sirkka-Liisa Kolehmainen Kuopiosta sekä lehtori Risto Husu Nokialta ja varatuomari Jaakko Kalkas Naantalista.

Todettiin, että vaikka tämäntapaista kulttuuriohjelmapalvelua tarvitaan ja monet kotimaan matkailijat juuri tätä etsivät, niin Vilkunan sanoja lainatakseni "Ei matkailusirkusta, vaan olemassa olevan suomalaisen luonnon, kansanelämän ja omaleimaisuuden esittämistä sekä kunkin paikkakunnan erikoispiirteiden esiintuomista ja varsinkin ulkomaan turisteille".

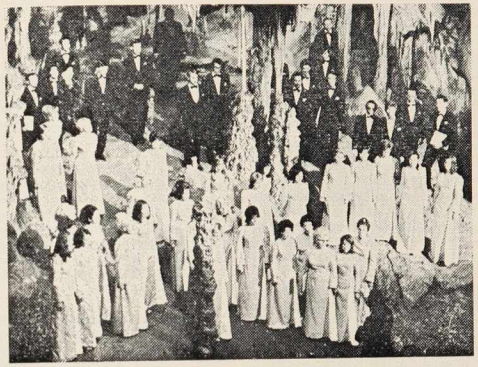
★

Toisena päivänä oli keskeisenä tapahtumana laivamatka Seilin saarella sijaitsevaan Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitokseen, jonka historiaa ja tehtäviä esitteli prof. Olavi Granö. Paluumatkalla siirryttiin linja-autoihin Rymättylässä ja tutustuttiin tähän kauniiseen saaristopitäjään kunnanvaltuuston puheenjohtajan Väinö Antolan ja museolautakunnan puheenjohtajan Martti Saarisalon opastuksella. Maatalousnaiset tarjosivat herkullisen ja aistikkaasti rakennetun pitopöydän. Tilaisuudessa esitelmöi prof. Rauno Tenovuo, joka antoisassa esitelmässään käsitteli otsikossa mainitsemaani matkailukulttuuria eli retkeilijäin käyttäytymistä luonnossa.

Kulttuurimatkailupäivien osanottajat retkeilivät siis hienolla kulttuurimatkalla, ajettiinpa tulevan "tiemuseon", Suomen mutkaisinta ja kauneinta reittiä Luonnonmaalta Taattisten tietä Louhisaaren kartanoon, jonka esittelyn jälkeen päädyttiin tekemään yhteenvetoa Ruissalon hotelliin, jossa myös hyväksyttiin päivien julkilausuma. □

ILMARI RINNE

TURUN MUSIIKKIJUHLAT 9.—14. 8. 1975

● Tshekkiläinen ylioppilaskuoro VSU Pardubice.

■ *Turun XVI musiikkijuhlat tulevat tänäkin kesänä säilyttämään aikaisemmilta vuosilta tutun ohjelmarungon, jonka keskeisenä pyrkimyksenä on eri musiikkisektorien avulla korostaa musiikin monimuotoisuutta ja tarjota sekä turkulaisille että tänne saapuville turisteille mahdollisimman korkeatasoisia konsertteja.*

■ *Eri ohjelmasektoreista jää tänä kesänä pois oopperaesitys Turun linnan pihalla johtuen siitä, ettei linnan piha ole käytettävissä koko kesän yli jatkuvien perustusten vahvistustöitten takia. Tämän johdosta on pyritty lisäämään matinea- ja iltakonserttien määrää ja erityisesti painottamaan vokaalimusiikin osuutta mm. kahden vierailevan kuoron avulla.*

RUISROCK -75 säilyy edelleen yksipäiväisenä ja koko musiikkijuhlat aloittava rock-konsertti pidetään edelleen tutuksi tulleessa Ruissalon kansanpuistossa. Esiintyjinä on kolmen englantilaisyhtyeen ohella ruotsalainen ja suomalainen rock-yhtye. Englantilaista rockia edustavat Rory Gallagher, Wishbone Ash sekä Bad Company sekä skandinaavista Landslaget ja kotimaista Hurriganes.

MATINEAT ovat edelleen sijoitettu Turulle tyypillisiin historiallisiin ja moderneihin miljöihin. Ensi kertaa on mukana Turun ortodoksinen kirkko, jossa seurakunnan kirkkokuoro antaa konsertin. Muuta kuoromusiikkia edustavat Ruotsin radion kamarikuoro Turun linnan aulassa Eric Ericssonin johdolla ja tshekkiläinen ylioppilaskuoro VSU Pardubice. Muut matineaesiintyjät ovat Simo Vuoristo, viulu ja Eero Heinonen, piano; Kari Aikäs, kitara ja Finladia-kvartetti puhallintriolla vahvistettuna. Provencelaisia lauluja kuullaan Airiston matkailukeskukseen tehtävällä ekskursiolla Li Joclarsin esittämänä, suomalaista laululyriikkaa tulkitsee Marja-Riitta Väkevä ja yksi matinea on omistettu suomalaiselle jazzille.

ILTAKONSERTTISARJAN aloittaa maailmankuulu pianisti Claudio Arrrau ja päättää Ruotsin radion sinfoniaorkesteri kapellimestarina Eliahu Inbal. Näiden musiikkijuhlien musiikillisten huipputapahtumien väliin mahtuvat Ruotsin radion kamarikuoron toinen konsertti, Jorma Hynnisen lied-ilta säestäjänään Ralf Gothoni ja Neuvostoliitossa erittäin arvostetun Vilnan kamariorkesterin ja itävaltalaisen Schubert-kvartetin konsertit.

Eljahu Inbal

ILMAISMUSIIKILLA on jo vahvat perinteet musiikkijuhlilla ja tämä sektori jakaantuu kahteen osaan: päivittäiseen kansanmusiikkikonserttiin Käsityöläismuseon alueella sekä viihdeohjelmatyyppiseen ohjelmaan Puolalan puistossa. Kansanmusiikkisarjassa tulevat esille satakuntalaisen, hämäläisen, uusmaalaisen ja pohjalaisen kansanmusiikin ohella erityisesti läheisen saariston ruotsinkielinen musiikkiperinne. Puolalan puistossa esiintyvät mm. kansantanssi- ja musiikkiyhtye Kiikurit, Penniteatteri sekä Ragni Malmsten Erkki Karjalaisen yhteen kanssa. Perinteellisesti ovat mukana myös turkulaissoittokuntien yhteiskonsertti ja musiikkijuhlien päätöspäivänä rock-konsertti, jossa esiintyy turkulaisyhtye Ego Trip. Lisäksi musiikkijuhlat levittäytyvät tänäkin kesänä erilaisiin sosiaalisiin laitoksiin sekä työpaikoille. □

KARI JALONEN

KESÄN KOHOKOHTA TURUN MESSUT 75

■ Kesän eittämättömäksi päätapahtumaksi Turussa muodostuu Turun Messut 15—24. 8. 1975. Messujen ajankohta on tavanomaista myöhäisempi, jotta kaikki kaupunkilaiset olisivat ehtineet palata lomiltaan pohtimaan syksyn hankintoja. Tavallisin syy yleisöllehän on tulla messuille juuri vertailemaan tuotteita ja tutustumaan uutuuksiin.

— Turun Messut 75 ovat yleismessut. Suomessa meillä ei ole huolta messujen paisumisesta niin valtaviksi, että niihin tutustuminen kävisi ylivoimaiseksi kuluttajille. Keski-Euroopassahan suurmessuista ollaan luopumassa, koska mammuttimaista kokonaisuutta on vaikea hallita. Suomalaisesta elinkeinoelämästä voidaan kuitenkin luoda monipuolinen ja edustava katsaus, johon tavallinenkin kuluttaja ehtii tutustua yhden päivän aikana. Juuri tällaista olemme rakentamassa Kupittaalle, kertoi Turun Messujen 75 markkinointipäällikkö Pertti Haapakoski.

TURUN Messuilla 75 on monia erikoisnäyttelyitä ja -osastoja, joista useimmat ovat tuttuja Osuuskunta Turun Messujen säännöllisestä näyttelytoiminnasta esimerkiksi Kultaa ja Hopeaa 75 -näyttely tulee olemaan laajin tähän astinen jalometallialan valmistajien yhteisesiintyminen Suomessa. Se sijoittuu keskelle Urheiluhallia, jonne tulevat myös muoti, huonekalut, Puolan virallinen osasto sekä Lenfintorg'in osasto.

MITTAVIN erikoisosasto on rakentaminen ja asuminen — messuihin liitetty Rakennustarvike 75 -näyttely — joka täyttää jo yhden 3500 m² laajuisen erikoishallin, ison osan toista ja lisäksi paljon ulkonäyttelytilaa. Veneilyosasto on sijoitettu oikeaan elementtiinsä, Kupittaan uima-altaisiin.

AINOA erikoisnäyttely joka ei mahtunut Kupittaalle on Konttori 75. Se järjestetään Konserttitalossa 19—22. 8. 1975. Konttori-, viestintä- ja AV-ala monipuolisesti esittelevänä asiakasnäyttelynä.

TURUN Messuille 75 oli jo toukokuun puolivälissä ilmoittautunut 450 näytteilleasettajaa, mikä enteilee huomattavasti isompia messuja kuin vuonna 1971. Tuolloin messuihin tutustui 181 000 kävijää. — Odotettavissa on uusi yleisöennätys sen lisäksi, että messut ovat laajuudeltaan ja monipuolisuudeltaan ennätysmäiset toteaa markkinointipäällikkö Pertti Haapakoski.

SUURIN osa näytteilleasettajista on kotimaisia, mutta löytyy osanottajien joukossa yrityksiä aina Romaniasta ja Pakistanista asti. Liikelaitosten lisäksi on mukana paljon kuntia, julkisia laitoksia ja yhteisöjä. Turun kaupunki esittelee hallissaan ystävyyskaupunkejaan.

SUURIIN messuihin tutustuminen on antoisaa, mutta aikaa vievää ja jopa väsyttävää puuhaa. Siksi Turun Messuille 75 on järjestetty riittävien peruspalvelujen lisäksi myös viihdeohjelmaa mielen kevennykseksi. □

Lenin-elokuvaa filmattiin Turussa

■ Suomalais-neuvostoliittolaisena yhteistyönä toteutettavan Lenin-elokuvan, jonka nimeksi tullee "Luottamus", Turun osuuden filmaus suoritettiin maanantaina 24. 3. 1975 Käsityöläiskadun ja Puutarhakadun kulmauksessa, jossa sijaitsevassa talossa asuneen Walter Borgin luo V. I. Lenin saapui pakomatkallaan. Santarmien ahdistama Lenin poistui junasta Littoisissa ja käveli talviyönä Turkuun.

Elokuvan ohjauksesta vastaavat neuvostoliittolainen ohjaaja Viktor Tregubovits ja suomalainen ohjaaja Edvin Laine. Käsikirjoitus on suomalais-neuvostoliittolaista yhteistyötä ja suomalaiset dialogit on kirjoittanut kirjailija Väinö Linna. Leniniä esittää Gorki-teatterin näyttelijä Kirill Lavrov. Suomalaisia näyttelijöitä on kolme: Vilho Siivola, Yrjö Tähtelä ja Yrjö Paulo. Elokuvaa on tekemässä tuhansia ihmisiä.

Päätuottaja Nikolai Elisejevin lausunnon mukaan tarkoituksena on saada elokuva valmiiksi tämän vuoden joulukuussa, jolloin ensi-ilta olisi mahdollisesti tammikuussa. Kun Neuvostoliitossa yhden elokuvan keskimääräinen katselijaluku voi nousta neljäänkymmeneen miljoonaan, Lenin-elokuvasta aiotaan ottaa Neuvostoliitossa 1 200 kopiota. Suomessa otetaan aluksi kolme kopiota. □

Turkuun Provinssi-baari

■ Hotelli Maakunnan alakertaan on kunnostettu 120 hengen Provinssi-baari marmorisine tanssilattioineen. Lisäksi on rakennettu uusi laajennettu vastaanottoaula manner-maiseen tyyliin lobbyineen.

Yläkerran ravintolatilat on myös uusittu samaten kuin hotellihuoneet, joiden määrä on lisääntynyt 45:stä 75:een. Hotellihuoneita kunnostetaan vielä lisää kymmenen. Uudistukset on toteutettu arkkitehti Ilkka Salon suunnitelmien mukaan. Kolmisen vuotta sitten rakennettu sauna, jossa on tilaa 30 hengelle, on takkahuoneineen ja kattoterasseineen neuvottelijain käytettävissä. Hotellin johtajana on Tapio Penttilä. □

TURUN linnassa paljastettiin 29. 4. 1975 Turun kaupungin museolautakunnan pitkäaikaisen puheenjohtajan, rovasti Haakon Wainion muotokuva, jonka on maalannut turkulainen taiteilija Helena Ruusulaakso. Paljastuspuheen piti museojohtaja Knut Drake. 30. 4. 1975 60 vuotta täyttänyt rovasti Wainio on mm. Turku-seuran hallituksen jäsen.

NÄHTÄVYYSKOHTEITA JA NIIDEN AUKIOLOAJAT KESÄLLÄ 1975

TURUN LINNA	10.00—16.00	ma myös 18.00—20.00
TUOMIOKIRKKO	ma—pe 09.00—19.00 la 09.00—15.00 su 14.30—16.30	
KÄSITYÖLÄISMUSEO	10.00—16.00	ti myös 18.00—20.00
TAIDEMUSEO Puolalanmäki	ma—la 10.00—16.00 su 10.00—18.00	to myös 18.00—20.00
WÄINÖ AALTOSEN MUSEO It. Rantakatu 38	10.00—16.00	ma—pe myös 18.00—20.00
BIOLOGINEN MUSEO Neitsytpolku	10.00—17.00	pe myös 18.00—20.00
APTEEKKIMUSEO Läntinen Rantakatu 13	10.00—17.00	su myös 18.00—20.00
SIBELIUS-MUSEO Piispankatu 17	11.00—15.00	ma suljettu
ETT HEM Piispankatu 14	13.00—15.00	ma suljettu
PAATTISTEN MUSEO Paattisten kirkon vieressä	su 11.00—13.00	
YLIOPISTON KASVITIETEELLINEN PUUTARHA Ruissalo	ma—pe 08.00—15.00 la 10.00—12.00 su 11.00—15.00	
KUPITTAAN LÄHDE Kupittaan puisto	11.00—16.00	
YLÖSNOUSEMUSKAPPELI Turun hautausmaa	su 12.00—16.00	
PYHÄN RISTIN KAPPELI Turun hautausmaa	su 12.00—16.00	
ORTODOKSINEN KIRKKO Kauppatori	ma—pe 10.00—16.00 la 10.00—14.00 su 12.00—18.00	

AURAJOKI

Toi joki juakse hilja, kiirut pitämät,
ain Kirkkosillast tonne Linna-aukol asti,
mut siäl ku Liato o ja toisep pitäjät
se pittäs saa kyl joskus kovemppaki tahti.

Tual jossa Orippääs sen kai o alkulähtet;
se taita ollap piäni oja aluks vaa.
Mut annas katto, ku se kokko kaikki tähtet,
ni lopult joeks se nimittäk kyl ittes saa.

Ei vissin turkulaisist moni tairat tiättä
kuim monen koske läpitte sev vesi hyäkkä,
mut meijän kohral, pohja vähemän ku viättä,
se rauhottu, ja puut sil hyvä huament nyäkkä.

Kuim paljo siunaust toi joki meil on tuanu,
kui monta lauluki siit joest jo tehty o!
Kyl mailma luaja hyvyttäs om meilki suanu,
ku joenki anto, ei vaam mäkke, kallio.

Nyt monta vuasikymment siit on kyl jo aikka
ku Aurajoki oli kaikkem parhamillas.
Se veti puales, sii ol' viähätyst ja taikka
ku suvi oli maas ja luanto kaunemmillas.

Kyl Aurajoki sillo mahtavuutes näytti
ku melkke yksinomane se oli reitti,
ku sitä laivat, jahtit, paatit tiänäs käytti,
ja isot onkarit sen rannal trossis heitti.

Ja nyk ku muistele noit Auran sillam piäli
ja sitä touhu, mikä käymäs oli ai;
ku korvis kaikus melkke vaa toi toinen kiäli,
ni huama et o elämä jo toista lai.

Tos Samppalinna al ai monta laiva makas.
Nel lastas, lossas, kuskas ihmissi ja lehmi;
ja joskus ehtol hilja vast se touhu lakas.
Kyl joskus yätä myätenki viäl työtä tehti.

Ja toispual jokke, suara vastapäisel rannal,
siäl oli paljom paatei, mastoi sarottaisi.
Siäl oltti joka hetki kaupankäynnin kannal;
siäl myytti joko krossis taik vaan kilottaisi.

Nek kauppamiähet puhus enimmäkses ruatti,
myi kaloi, peruni ja montta muuta lai.
Niil oli puhessas niin kaunis laulunuatti;
nep Parasilt tais olla, kauvemppaki kai.

Ja halkopaatei niit sit piisas joka paikka
niim pal ku mahtus Aurajoen kahta pualta.
Ku eletti viäl halkolämmitykse aikka
nem meijäl lämpimyyrest sillom piti hualta.

Sit oli viäl niit piäni laivoi, "höyrypurssi";
net toispual silla satamasses täytys saatta.
Mut ku ne silla alittes sit otti kurssi,
ni täytys niitten korsteenikki sillon kaatta.

Kyl nyt o Auram maisemat jo toisellaiset;
ei halkopaateijaka näy juur enä missä.
Ei silakoitaka myy enä saarelaiset;
mut nyt om pikkupaatei tullup paljo lissä.

Ja Rantakarul oli monta makasiini;
niis kauppiaitten tavaroi ai säilytetti.
Ei ollu, niinku nyt, se paikka viäl nii fiini;
sii näytetä nyt veistoksi ja operetti.

Ja jos sit ettippäi viäl piänem matkan käy
ja hake ilmarara masinisti hytti,
ni huama, kunnei vanha tehrast enä näy,
et Sokerpruukkiki o vallam menny flytti.

Ja Parkkerist ei jäljel olk ku tontim plätti;
ja misä mahreta nyk kaikki kankkat kutto.
Mut yks o varma: ku se tämäm paikkas jätti,
ei Pumpulanka flikat enä jokkem putto.

Sii enne aliföri oli Kreitto lipi
(jos niinki vanhoi asioi täs viitti tonkki).
Niis nurkis pojak, kukka asus jossa liki,
aim pruukas särjempoikassi ja tiuroi onkki.

Jos jollan konstil pääsis Tuupikkala rantta
ja näkis mitä ihmet siäl on tapahtumas,
ni oikke suuri kunnia kyl täytyis antta
niil kaikil, ku niis maisemis o fölis kuvas.

Turun olympiasankareista valmistetaan tunnin filmi

■ Amerikkalainen filmiryhmä vieraili Turussa perjantaina 16. 5. 1975 filmaamassa turkulaisia olympiasankareita, Paavo Nurmen syntymäkotia Jarrumiehenkadulla, Turun urheilupuistoa ja niitä seutuja, missä turkulaiset olympiasankarit ovat harjoitelleet. Eräänä filmauskohteena oli Turun Ukkokodissa asuva Armas Taipale, joka leppoisaan tapaansa kertoili muistelmiaan menneiltä vuosilta.

Filmaustyön takana ovat elokuvayhtiö 20th Century Fox, kanadalainen televisioyhtiö CTV ja ohjaaja-kirjailija-tuottaja Bud Greenspan. Suomessa tehtävän filmin työryhmään kuuluvat Bud Greenspanin ohella hänen vaimonsa Cappy Petrash, tuottaja Bon Konecky ja rouva Isabella Konecky sekä suomalaisena asiantuntijana toimitusjohtaja Matti Kohva. Ryhmän tekniikasta vastaavat Helsingistä mukaan tulleet Frank Hellsten, Pertti Seppälä (kuvaus), Jouko Lehmuskallio (äänitys) ja Matti Seppälä.

Suomessa filmattava 60 minuutin mittainen ohjelma kuuluu osana suureen kymmenosaiseen filmisarjaan, jonka on määrä valmistua Montrealin olympiakisoihin mennessä. Filmisarjan päänimenä on "The Olympiad", Olympiadi, josta on jo valmiina kaksi jaksoa nimeltään "Maraton" ja "Jesse Owens palaa Berliiniin". Bud Greenspan, joka on matkustellut kaksi vuotta ympäri maailmaa, keskittyy yleisurheiluun. Sarja lähtee kiertämään maailmaa vähän ennen Montrealin kisoja. □

● Ulkomaalaisen pilapiirtäjän piirros Paavo Nurmesta juoksemassa kello kädessä.

Turun Saskioilla 20-vuotisjuhlat

■ Turun Saskioiden perustamisesta tuli 24. 5. 1975 kuluneeksi 20 vuotta. Turun Saskiat, johon kuuluu toista sataa jäsentä, sai merkkipäivänään vastaanottaa lukuisia onnitteluja, mm. sisaryhdistyksiltä ja taiteilijajärjestöiltä sekä Turun kaupungilta, jonka tervehdyksen toi taideasiainsihteeri Margareta Jokinen.

Turun Saskiat on tänä vuonna jakanut apurahoina yli 10 000 markkaa. 20-vuotisjuhlassa jaettiin tunnustuspalkinnot kahdelle turkulaiselle vanhemman polven taiteilijalle. 1 500 markan suuruisen tunnustuspalkinnon saivat taidemaalari Greta Schalin ja kuvanveistäjä Jussi Vikainen. Saskioiden kultamerkin saivat Irma Jylhä, Saara Mikola, Asta Roste, Sirkka Uotila, Vieno Näykki, Maire Antinoja ja Aune Jylhä. Kultamerkin he saivat kiitokseksi ansiokkaasta toiminnastaan joko puheenjohtajina, sihteereinä sekä rahaston- ja kahvion hoitajina. Turun Saskioiden kahvila toimii Wäinö Aaltosen museossa. Nykyisin puheenjohtajuutta hoitaa Maija Sipilä ja varapuheenjohtajuutta Anja Lehtinen. □

TURUN taidehallissa avattiin 30. 4. 1975 näyttely teemalla "Vapauttavat kuvat". 11. 5. 1975 asti avoinna olleessa näyttelyssä oli esillä noin sata teosta Turun vankimielisairaalan taideterapian tuotannosta vuosilta 1972—75. Aikaisemmat vastaavat näyttelyt järjestettiin vuosina 1970 ja 1972. Turun vankimielisairaalan taideterapiatoimintaa johtaa Jyrki Laine ja toisena ohjaajana on Ove Ek.

Siäl tehrä laivoi vallam mahrottoma suuri;
niis monis liahu viaras lippu maston nokas.
Siäl äijät joskus teke työtä monta tuuri,
jos laiva joes sit makka taik viäl ylhäl tokas.

Nyt vihro viimen tule Otkanttiki vasta;
se onki oikkiastas Itämere rantta.
Vaik sitä paijatanki niinku piäntä lasta,
ni täyty sentä Aurajoel viäl tila antta.

Jos kävis nii, et olemast toi joki lakkais
ja paikal jäis yks paha haisevainem monttu,
kyl karvas pala turkulaisil kurkkum pakkais,
ja parkuis kaik, ei yksin Turu Linnan tonttu.

Ja mihe föri joutuis, kulkuvuarot lakkais!
Ja mihe Suame Joutsen Martisillam piälest!
Ja misä Siikynikä sillo enä makkais!
Sik kaikki olis klaari föriäijäm miälest.

Mut älä pelkkä, meijä Aurajoki kallis!
Se sanotuks kyl tuli, muttei tullut tehty.
Sun lähtes on kai viäläki nii hyväs mallis,
et tuski sentä vuasituhanneska ehty.

Ku jaksat juastav viäl yks tuhanenki vuatta,
ni vissi olet saanup paljom pitut lissä.
Voi ollan nii, jos tähänastisse voi luatta,
et förin kohralt ei sum päätäs näy viäl missä.

Ei Hirveluatoka ols sillo enä saari,
ja Ruissaloki sii mene samas fölis.
Ja passas sillom pääl ja pirav visust vaari,
et sul o ittel väylä näitten kahrev välis.

Kyl sunst on toiset tehny monta kaunist laulu;
ja kuka julmi laului sunst sit tehräv voika.
Ei tämä ollakka voik kaunis niinku taulu,
ku tämän teki tavallinen Turum poika.

TURUM POIK

Turun Kauppakorkeakoulun juhlajulkaisut ja mitali tasavallan presidentille

■ Neljännesvuosisataista juhlavuottaan viettävän Turun Kauppakorkeakoulun merkkipäivänä 18. 4. 1975 järjestettiin koulun suojissa juhlavastaanotto, päiväjuhla koulun juhlasalissa ja iltajuhla Turun linnassa. Maaliskuun lopulla ilmestyi 25-vuotisjuhlajulkaisu ja 14. 4. 1975 julkistettiin korkeakoulun 25-vuotishistoriikki. Juhlavuodeksi on myös valmistunut 25-vuotismitali.

Turun Kauppakorkeakoulun lähetystö kävi perjantaina 11. 4. 1975 luovuttamassa molemmat juhlajulkaisut ja juhlamitalin tasavallan presidentti Urho Kekkoselle. Lähetystöön kuuluivat rehtori, professori Veikko Halme, vararehtori, professori Kalevi Piha, toimitusjohtaja Arno Viljanen, pankinjohtaja Heikki Toikka ja hallintojohtaja Arno Leino.

190-sivuisen historiikin on kirjoittanut fil.tri Tauno Perälä, jonka puheenjohtajuudella toimineeseen historiikkitoimikuntaan ovat kuuluneet hovioikeudenneuvos Lauri Salmio, lehtori Martti Lappi ja ekonomi Hannu Rastas. Historiikki käsittää katsauksen korkeakoulun perustamisesta tähän päivään saakka useine kuvineen ja liitteineen.

Historiikin julkistamistilaisuudessa rehtori Veikko Halme kiitti historiikin laatijoita ja hanketta taloudellisesti avustaneita yhtiöitä. Tri Tauno Perälä kohdisti kiitoksensa Turun Kauppakorkeakoulun Säätiölle sekä kaikille työn tukijoille ja sitä avustaneille.

FUTURA ABOA 75-TILAISUUS

Turun Kauppakorkeakouluseuran järjestämä seminaari Futura Abo 75 pidettiin 15. 4. 1975 korkeakoulun suojissa.

Esitelmiä pitivät mm. STK:n hallituksen puheenjohtaja, vuorineuvos Erkki Partanen, SAK:n sosiaaliosaston johtaja, tohtori Matti Savola, teollisuusliiton veroasiamies Aulis Suutarinen ja neuvotteleva virkamies Jouko Loikkanen, joka luki valtiovarainministeri Johannes Virolaisen kirjoittaman esitelmän.

JUHLAVASTAANOTTO

Kauppakorkeakoulun suojissa 18. 4. 1975 järjestetyllä juhlavastaanotolla valtiovallan tervehdyksen esitti osastopäällikkö Mikko Niemi ja Turun kaupungin tervehdyksen kaup.johtaja Väinö J. Leino, Suomen korkeakoululaitoksen tervehdyksen Helsingin Kauppakorkeakoulun rehtori Jaakko Honko, Turun Liikemiesyhdistyksen tervehdyksen pankinjohtaja Heikki Toikka, Kauppakorkeakoulun Ylioppilaskunnan tervehdyksen puheenjohtaja Antti Paasio. Lisäksi esitettiin lukuisia muita tervehdyksiä. Rehtori Veikko Halme, vararehtori Kalevi Piha ja hallintojohtaja Arno Leino ottivat vastaan tervehdykset.

25-VUOTISJUHLASSA MITALISADE

25-vuotisjuhlassa piti tervehdyspuheen rehtori Veikko Halme ja juhlaesitelmän pankinjohtaja Veikko Makkonen.

Vuosijuhlassa jaettiin Korkeakoulun, koulun opettajaneuvoston ja kanslerin myöntämät mitalit sekä Keskuskauppakamarin myöntämät ansiomerkit.

Keskuskauppakamari on myöntänyt ansiomerkin 25-vuotisesta palveluksesta lehtori Martti Lapille, sekä ansiomerkin 20-vuotisesta palveluksesta professori Auvo A. Säntille, lehtori Seppo Lehtolalle ja kamreeri Maija Grundströmille.

Turun Kauppakorkeakoulu on myöntänyt hopeisen 25-vuotisjuhlamitalin seuraaville: Veli Merikoski, Auvo A. Säntti, Veli Arvonen ja Arno Viljanen. Mitali on luovutettu myös maanerra Sylvi Siltaselle.

Turun Kauppakorkeakoulun Opettajaneuvosto on myöntänyt Turun Kauppakorkeakoulun mitalin seuraaville: Antti Kataja, Erik Jaanti, Jukka Mikkola, Reino Lento, Aimo O. Aaltonen, Pentti Malaska, Väinö Luoma, Veikko Reinikainen, Lauri Saimio, Turun Kauppakorkeakoulun Yo-kunta, Eva Linogren, Olli Norla, Sirkka Saloranta ja Teuvo Metsämäki.

Turun Kauppakorkeakoulun kansleri Veli Merikoski on myöntänyt Turun Kauppakorkeakoulun suuren mitalin seuraaville: Veikko Halme, Veikko Vainio, Harras Kyttä ja Rafael Paasio.

MUOTOKUVA

Turun Kauppakorkeakoululla paljastettiin 1. 6.—27. 11. 1967 koulun kanslerina toimineen professori Arvo Heikosen muotokuva. Koulun toimintaan Heikonen ehti osallistua kymmenen vuoden ajan. Hän toimi kauppaoikeuden vt. professorina korkeakoulun perustamisesta lähtien vuoteen 1960 asti.

Muotokuvan on maalannut taiteilija Armas Mikola ja paljastuspuheen piti rehtori Veikko Halme. □

Turun Biologisessa museossa n. 550 eläintä

■ Turun kaupungille kuuluva Biologinen museo Samppalinnan rinteellä on ollut yleisölle avoinna vuodesta 1907 lähtien. Museon perustivat konsuli Johan Alfred Jacobsson ja hänen puolisonsa Helén ilmeisesti Tukholmasta saatujen vaikutteiden innoittamana. Kaupungille museo lahjoitettiin 1908. Museo kunnostettiin perusteellisesti 1964 ja tällöin se sai hoitajakseen konservaattori Teppo Terän.

Museon kokoelmat käsittävät nykyisin lähes 300 eläinlajia ja yhteensä n. 550 eläintä. Eläinten ja kasvullisuuden hankinnasta vastaa konservaattori samoin kuin osastojen kunnossapidosta ja täydentämisestä. Museossa vaihdetaan jatkuvasti vanhojen ja huonokuntoisten eläinten tilalle saman lajin uusia yksilöitä, jotka kunnostetaan museossa. Suunnilleen joka toinen vuosi muutetaan kokonainen osasto eläimineen ja kasvullisuuksineen uuteen asuun. Museossa on kunnostettu eläimiä myös koulujen kokoelmiin.

Museon kävijöistä muodostavat ylivoimaisesti suurimman ryhmän koululaiset, joille on järjestetty opastettuja kiertokäyntejä. Museo pyrkii edelleen mahdollisuuksiensa mukaan auttamaan kouluja ja kerhoja pitämällä mm. esitelmiä. Historiallisella museolla on tarkoitus aloittaa myös Biologisessa museossa vaihtuvais-näyttelytoiminta. Lähinnä tällöin tulevat kysymykseen eläimiin, kasveihin ja luonnonsuojeluun liittyvät näyttelyt. Koska Biologisen museon tilat aiheuttavat omat rajoituksensa, ei museoon voida ajatella suurikokoisia näyttelyitä, vaan sopivimpia ovat esim. valokuva- ja julistenäyttelyt. Biologisen museon ensimmäinen vaihtuvais-näyttely oli huhtikuussa, jolloin museossa oli esillä metsämaalaisen Heikki Mikkolan luontoaiheisia valokuvia. □

TURKULAISESTA Puolimatka Oy:stä ja sen sisar- ja tytäryhtiöistä on muodostettu Puolimatka yhtymä Oy, jonka pääjohtajana toimii vuorineuvos Armas Puolimatka. Yhtymän tarkoituksena on koordinoida yhtymän toimintaa, rahoitusta ja hallintoa ja hoitaa tekninen ja taloudellinen suunnittelu, ATK-toiminnat ja kehitystehtävät.

Turun poikien turistireitit

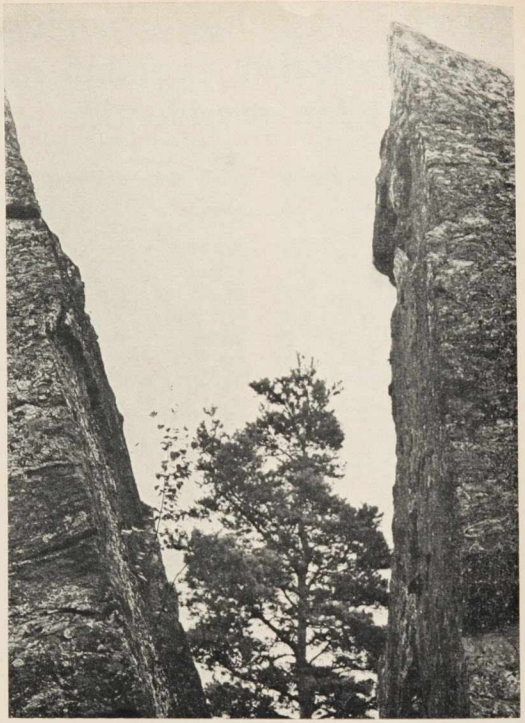
Turun poikasakkien "maikailukausi" on varsinkin keväällä, mutta koko kesä on otollista aikaa. Olosuhteiden pakosta ja entisten lähimetsikköjen muututtua kerrostaloalueiksi, kohteet ovat osittain muuttuneet. Paljolti on silti 1920-luvun poikasakkien ja tämän hetken pihakavereiden retket yhteisiä.

Loistopaikkoja ovat olleet Ison-Heikkilän takaiset metsiköt, joista ennen muita on mainittava Muhkurinmäki, jonka pähkinämetsikkö houkutteli samaten kuin pahkuraiset tammet, joilla "tartsaanit" kiipeilivät. Siellä kukkivat keväisin ensimmäiset valko- ja sinivuokot sekä kielot. Sieltä löydettiin koulupoikien monet kasviharvinaisuudet.

Keväisen Muhkurin-retken yhteydessä "heitettiin pois talviturkit" eli suoritettiin Pahaniemen ojassa kevään ensiuinti. Pieni ojantapainen oli melkoisen puhdasvetinen vielä 1920-luvulla. Heikkilänmäkeen ilmestyivät aikoinaan Väisälän tähtitornit. Ennen näitä mäki oli lehmihaka, jossa olleita vihaisia sonneja juostiin pakoon kiveltä kivelle, kuten "seitsemän veljestä". Suuri vanha riihi oli piilo-leikkien paikka ja sen ajan turkulaisten hiihtokilpailujen lähtö- ja maalikohde.

Muhkurinmäki on nykyään luonnonsuojelualue, tosin heikosti valvottu. Aikoinaan tämä pienois-Ruissalo oli portsalaispoikien mielenkiintoinen seikkailumetsä. — Valok. Ilmari Rinne.

Lentokentälle johtavan tien laidassa sijaitseva Pirunpesä on ollut ja on edelleen poikien lukuisten retkeilyjen ja seikkailujen kohde. — Valok. Seppo Nurmi.

Luolavuori on tosi jännittävä kohde vielä tänäänkin. Sen vaikeapääsyinen suuaukko on korkealla louhikkoisella rinteellä. Ennen kynttilänpätkä ja nyt taskulamppu mukanaan sieltä voi löytää pieniä käytäviä eri suuntiin ainakin noin 30 metrin pituudelta, kuten tämän kirjoittaja totesi ryömiessään taskulampun ja valokuvauskoneen kanssa "turistioppaana" olleen Risto-pojan perässä.

Turun pohjoispuolella, Ruskontien varrella ja lentokentäntien lähellä sijaisee Pirunpesänimellä varustettu, valtavan suurista irtolohkareista muodostunut kivirykelmä. Viime sotien aikana sen huipulla oli it-tähystysasema. Poikaretkien monet hiivintäleikit on täällä käyty ja monet jännittävät tarinat liittyvät tähän jylhään maastoon. Alue on nykyään luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu.

Sellaiset nykyisin helposti tavoitettavat paikat kuin Ruissalo, Hirvensalo ja Pääskyvuori, olivat paljasjalkaisille kavereille — kulkuneuvoja ei ollut — liian kaukana ja siksi lähiseudut olivat retkien kohteina. Ja jos joskus näille pitemmille vaelluksille lähdettiin, pantiin "piitttaa" taskut täyteen. Sen parempaa evästä ei tunnettu. Janojuomat saatiin kirkkaina pulppuavista luonnonlähteistä.

Turun linnan sokkeloiset salakäytävät olivat niinikään "turistikohteina", mutta niistä pakistaan toiste. □

ILMARI RINNE

Turun räätälien vanha tilikirja päivänvaloon

"Laskelma kunnioitetun Turun kaupungin räätäliammattikunnan raha-arkun sisällöstä 1755—1867" on nimenä tilikirjalla, jonka eräs 80-vuotias äiti löysi lipaslaatikostaan Turussa. Hänen imatralainen sisarenpoikansa, insinööri Jorma Vallinkoski möi harvinaisen asiakirjan 150 markan hinnasta Turun vaatturien ja käsityöläisten järjestöille, joiden toimeksiannosta tilikirjaa säilytetään Turun kaupunginarkistossa.

Tilikirjaa on pitänyt vaatturimestari Tuominen Turussa ja sen tapahtumat alkavat maaliskuussa 1755 ja päättyvät toukokuun lopussa 1867, jolloin Vaatturien ammattikunnan kilta lakkasi olemasta. Turun Vaatturien yhdistys perustettiin v. 1898. Melkoisen hyväkuntoisessa kirjassa on parisen sataa lumppupaperista valmistettua sivua, sen kannet ovat värijuovaista pahvia siteenään mänttinauhat. Noin puolet tilikirjasta on käytetty, loppu on tyhjiä sivuja.

Arvokkaaseen tilikirjaan tutustuivat Ravintola Pinellassa järjestetyssä tilaisuudessa maakunta-arkiston hoitaja Taina Herrala, kaupunginarkiston johtaja Juhani Lomu, vaatturimestarit Kuisma Kiviharju ja Kalevi Villa, ins. Jorma Vallinkoski ja toiminnanjohtaja Leo Koskinen. □

Luolavuori kätkee sisälleen noin 30 metriä käytäviä, joissa monet pojat ovat taskulamput kädessään hiipineet. Sisäänmenoaukko on lähes luoksepääsemätön. Kuvassa valokuvaaja on mennyt Risto-pojan perässä noin 10 metriä luolan sisään. — Valok. Ilmari Rinne.

TURKU-SEURA, ÅBO-SAMFUNDET ry.

HALLITUS — STYRELSEN

Puheenjohtaja — Ordförande Olli Kestilä
Varapuheenjohtajat — Viceordförande Reino Leimu ja Erik Bergh
Jäsenet — Medlemmar: Brita Ahlroth, Bo Grönholm, Armas O. Jokinen, Margareta Jokinen, Heimo Kallio, Johannes Koikkalainen, Eino Lehtinen, Lauri Orell, Toivo T. Rinne, Olavi Santalahti, Helmi Silvola-Manérus, Paavo Suominen, Haakon Wainio, Viljo Vanne ja Jorma Vuori.

JAOSTOT — SEKTIONERNA

Lehtijaosto — Tidningsektionen
Olli Kestilä, Heimo Kallio, Eino Lehtinen, Reino Leimu, Reino Linkosaari, Meta Torvalds, Taina Herrala, Ulla Nurmi ja Ilmari Rinne.

Historianjaosto — Historisksektionen
Toivo T. Rinne, Viljo Kaila, Ossi Laapotti, Hagar Nikander, Tauno Perälä, Haakon Wainio ja Ilmari Rinne.

Sivistysjaosto — Kulttursektionen
Allan T. Koskimies, Erik Bergh, Paavo Kallio, Reino Leimu, Eero Länsineva ja Olavi Santalahti.

Ympäristöjaosto — Miljösektionen
Olli Kestilä, Erkki Asp, Reino Lento ja Pentti Lahti.

Naisjaosto — Damsektionen
Helmi Silvola-Manérus, Brita Ahlroth, Irma Jylhä, Tytti Lindström, Lahja Salviander, Irmeli Torssonen, Taina Herrala ja Margareta Jokinen.

Murrejaosto — Dialektsektionen
Pekka Niemi, Allan Saari, Allan Salomaa, Aili Simola, Kaarlo Tamminen, Reino Linkosaari, Vilho Lehtonen, Esko V. Koskelin, Maija Grönholm ja Alfons Koskimies.

Retkeilyjaosto — Exkursionssektionen
Ilmari Rinne, Toivo Korpela, Bo Grönholm, Rauni Arvola ja Veikko Hassinen.

Talousjaosto — Ekonomisektionen
Erik Jaanti, Pauli Komi, Eero Numerla, Sven Erik Relanti ja Armas O. Jokinen.

Työjaosto — Arbetutskott
Olli Kestilä, Ilmari Rinne, Reino Leimu, Erik Bergh, Helmi Silvola-Manérus ja Eino Lehtinen.

Toiminnanjohtaja — Verksamhetsledare
Ilmari Rinne, Taskulantie 1 G 116, 20300 Turku 30, puh. 382 596.

Taloudenhoitaja — Ekonomichef
Ulla Eura, Linnank. 8 A 20100 Turku 10, puh. 24 992.

Ilmoituspäällikkö — Annonschef:
Ulla Nurmi, Jalustinkatu 3 C 20880 Turku 88, puh. 352 963

Svenskspråkig sekreterare — Ruotsinkielinen sihteeri
Erik Bergh, Svartmunkegränd — Mustainveljestenkuja 2 A, tel. puh. 13 030

Postisiirtotili — Postgiro TU 23 300

Liittykää jäseneksi Turku-seuraan — Anslut er till Åbo-samfundet

Turkulaisia ystävyys-vierailulla kaupungeissa

■ Kesäkuun 1. päivänä vietetylle Turun päivälle Leningradissa osallistui kaupungin virallisen valtuuskunnan ohella Turun kaupunginorkesteri kokonaisuudessaan, Turun kaupungin musiikkilautakunta sekä Suomi—Neuvostoliitto Seuran Turun Piirijärjestön valtuuskunta.

Turun kaupungin viralliseen valtuuskuntaan kuuluivat kaupunginsihteeri Paavo Mäkinen, toimistusjohtaja Pekka Ström ja kotelotyöntekijä Eeva Lumenko. Turun kaupunginorkesterin vahvuus vierailumatkalla oli 65 henkeä. Orkesteria johti kapellimestari Pertti Pekkanen ja solistina oli pianotaiteilija Eero Heinonen. Turun kaupunginorkesteri esitti Turun päivän konsertissa Leningradissa suomalaisen nykysäveltäjän Sallisen sinfonian, Shostakovitshin pianokonserton n:o 1 ja Sibeliuksen 1. sinfonian. Pianokonserton trumpettiosuuden soitti Reino Kotaviita.

Turusta matkaavat kuluvan kesän aikana viralliset valtuuskunnat sekä Gdanskiin Turun puolalaiseen ystävyyskaupunkiin että Rostockiin Turun Saksan Demokraattisessa Tasavallassa olevaan ystävyyskaupunkiin.

Gdranskiin kesäkuussa matkaavaan valtuuskuntaan on valittu apulaiskaupunginsihteeri Mauno Ahlgren, opetustoimenohjaaja Pentti Lahti, tarkastaja Terho Lehto, oikeustieteen kandidaatti Arto Merisaari, oikeustieteen ylioppilas Pertti Wäänänen, toimitusjohtaja Theodor Salutskij ja kurssoja Matti Oksa.

Rostockiin heinäkuussa matkaavaan valtuuskunnan on valittu teknikko Kalevi Salo, apulaispoliisimestari Eino Perko, varatuomari Olli Roiha ja rakennusmestari Väinö Salminen. □

Operaatio Punainen Sydän Turussa

■ Sydän- ja verisuonitautien torjunnan hyväksi toimeenpantu Punainen Sydän operaatio käynnistyi Turussa 17. 4. 1975, jolloin kello 11.00 Turun kauppatorilta alkoi kuntoisuusmarssi Ruissaloon. Marssiin osallistui vain tuhatkunta turkulaista, jotka saatteli matkalle Turun varuskuntasoittokunta. Turun kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, kunnallisneuvos Heikki Munter puhui operaation tarkoituksesta.

Huhtikuun lopussa päättyneen operaation aikana myytiin 3 markan hintaisia muovisia rintamerkkejä ja 5 markan hintaisia sydäntarroja. Operaation avauspäivän tapahtumiin Turussa kuului lisäksi turkulaisten urheilusukettajien kilpauinti Aurajoessa. Meripalveluksväen kahvila Kipparin Salonki Suomen Joutsenella oli avoinna iltapäivän.

Turun Tekstiilikauppiaat ry. järjesti operaation hyväksi kevätmuodin katselmuksen Marina Palacessa 25. 4. 1975. Dixi, Kaunotar, Kuusinen ja Turun Mies esittelivät asuia. Punaisen Sydämen puheenvuoron käytti rakmestari Pentti Saarinen ja juontajana toimi Harry Melasniemi.

Meripelastustoiminta tarvitsee oman radiokanavan

■ Lounaissaaristo on veneilijän paratiisi, tänne tullaan läheltä ja kaukaa, kotoa ja ulkomailta ihastumaan tähän Pohjolan arkipelaatiin. Veneilijäkunnan niin tiedollinen kuin taidollinenkin taso on voimakkaasti kohonnut, mutta meri on arvaamaton, saariston suojassakin, eikä organisoitu pelastustoiminta ole osoittautunut tarpeettomaksi.

Turunmaan Meripelastusyhdistyksen toiminta piristyi voimakkaasti yhdistyksen saatua kolme vuotta sitten oman tukialuksen Turkuun. Nyt tämä alus, Otkantti, on varustettu täyteen kuntoon ja sillä on kymmenkunta koulutettua päivystysmiehistöä. Sen tukena on yksityisveneistä vuosien mittaan koottu 120 veneen vapaaehtoislaivue, missä useimmilla on radiopuhelin. Otkantti päivystää aina ja apua on tarpeen tullen saatavissa, kaikki vapaaehtoisvoimin.

Radiopuhelimien yleistyessä tulee viestikysymys yhä keskeisemmäksi ja yhdistyksen aloitteesta on uusia kuunteluasemia perustettu saaristoon. Mutta työ on vielä pahasti kesken: Viranomaisten tukena on vankkoja vapaaehtoisjärjestöjä pelastukseen maalla ja vesillä, ilmassa ja veden alla, lääkintöhuollossa ja viestinnässä, mutta keskinäinen kontakti puuttuu. Häiriöitä pelätenkin kerran määrätty eri sektoreille omat radiokanavat, ja tämän seurauksena viestitys esim. veneestä lentokoneeseen tai viranomaisen veneestä vapaaehtoisveneeseen on tänä päivänäkin viittoilun asteella. Nyt viranomaisilta odotetaankin ripeitä toimia: Tarvitaan oma yhteinen radiopuhelinkanava koko pelastustoimelle Turunmaan Meripelastusyhdistys onkin jättänyt läänin pelastuspalvelun johtoryhmän puheenjohtajalle, maaherra Sylvi Siltasele muistion ja esityksen viestivaikeuksien pikaiseksi korjaamiseksi. □

Wäinö Aaltosen museossa muutostöitä

■ Wäinö Aaltosen museossa esitetään suoritettavaksi muutostöitä, jotka ajoitettaisiin kahdelle vuodelle. Muutostöiden I osa kustannuksiltaan 179.200 mk esitetään suoritettavaksi kuluvana vuonna ja II osa kustannuksiltaan yhteensä 232.000 mk vuoden 1976 aikana.

Wäinö Aaltosen museon tilojen muutospiirustukset on laatinut museon alkuperäinen suunnittelija, professori Matti Aaltonen neuvoteltuaan sekä kaupunginarkkitehti Pentti Talan että Turun kaupungin kuvataidelautakunnan kanssa.

Muutostyöt tulisivat käsittämään lisänäyttelytilojen rakentamisen kellarikerrokseen samoinkuin sosiaalitilojen rakentamisen, pumppuhuoneen äänieristämisen, tuulikaapin rakentamisen sekä lastaustilaan johtavan ajoluiskan loiventamisen. Lisänäyttelytilat tulisivat liittymään nykyisiin I kerroksen näyttelytiloihin. Kaupungin talousarvion puitteissa on tarkoitusta varten varattu aiemmin varoja 179.200 mk, mikä olisi kuluvan vuoden muutostöiden kustannusten määrä. □

Toimitus-sihteerin pöydältä

TURKULAINEN Oy Jäspi & Mäkinen vietti työnjuhlaa 3. 4. 1975. Juhlan aiheena oli 100 000:n keskuslämmityskattilan valmistuminen. Se luovutettiin 20 vuoden takaisen ensimmäisen kattilan ostajalle Hankkijalle. Yhtiö muisti myös sotainvalideja, joille yhtiön hallituksen puheenjohtaja Klaus Jäspi luovutti viisi keskuslämmityskattilaa. Työnjuhlassa saivat 10-vuotisen palveluksen johdosta muistolahjana kellon Leo Leinonen, Esko Lahti ja Jorma Saarinen. Kattila oli alkuaikoina pelkästään käsityötä, mutta nykyään valmistus tapahtuu suurissa sarjoissa pitkälle automatisoituna. Tämän vuoden alusta yhtiö siirtyi kokonaan Rautaruukki Oy:n valmistamien teräslevyjen käyttöön. Tehdas työllistää tällä hetkellä noin 150 henkilöä.

★

OY Viktor Ek Ab on toiminut 90 vuoden ajan. Yhtiön toiminta käsittää lähes kaikki merenkulkuun liittyvät alat. Omaa varustamoa yhtiöllä ei ole, se toimii lukuisten ulkolaisten ja kotimaisten varustamoiden edustajana. Yhtiön toiminta käsittää mm. tuonti- ja vientihuolinnan, kontainerliikenteen ja yhteislastauksen, varastoinnin ja tavaranjakelun, muuttokuljetuksen, lentorahtikuljetuksen, rahtauksen ja laivanselvityksen sekä polttoaineiden myynnin. Yhtiöllä on myös matkatoimisto- ja agentuuritoimintaa. Niillä aloilla toimivat tytäryhtiöt Oy Matkatoimisto Travek ja agentuuriyhtiö Oy Hilek Ab. Oy Viktor Ek Ab:llä ja Oy Matkatoimisto Travekilla on haarakonttori Turussa.

★

KAHVILARAVINTOLA Ratikka on avannut ovensa Yliopistonkatu 9:ssä Turussa. Värikkääseen sisustukseen on saatu "ratikkahenkisyyttä" mustavalkoisilla valokuvasuurennoksilla kaupungin liikennelaitoksen raitiovaunujen eri vuosimalleista. Peräseinällä on valokuvasuurennos vuosimallista 1926. Ravintolan johtajana on Risto Rike.

★

TURUN Työväen Säästöpankin toimitusjohtajan, fil. maisteri Eero Numerlan siirtyessä syksyllä eläkkeelle on pankin hallitus nimittänyt johtaja, ekonomi Atte Varjon säästöpankin toimitusjohtajaksi 1. 10. 75 lähtien. Johtaja Varjo on ollut säästöpankin palveluksessa vuodesta 1952. Toimitusjohtaja Numerla on ollut Turun Työväen Säästöpankin toimitusjohtajana vuodesta 1942 lähtien. Pankin hallituksen jäsen hän on edelleen.

★

TURUN Teatterikerhon perinteiset Wenander-patsaat on myönnetty näyttelijä Vesa-Matti Loirille suorituksestaan Alpo Ruuthin näytelmän tykkimies Kauppalana ja näyttelijä Ulf Törnrothille pääosasta näytelmässä "Stumpen". 3.000 markan tunnustuspalkinto annettiin ohjaaja Aulis Ruoste-purolle toiminnastaan kesäteatteritoiminnan kehittämiseksi. Kerhon ja Turun Näyttämötaiteen Ystävät ry:n apurahat jaettiin seuraaville: näyttelijät Heidi Krohn ja Ritva Valtakoski, hallintojohtaja Jussi Valtakoski, puvustonhoitaja Helvi Salo, ompelijat Ritva Siekkinen ja Eila Ruohonen, tehosteidenhoitaja Orvo Piirto, laulajatar Silja Mellanen, ohjaaja Olli Pelkka ja The Barnstormes-ryhmä.

★

Siirtolaismuseo Turkuun

■ Siirtolaisinstituutin valtuuskunnan vuosikokouksessa Turussa päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin museo-osaston perustamiseksi instituutin yhteyteen. Kokouksessa projektinjohtaja Altti Majava esitelmöi Työvoiminisministeriön siirtolaistutkimuksen nykyvaiheesta.

Turkuun perustettavan museo-osaston yhteyteen on ensi vaiheessa tarkoitus kerätä siirtolaisten jäämistöä sekä Suomesta että ulkomailta ja myöhemmin mahdollisesti jopa siirtolaisten rakennuksia, esim. farmitalo, kirkko ja saluuna Yhdysvalloilta. Valtuuskunnan syyskokouksen yhteyteen järjestetään kaksipäiväinen symposium aiheesta "Maan sisäinen muuttoliike".

Vuosikokous hyväksyi yhteistyösopimuksen Minnesotan yliopiston Siirtolaishistorian Tutkimuskeskuksen kanssa. Samansisältöinen sopimus tehdään Kanadan Lakeheadin yliopistoon perusteilla olevan kanadalaissuomalaisen siirtolaisuuden tutkimuskeskuksen kanssa. □

TURUN Yliopiston kanslerille Tauno Nurmelalle on myönnetty akateemikon arvonimi. Saman tunnustuksen saivat myös professorit Ilmo Hela, Ilmari Hustich, Lauri Posti ja Johannes Andenaes ja tutkijaprofessori Olli Lehto. Nimitykset julkisti opetusministeri Ulf Sundqvist ja nimityskirjat jakoi presidentti Urho Kekkonen.

★

VARSINAIS-SUOMEN partiopiirien kevätmarssiin 4. 5. 1975 osallistui 2.530 partiotyttöä ja -poikaa. Kaupungintalon puiston edustalla ohimarssin vastaanottivat partiolaisten liiton toiminnanjohtaja Pekka Könni, V.-S. ruotsinkielisen tyttöpiirin johtaja Birgitta Rönnberg V.-S:n suomenkielisen tyttöpiirin johtaja Outi Kauppi, V.-S:n partiopiirin johtaja Jorma Mäkinen ja kevätparaatin komentaja Sakari Lehmuskallio. Ennen ohimarssia partiolaisille puhui kansanedustaja Irma Toivanen.

★

TURUN Taideyhdistys jakoi 10. 4. 1975 Ellen ja Magnus Dahlströmin apurahat seuraaville turkulaisille kuvataiteilijoille: kuvanveistäjä Jarkko Roth sai 3 000 mk marmori- ja graniittitöiden valmistamista varten omaan näyttelyyn v. 1977, kuvataiteilija Harro Koskinen 3 000 mk näyttelyn järjestämistä varten v. 1976, taidemaalari Antti Lampisuo 2 000 mk taiteellista työskentelyä varten ja taidemaalari Kristiina Holmström tunnustusapurahana 1 000 mk. Turun Taideyhdistyksen Piirustuskoulun oppilaskunnalle myönnettiin 1 500 mk:n avustus opintomatkaa varten Amsterdamiin.

★

TURUN Katulähetyksen Ystävien 20-vuotisjuhlaa vietettiin 6. 4. 1975 Turun seurakuntatalossa. Juhlassa puhuivat mm. yhdistyksen perustaja Jolanda Kalkas ja yhdistyksen nykyinen puheenjohtaja, pastori Eero Ervo. Göteborgin kaupunkiseurakuntien 20 vuotta sitten tekemä huomattava lahjoitus Turussa suoritettavaa katulähetystyötä varten antoi aiheen yhdistyksen perustamiseen. Yhdistyksellä on nykyään kolme veljeskotia ja yksi naisille tarkoitettu koti, joissa on yhteensä 115 vuodesijaa kodittomille ihmisille. Kodit ovat Götebo Ursininkadulla, Katulähetyskoti Kerttulinkadulla ja Kupittaan Veljeskoti Kupittaankadulla sekä Naistenkoti Tapulinkadulla, jonka huonetilat on saatu Turun kaupungilta.

★

TURUN kaupungin musiikkilautakunta järjesti 27. 4. 1975 Konserttitalossa työväenmusiikin konsertin, jonka ohjelman olivat koonneet Kalle Holmberg ja Veikko Tuohimaa. Esiintyjinä olivat sekakuoro Työnlaulajat Reino Armion johdolla, Turun Työväenyhdistyksen soittokunta Olavi Vikmanin johtamana sekä Kyläpelimannit, jonka ohjelmana oli vanhaa työväentilaisuuksissa soitettua kansanmusiikkia. Musiikkilautakunnan käytössä olleen määrärahan turvin on aikaisemmin järjestetty rock-konsertti, kansanmusiikkikonsertti ja John Ogdonin pianoilta.

★

TURUN Reservinaliupseerit r.y. vietti 20-vuotisjuhlaansa 6. 4. 1975 Turun työväenopistossa. Merkkipäivän kunniaksi yhdistys on painattanut historiikin ja lyöttänyt juhlamitalin, jonka on suunnitellut taiteilija Valle Kaski. Juhlavastaanotolla järjestölle esitettiin lukuisia onnitteluja. Pääjuhlassa puhuivat järjestön puheenjohtaja Heikki Hietarinta ja Turun sotilaspiirin päällikkö, eversti Pauli Kaskeala. Historiikin esitti järjestön kunniapuheenjohtaja Aarne Haahtela. Juhlan ohjelmassa oli Turun Poliisilaulajien ja varuskuntasoittokunnan esityksiä sekä Merja Nevansalon lausuntaa. Iltajuhlaa vietettiin Turun linnan suojissa. Järjestön perustava kokous pidettiin 20. 3. 1955, naisjaosto perustettiin 1957, nuorten aliupseerien jaosto 1958 ja Ikäveljet-jaosto 1966. Oman lipun järjestö sai 10 vuoden toiminnan jälkeen.

★

TURUN Pursiseuran venesatamaan on valmistunut uusi huoltorakennus, jossa on saunat naisille ja miehille, peseytymis- ja pukeutumistilat, käymälät, alueen vedenpuhdistamo sekä tyhjennyssäiliöt kemiallisille venewc:lle. Ainoa laatuaan Suomessa oleva huoltorakennus rakennettiin Turun kaupungin tarkoitukseen osoittamilla varoilla.

★

TURUN yliopistollisen keskussairaalan lapsipsykiatriselle poliklinikalle ja osastolle on valmistunut uudet tilat ns. Vanhaan lastenklinikkaan. Uudet tilat antavat aikaisempaa paremmat mahdollisuudet mm. avohoidolle. Hoitohenkilökuntaa on 12 ja teamiin kuuluvat lääkäri, psykologi, sosiaalihoitaja sekä psykiatriseen sairaalahoitoon ja lasten sairaanhoitoon erikoistunut sairaanhoitaja.

★

Turun veljekset parrasvaloissa yli 200 kertaa

■ Aleksis Kiven näytelmä "Seitsemän veljestä" oli Turun kaupunginteatterin ohjelmistossa kolmatta näytäntövuotta. Teatterin tuore ja nykyaikainen tulkinta on jatkuvasti koonnut täpötäydet katsomot. Valtavan suosion näytelmä saavutti myös kaupunginteatterin vieraillessa Ruotsissa ja Saksan Demokraattisessa Tasavallassa. Kevätnäytäntökauden päätyttyä esityksen oli nähnyt noin 130.000 maksanutta katsojaa.

Keskiviikkona 7. 5. 1975 "Seitsemän veljestä" esitettiin 200. kerran. Ennen esityksen alkamista Turun Aleksis Kivi-kerhon edustajat, kerhon puheenjohtaja Antti Lehtinen, sihteeri Esko Koskelin ja hallituksen jäsen Jussi Uotila, luovuttivat muistolahjana näytelmän dramaturgille Ritva Holmbergille Kiven satavuotismitalin ja näytelmän ohjaajalle Kalle Holmbergille kerhon jäsenmerkin. Veljekset Esko Salminen (Juhani), Vesa-Matti Loiri (Tuomas), Heikki Kinnunen (Aapo), Ilari Paatso (Lauri), Heikki Alho (Simeoni), Arno Virtanen (Timo) ja Juha Muje (Eero) saivat Arvo Lukalan teoksen "Tässä me ollaan nyt" ja "pikkuveljekset" lukutikun. □

LOUNAIS-SUOMEN Syöpäyhdistyksen vuosikokouksessa 8. 4. 1975 jaettiin Lempi ja Armas Koivurinnan lahjoitusrahaston tutkimusapurahoja 8 500 markkaa. 4 000 mk:n apurahan sai lääket. ja kir. tri Jukka Nikoskelainen sekä 1 500 mk:n apurahan dosentti Matti Grönroos, lääket. lis. Osmo Räsänen ja lääket. ja kir. tri Juhani Tyrkkö. Apurahojen jaon suorittivat talousneuvos Lempi Koivurinta ja prof. Lauri Rauramo.

★

TURUN ja Dragsvikin varuskuntasoittokunnat antoivat viihdekonsertin Turun konserttitalossa 14. 4. 1975. Konsertin johtivat Turun varuskuntasoittokunnan kapellimestari, musiikkikapteeniluutnantti Esko Juuri ja Dragsvikin varuskuntasoittokunnan kapellimestari, luutnantti Matti Pelander. Konsertin käytännöllisestä järjestelystä vastasivat Rannikkosotilaskodin Turun paikallisosaston vihreät sisaret ja varuskuntasoittokunta. Tulot käytetään Turun varuskuntasoittokunnan soitintäydennyksen hyväksi.

★

TURUN Toverit ja Turun Palloseura allekirjoittivat 9. 4. 1975 sopimuksen, joka yhdistää pelaajat TPS:n SM-sarjajoukkueeseen. Sopimus ei merkitse sitä, että TuTo luopuisi jääkiekkoilusta. Seura pyrkii pääsarjaan. Uusi yhdistetty joukkue esiintyy ensimmäisen kerran elokuussa Turun Messujen yhteydessä pelattavassa messucupissa. Sopimuksen allekirjoittivat Ahti Penttilä, Erkki Saario, Erkki Tanninen, Tuomo Peltola, Eino Perko ja Kalervo Kummola.

★

TURUN seurakunnat järjestivät 20.—27. 4. 1975 lapsi- ja nuorisotyön esittelytapahtuman. Viikon aikana oli seurakuntatalon voimistelusalissa toimintaa esitellyt näytely. Päiväkerhojen monitoimitapahtumia pidettiin Hepokullan ja Jaanin seurakuntataloissa, Mikon mökissä ja Nuorten talossa Eerikinkatu 1. Ohjelmassa oli satuja, nukketeatteria, elokuvaesityksiä, puuhailua ja päiväkerholaisten töiden näyttely. Toimintanäyttelyn teemana oli "Taas tullaan".

★

TURUN kaupungin raittiuslautakunnan ja seurakuntien järjestämässä koko perheen juhlassa esitti tervehdyksen raittiuslautakunnan puheenjohtaja Raila Haaranen. Puheenvuoroja käyttivät mm. Markku Mielikäinen, Veijo Järvinen, Sakari Alftan, Seppo Paananen ja Jorma Helasvuo. Lisäksi tilaisuudessa esitettiin musiikkiohjelmaa.

★

TURKULAINEN Lions Club/Brahe jakoi 10-vuotisjuhlansa yhteydessä maaliskuussa kaksi apurahaa syöpätutkimukseen. 7 000 markan apurahan sai lääket. lis. Seppo Ruponen ja 3 000 markan apurahan lääket. ja kir. tri Juhani A. Vilpo. Apurahat jakoivat Lounais-Suomen Syöpäyhdistyksen edustajina dosentti Matti Grönroos, klubin presidentti Kauko Tomberg ja toimitusjohtaja Antti Koivurinta.

★

UUDENMAAN prikaatin juhlapäivänä luovutettiin prikaatille Turun kaupungin vaakuna. Uudenmaan prikaatin nykyinen sijoituspaikka on Tammisaari ja siellä suorittaa asevelvollisuuttaan myös huomattava määrä turkulaisia. Turun kaupungin puolesta vaakunan luovutti kaupunginhallituksen jäsen, toiminnanjohtaja Rabbe Lauren.

★

TURUN Kaupunginteatterin näytäntövuoden päättäjäistilaisuudessa puhuivat teatterilautakunnan puheenjohtaja, hovioikeudenneuvos Olavi Santalahti ja teatterin taiteellinen johtaja Ralf Långbacka. Puheissa muistettiin myös näytäntökauden päättyessä Turun Kaupunginteatterista lähteviä Mauri Heikkilää ja Kari Suvaloa sekä vielä puolisen vuotta Turussa viipyvää Vesa-Matti Loiria. Apul. kaup. johtaja Johannes Koikkalaiselle luovutettiin muistolahjaksi "Seitsemän veljeksen" esityksissä käytetty puukurra ja esityksistä kertova valokuva-albumi. Suomen Näyttelijäliiton 25-vuotisjuhlajamerkki ojennettiin näyttelijä Ilmari Aarre-Ahtiolle. Kaupunginteatterissa kävi näytäntövuoden aikana yli 176 000 katsojaa. Suuren näyttämön katsojamäärä oli 138 393 ja näytäntöjä 232. Sopukan katsojamäärä oli 34 787 ja näytäntöjä 260. Erillisohjelmat ja vierailut keräsivät 3 408 katsojaa. Näytäntöjä oli yhteensä 498. Ensi näytäntövuoden ohjelmistoon siirtyivät 'Seitsemän veljestä', 'Enkeleitä Broadwaylla', 'Sezuanin hyvä ihminen', 'Aleksis Kivi' ja 'Ville Viheltäjä'.

★

TURUN AA-toiminta vietti 25-vuotisjuhlaansa 17. 5. 1975 Turun suomalaisen työväenopiston juhlasalissa, jonne oli kokoontunut noin 400 nimetöntä AA-kerholaista eri puolilta Suomea. Turun kaupungin tervehdyksen esitti apul. kaup.johtaja Lauri Orell todeten mm., että AA-liike muodostaa sikäli merkittävän poikkeuksen, ettei se ota kunnallisilta elimiltä varoja toimintaansa, vaikka suorittaa yhteiskunnalle merkittävää työtä. AA-liike löysi tiensä Suomeen v. 1948 ja on levinnyt jo 100 paikkakunnalle. Turun alueella toimii nykyisin kandeksan ryhmää, jotka kaikki ovat itsenäisiä ja omavaraisia.

★

SNS:n Turun piirijärjestö ja Turun kaupunki järjestivät Konserttitalossa 6. 4. 1975 YYA-sopimuksen 27-vuotisiuhlan, jossa puhuivat kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, kunnallisneuvos Heikki Munter, N-liiton terveydenhoitoministeri V. Trofimov ja SNS:n toimitusjohtaja Eero Salmi. Taiteellisesta ohjelmasta vastasivat Turun kaupunginorkesteri sekä Jerevaninoopperan ja Bolshoi-oopperan solistit Vagan Mirakjan ja Tamara Sorokina, joita säesti Marianna Arutjunja. Päivällä pidettyyn SNS:n Turun piirijärjestön edustajakokoukseen osallistui noin 600 jäsenjärjestöjen edustajaa ja seuraajaa. Kokousta tervehti pääkonsuli P. G. Krekoten. Toimintaselostuksen esitti toiminnanjohtaja Sulho Koskinen todeten piirijärjestön henkilöjäsenten lukumäärän olevan yli 16 000 ja yhteisöjäsenten jäsenmäärä mukaanlukien yli 100 000. Piirijärjestön puheenjohtajaksi valittiin uudelleen agrologi Pehrn Kronberg.

★

TURUSSA toimivan Henrik Gabriel Porthan-instituuttin kannatusyhdistyksen puheenjohtajaksi on valittu uudelleen prof. Tore Modeen ja varapuheenjohtajaksi prof. Ilmar Talve. Erovuorossa olleet johtokunnan jäsenet fil.lis. Hans Lindbäck, pankinjohtaja Stig Lindström ja fil.maist. Sakari Talvitie valittiin uudelleen. Samoin tulivat uudelleen valituiksi neuvottelukunnan erovuorossa olleet jäsenet: varatuomari Karl Johan Huldén, kauppaneuvos Eino Jylhä, johtaja Eero Kestilä, maisteri Veikko Sjöblom ja maisteri Sven Stendahl. Uudeksi sihteeriksi eroa pyytäneen varatuomari Päivi Hirsikankaan ialkeen valittiin valt.maist. Eili Ervelä. Kuluneena toimintavuotena järjestettiin Turussa 1—2. kesäkuuta suuri kansainvälinen konferenssi, jonka teemana oli "ihmisoikeuksien turvaaminen pohjoismaissa". Konferenssiin osallistui mm. kaksi Nobelin rauhanpalkinnon saajaa: René Cassin ja Sean MacBride. Tänä vuonna instituutin aikomuksena on painattaa konferenssin esitelmät ja keskusteluyhteenvedot sisältävä julkaisu. Vuonna 1974 ilmestyi instituutin julkaisusarjan numero 4: dosentti Matti Klingen kirjoittama tutkielma "Suomi ja Ruotsi 1800-luvulla".

Turvatupa ry. toiminut 10. vuotta

■ Turvatupa ry. vietti 10-vuotisjuhlaansa 24. 3. 1975 Sirkkalan hoitokodissa. Turvatupatoiminnan Turussa aloitti Väinö Heiskanen, jonka alulle panemaa toimintaa päätti jatkaa 24. 3. 1965 pidetty Turvatupa ry:n perustava kokous. Turvatupa avattiin 7. 4. 1965.

Yhdistyksellä on kaksi hoitokotia. Ruissalon hoitokoti sijaitsee Turun kaupungin omistamassa Ruissalon entisessä kansakoulussa ja kesäkuussa 1971 toimintansa aloittanut Sirkkalan hoitokoti myös kaupungin omistamassa kiinteistössä Sirkkalankatu 1 a. Ruissalossa on 30 ja Sirkkalassa 33 hoitopaikkaa. Ruissaloon on pyritty sijoittamaan lähinnä työkyvyttömiä ja iän perusteella työelämästä poisjääneitä. Sirkkalan hoitokodin asiakkaista suurin osa on ollut työssäkäyviä ja hoitonsa itse maksavia. Hoitopäiviä molemmissa hoitokodeissa on vuosittain yhteensä parikymmentätuhatta ja keskimääräinen hoitoaika 4—5 viikkoa. Hoidettavia henkilöitä on vuosittain noin 400.

Yhdistyksen puheenjohtaja on ylilääkäri Christer Sourander, varapuheenjohtaia A-klinikan johtaja Paavo Pitkänen ja toiminnanjohtaja Reijo Suvanto. □

YLEISEN asemakaavakilpailun järjestämiseksi Turun yliopistoalueelle opetusministeriö on myöntänyt 200 000 markan määrärahan. Turun kaupunki suorittaa kilpailun kokonaiskustannuksista enintään 60 000 mk. Kilpailu koskee Turun Yliopiston laajennusalueeksi tulevan Turun vanhan kasarmialueen maankäytön ideoimista niin, että luodaan korkeatasoinen ja hyvin toimiva opiskelu- ja tutkimusympäristö ja saadaan aikaan miljööseen hyvin sopiva maankäyttöratkaisu sekä käytetään alue mahdollisimman tehokkaasti hyväksi.

★

VARSINAIS-Suomen museoiden, kuntien, kotiseutu- ja museoyhdistysten edustajat kokoontuivat 26. 4. 1975 yhteiseen museokokoukseen Turun linnaan. Kokouksen avauksen suoritti Turun kaupungin museolautakunnan puheenjohtaja, rovasti Haakon Wainio. Alustajina olivat toimistopäällikkö Olavi Tapio Museovirastosta aiheenaan "Museoviraston organisaatio ja tehtävät", maisteri Jorma Heinonen Museoliitosta aiheenaan "Museoiden turvallisuuskysymykset" ja amanuenssi Eira Karppinen, joka esitelmöi Turun kaupungin historiallisen museon maakunnallisesta näyttelytoiminnasta.

★

TURUN filatelistit ovat saaneet kutsun osallistua Turun ystävyyskaupungissa, Constanzassa, Romaniassa heinäkuussa järjestettävään kansainväliseen postimerkkinäyttelyyn. Paitsi postimerkein, tulee Turku esiintymään muutenkin heinäkuun aikana Constanzan kuvassa, sillä heinäkuun 24. päivänä kaupungissa vietetään Turun päivää, jolloin tullaan Turkua esittelemään valokuvin ja diakuvin samoinkuin tekstein ja kartoin. Postimerkinäyttelyyn on kutsuttu mukaan myös Constanzan muut ystävyyskaupungit sekä eri filatelistikerhoja Euroopan eri maista ja myös mm. Yhdistynyt Arabitasavalta.

★

TURUN Kultaseppien Yhdistys muisti vuosikokouksessaan Turun tuomiokirkkoa lahjoituksella. Yhdistyksen puheenjohtaja, ekonomi Arno Viljanen ja sihteeri, johtaja Jorma Nurmi luovuttivat hopeiset kynttilänjalat tuomiorovasti Lauri Huoviselle, joka vuosikokouksen osanottajille pitämässään havaintoesityksessä osoitti miten menneiden sukupolvien kultaseppien arvokkaimmat taidonnäytteet parhaiten ilmenevät nimenomaan kirkkohopeissa.

★

TSK:n yhtyeet tempaisivat CP-lasten hyväksi

■ Turun Soitannollinen Kerho järjesti 6. 5. 1975 pihasoittotempauksen CP-lasten ja CP-yhdistysten hyväksi. Tempaus aloitettiin Turun kauppatorilta ja sen jälkeen kerhon yhtyeet esiintyivät kaupungin asumalähiöissä noin 15 minuutin ajan. Partiolaiset ja soittajien lapset suorittivat rahankeräyksen.

Tempaukseen osallistuivat yhtyeet Lassen pelimannit, Aulis Kotaviita, Raffu Valtonen, Masa Raita, Voitto Leino, Pentti Laine, Soitinyhtye Maxim, TSK:n harmonikkapartio, Viihdemuusikkojen torvisoittokunta ja Kyläpelimannit. Esiintymispaikat olivat seuraavat: Suikkila, Nättinummi, Hepokulta, Runosmäki, Pallivaha, Mulli, Jyrkkälä, Vienola, Pahaniemi, Jaani, Hannunniittu, Sokeriranta, Martin kirkon seutu, Ispoinen, Ilpoinen, Petrelius, Lauste, Laukkavuori ja Hurttivuori. □

Pihasoiton tuotto oli 3.786,55 mk, jonka seura pyöristi 4.000 mk:si. Lahjoituksen vastaanottivat Jaakko Puro ja Raili Kinnunen ja luovuttivat Pekka Varjonen, Reijo Suomalainen, Pertti Keihäs ja Köpi Saarnio.

HELSINKILÄIS-turkulainen viihdetaiteilijaryhmä esiintyi 13. 5. 1975 Turun konserttitalossa. Tulot yli 7.000 mk luovutettiin SOS Lapsikylälle. Kaikki taiteilijat ja samoin orkesteri esiintyivät korvauksetta, eikä pääsylipuistakaan otettu veroa. Kapellimestarina toimi Unto Haapa-aho ja ohjelman juonsivat Esko Mustonen ja Lauri Jauhiainen. Säestyksestä huolehtivat Juhani Romppanen, Antero Ketonen, Taisto Wesslin, Matti Oiling ja Pentti Tiensuu.

TURUN kaupunginhallitus on myöntänyt 4.500 markan kuvataideapurahan taidemaalari Olavi Ermalalle, taidegraafikko Hannu Hämäläiselle ja taidemaalari Ulla Söderholmille sekä 2.000 markan apurahan taideopiskelija Reima Nurmikolle ja taideopiskelija Eija Ruoholle. 2.000 markan kamerataideapuraha myönnettiin kaitaelokuvaaja Jukka Rastaalle ja valokuvaaja Kari Lehtiselle. Kuvataideraha-anomuksia oli 41 ja kamerataideraha-anomuksia 14. Turun Kamerat ry ja Åbo Fotoklubb rf saivat yhteensä 1.900 mk Artfotonäyttelyn järjestämistä varten.

★

KIRKOLLISKOKOUKSEN kevätistuntokauden avauksen Turun kristillisellä opistolla 5. 5. 1975 suoritti arkkipiispa Martti Simojoki, joka johti puheenjohtajuutta kokouksessa. Notaarina toimi teol. lis. Jouko Martikainen. Avajaisjumalanpalveluksessa Turun tuomiokirkossa saarnasi piispa Yrjö Sariola. 9. 5. päättyneeseen kirkolliskokoukseen osallistui 108 jäsentä ja sen esityslistalla oli n. 40 asiaa.

★

TURUN Sanomalehtimiesyhdistyksen ponnahdus pinnalle-kilpailun vapunpäivänä voitti musiikinlehtori Arja Loimovuori, toiseksi sijoittui Raija Laine ja kolmannen palkinnon saivat Jarmo Ojanen ja Luostarivuoren yhteislyseon laulu- ja soittoyhtye Zambalaija, jonka "valmentaja" on kilpailun voittaja Loimovuori. Erikoismaininta annettiin Tuula Kokkoselle. Kilpailun syntysanat lausui 20 vuotta sitten toimittaja Jorma Vuori, joka yhdessä päätoimittaja Heimo Kallion ja toimittaja Jukka Martinkarin kanssa ryhtyi hanketta toteuttamaan. Vuosien varrella ovat voittajiksi selviytyneet mm. Silja Mellanen, Tamara Lund, Tuula-Anneli Rantanen ja Sari Virtanen.

TURUN ja Porin läänin nuorison taidetapahtuma järjestettiin Turussa 12.—13. 4. 1975. Kahden päivän aikana toimeenpantuihin kilpailuihin osallistui yli 900 kilpailijaa. Musiikkilajit (iskelmät, laulelmat, tanssimusiikki, pop, jazz, konserttimusiikki, kansanmusiikki ja hengellinen musiikki) suoritettiin työväenopistolla ja liikuntalajit (kansantanssi, taidetanssi, voimistelu ja seuratanssi) Konserttitalossa. Päätapahtumassa sunnuntai-iltana Konserttitalossa julkistettiin kilpailujen tulokset, jaettiin palkinnot ja nähtiin parhaiden kilpailijoiden esityksiä.

★

Taidetta Aurajoen rannassa

■ Kuvatekijät ry., Turun Ylioppilasteatteri ja Turku Jazz järjestivät 24.—25. 5. 1975 taidemarkkinat läänin taidetoimikunnan myöntämän apurahan tukemana. Tapahtuman paikkana oli Auransillan viereinen katukaistale Aurajoen itärannalla.

Taidetapahtuma sisälsi lauantaina näyttelyn avauksen lisäksi mm. havaintoesitykset veistoksen ja maalauksen valmistamisesta, ylioppilasteatterin esityksenä gruusialaisen pienoisnäytelmän 'Kyyhkyset' ja lyhytelokuvia. Sunnuntain päätapahtumaksi muodostui ohjelmallinen taidehuutokauppa, jossa oli myytävänä useiden turkulaistaiteilijoiden töitä. Meklareina toimivat näyttelijä Tapio Kouki ja toimittaja Matti Ijäs. Tuotto luovutetaan Vietnamin jälleenrakennustyöhön. Sunnuntaina oli lisäksi ohjelmassa Mamba-yhtyeen ja Nakkila Jazz-yhtyeen konsertit, ohjelmaa lapsille, elokuvaesityksiä ja ylioppilasteatterin esitys. Katudisko päätti taidetapahtuman. □

SUOMEN TURKU

ÅBO, VÅR STAD

Päätoimittaja - Chefredaktör: Olli Kestilä.

Toimitussihteeri - Redaktionssekreterare: Eino Lehtinen, Elinantie - Elinavägen 4 A 44, puh. - tel. 371 320.

Ilmoituspäällikkö - Annonschef: Ulla Nurmi, Jalustinkatu - Bygelgatan 3, puh. - tel. 352 963

Toimituskunnan muut jäsenet - Redaktionsrådets andra medlemmar: Taina Herrala - Heimo Kallio - Reino Leimu - Reino Linkosaari - Ilmari Rinne - Meta Torvalds.

TURKULAISET ylioppilaskuorot Brahe Djäknar ja Florakören vierailivat Tsekkoslovakiassa huhtikuussa. Kahdeksan päivää kestäneeseen kiertueeseen osallistui 110 ylioppilasta. Tsekkoslovakiassa kuorolla oli esiintymisiä Pardubicen kansainvälisillä akateemisilla kuorofestivaaleilla sekä lisäksi Prahassa, Brnossa ja Litomischl-katedraalissa. Johtajana oli Gottfrid Gräsbeck. BD vieraili Tsekkoslovakiassa v. 1968. Tsekkoslovakialainen kuoro vierailee Turussa elokuussa esiintyen mm. Turun juhlaviikolla.

★

TURKULAISEN automaalari Kalervo Vallin valokuvanäyttely "Uhattuna puutaloalue" avattiin toukokuussa Suomen valokuvataiteen museossa Helsingissä. Näyttely oli avoinna viime syksynä Wäinö Aaltosen museossa Turussa. Piispankadun kuvillaan Valli haluaa erityisesti osoittaa tämäntapaisen asuinympäristön ihmisläheisyyden ja lisäksi valokuvat kertovat puutaloarkkitehtuurin ehtymättömästä mielikuvitusrikkaudesta ja kauneudesta. Kalervo Valli lahjoittaa näytelynsä Suomen valokuvataiteen museolle, jonka kiertävien näyttelyjen sarjaan se liitetään.

★

TURUN Soitannollinen Kerho r.y:n vuosikokouksen avajaissanoissa kerhon puheenjohtaja Pekka Varjonen kertoi menneen 40-luvun toiminnasta sen olleen kerhon historian sekä toiminnallisesti että taloudellisesti nousukauden vuosikymmenen. Kerho on tehnyt lukuisia viihdytystilaisuuksia kaupunkimme huoltolaitoksiin, ollut mukana järjestämässä kaupunkimme viihdeiltoja ja yhteislaulutilaisuuksia sekä järjestänyt 1965 Nuorten Suomen Harmonikkamestaruuskilpailut ja 1968 Suomen Harmonikkamestaruuskilpailut. Alkavan vuoden toiminnasta hän mainitsi Suomen harmonikkamestaruuskilpailut, pihasoittotempauksen sekä kevään aikana järjestetävät viihdytystilaisuudet. Kerhon puheenjohtajaksi vuodeksi 1975 valittiin yksimielisesti nykyinen puheenjohtaja Pekka Varjonen, sihteeriksi Reijo Suomalainen, varapuheenjohtajaksi Leo Katajamäki, jäsenkirjuriksi Pentti Laine ja muiksi jäseniksi Kapi Saarnio, Pertti Keihäs, Tauno Huhtala, Aulis Kotaviita ja Matti Raita.

★

SISÄLLYS — INNEHÅLL

Viljo Vanne:
Turulle vihreä omaleimaisuus 3

Juuso Härri:
Turkulaiset ja Elsa-rata .. 5

Erkki Juhani Vuori † 6

Antti Lehtinen:
Erkki Vuori oli pyyteettömän antajan roolissa 7

Irmeli Torssonen:
Turun kesän ohjelmisto entistä monipuolisempi 8

Turku täynnä tunnelmaa .. 10

Ilmari Rinne:
Paattisten museo 11

Uusi Turun tuomiokirkkokirja ilmestynyt 11

Arja Yli-Uotila:
Olohuoneista ulos maailmaan virkistävän loman pariin 12

Mera pris för Åbo historiken 13

Göteborgs Stadsteater Turussa 13

Turun ruotsalaisesta teatterista toivotaan alueteatteria 13

Erkki Leppäkoski:
Turun lähivedet merentutkijain työkenttänä 14

Toivo T. Rinne:
Kaarinan poikien kultakuume 16

Turun piirustuskoulua tarjotaan valtiolle 16

Marja Salkoranta:
Wäinö Aaltosen kirjastosta 18

Simo Heleniukselle Wäinö Aaltosen Seuran apuraha .. 18

Matti Nurmi:
Yliopiston uusi hallinto-organisaatio 19

Ilmari Rinne:
Turkulainen työkeskus Aurala toiminut 35 v. 30

Turun Metsänkävijöillä 50-vuotissyntymäpäivät 21

Raili Kiianlinna:
Asiakirjojen paperi ruskettunutta ja ryppyistä kuin vanhan mummon poski .. 22

"Kaupunki ja puut"-näyttely Turussa 23

Enok Raivonen:
Suojatyötoiminta Turussa 24

Ilmari Rinne:
Turku-seura toimii 25

Taideteoksia Samppalinnan koululle 25

Portsan puutaloalue säilytettävä 26

27 135 henkilöä tutustui Meri Kutsuu-näyttelyyn 27

Neliö 27

Koululaisten ympäristönäytely Taidemuseossa 28

Turun eläkeikäiset juhlivat ja retkeilivät 28

Lähetyskirkko Betelin syntyvaiheet 29

Ressulle historia 75-vuotispäiväksi 29

Ole Torvalds:
Två skalder och källan i Runsala 30

Erik Julin lahjoitti esinekokoelman maamme ensimmäiselle museolle 33

Paavo Nurmen palkinnot näytteille Turun päivänä 34

Ilmari Rinne:
Kulttuurimatkailua ja matkailukulttuuriakin 34

Kari Jalonen:
Turun Musiikkijuhlat 9.—14. 8. 1975 35

Nähtävyyskohteita ja niiden aukioloajat kesällä 1975 37

Turun olympiasankareista valmistetaan tunnin filmi .. 38

Turun Saskioilla 20-vuotisjuhlat 38

Turun Kauppakorkeakoulun juhlajulkaisut ja mitali tasavallan presidentille 39

Turun Biologisessa museossa n. 550 eläintä 39

Ilmari Rinne:
Turun poikien turistireitit 40

Turun räätälien vanha tilikirja päivänvaloon 41

Turkulaisia vierailulla ystävyskaupungeissa 42

Operaatio Punainen Sydän Turussa 42

Meripelastustoiminta tarvitsee oman radiokanavan 42

Wäinö Aaltosen museossa muutostöitä 42

Toimitussihteerin pöydältä 43

Siirtolaismuseo Turkuun .. 43

Turun veljekset parrasvaloissa yli 200 kertaa 44

Turvatupa ry toiminut 10. vuotta 45

TSK:n yhtyeet tempaisivat CP-lasten hyväksi 46

Taidetta Aurajoen rannassa 46

Voiton päivän tilaisuuksia Turussa 48

Kansikuva:
Sampo-Tarmon pääkonttorin lisärakennus Puutarhakadun ja Puolalankadun kulmauksessa.

Lounais-Suomen Kirjapaino Oy
Nuppulantie 21
20310 Turku 31 ☎ 392 832

Voiton päivän tilaisuuksia Turussa

■ Toisen maailmansodan päättymisestä tuli 9. 5. 1975 kuluneeksi 30. vuotta. Päivän merkeissä myös Turussa järjestettiin useita tilaisuuksia.

Neuvostoliiton pääkonsuli P. G. Krekotenilla oli 8. 5. 1975 lehdistötilaisuus ja 9. 5. 1975 cocktailtilaisuus pääkonsulaatissa.

Wärtsilä-yhtymän Turun telakalla vietettiin 7. 5. 1975 telakan SNS:n osaston järjestämää juhlaa, johon osallistui kolmisentuhatta työntekijää ja toimihenkilöä. Tilaisuudessa puhuivat yli-insinööri Sakari Ekman ja pääkonsuli P. G. Krekoten. Musiikillisesta ohjelmasta vastasi neuvostoliittolainen soitinyhtye Bojan solisteineen.

Voiton päivän aamupäivällä laskettiin kukkalaitteet Leninin muistolaatalle sekä eri järjestöjen ja Turun kaupungin seppeleet neuvostosotilaiden muistomerkille.

Kaup.johtaja Väinö J. Leino lähetti sähkeet Leningradin kaup. johtaja V. Kazakoville ja N-liiton Suomen suurlähettiläälle V. S. Stepanoville. SNS:n Turun piirijärjestö lähetti sähkeen NSS:n Leningradin osastolle.

Lauantaina 10. 5. 1975 Kupittaan jäähallissa järjestetyssä juhlatilaisuudessa puhuivat ministerit Aleksander Danilov, Aleksei Shkolnikov ja Ulf Sundqvist, kaup. johtaja Väinö J. Leino, kansanedustajat Saimi Ääri ja Ensio Laine sekä pääsihteeri Aimo Haapanen. Juhlan ohjelmassa oli lisäksi chileläisen, tshekkoslovakialaisen ja neuvostoliittolaisen taiteilijaryhmän sekä KOM-teatterin esityksiä.

Turun kaupungin nuorisolautakunta järjesti Voiton päivän nuorisotapahtuman perjantaina 9. 5. 1975 Jyrkkälän, Mäntymäen, Kuuvuoren ja Martinsillan nuorisotaloissa sekä sunnuntaina 11. 5. 1975 Pop-kellarissa. Nuorisotaloissa järjestetty tilaisuus sisälsi lasten piirustustapahtuman ja elokuvaillan ja kellarissa esitettiin elokuvia ja tanssittiin. Nuorisolautakunnan edustajat puhuivat tilaisuuksissa. Piirustustapahtuman vetäjinä toimivat mm. Turun Taidegraafikot ry:n ja Kuvantekijät ry:n taiteilijat.

Turussa järjestettiin ajalla 10.—16. 5. sosialistisen maiden elokuvaviikko, jonka filmit liittyvät II maailmansodan tapahtumiin. Filmiviikon elokuvat olivat neuvostoliittolainen elokuva "Saarto", romanialainen "Tästä ei läpi", puolalainen "Matkustaja", bulgarialainen "Viimeinen sana", tshekkoslovakialainen "Kuolematon päivä", itä-saksalainen "Alastomana susien parissa" ja unkarilainen "Kaksi erää helvetissä". Lapsille esitettiin eri sosialistisista maista koottu sarja animaatioelokuvia — piirrettyjä filmejä lapsille. □

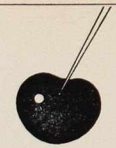
TURUN Lastenhuoltotyöntekijät ry. järjesti kevätkaudella Turun työväenopistolla lähikasvattajien täydennyskoulutuskurssin, jonka suorittaneet 90 lastenhuoltotyöntekijää saivat todistuksen. Sosiaalihallituksen hyväksymällä kurssilla oli yhteensä 50 tuntia luentoja, aiheina mm. kasvatuksen teoria, kasvatuksen menetelmät eri hoitoyhteisöissä, koululaitoksen kasvatuspalvelut, lapsia ja nuoria koskevä sosiaalinen lainsäädäntö ja lastenhuollon uudet periaatteet. Kurssin päätöstilaisuudessa puhuivat työväenopiston rehtori Antti Airamo, luentopiirin johtaja, nuorisosihteeri Markku Lehtinen ja yhdistyksen puheenjohtaja, opettaja Jyrki Heikkilä.

JÄMÄ
LÄMPÖTEKNIIKKAA

VALMISTAJA
OY JÄSPI & MÄKINEN AB
20310 TURKU 31 ☎ 921/391 311

Kokeile nyt heti
— ATRILLI maistuu
niin kesältä ja
hyvältä!

Uutuus
GRILLIMAKKARA
ATRILLI
LSO

Miellyttävä
viihtymisen ja asumisen
keidas
kaupungin keskustassa

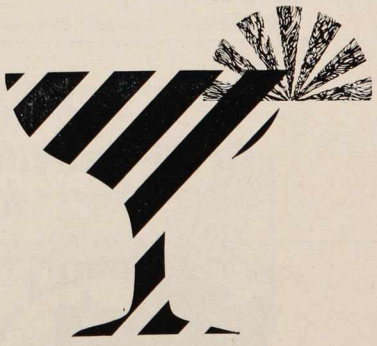
Uusitut, korkealuokkaiset **asuinhuoneet.** Yhdelle, kahdelle, useammalle.

Saunassa tilaa suurellekin seurueelle. Yksilöllistä palvelua. Mukavaa olemista. **Herkkujen keittiö.** CHAINE de RÔTISSEURS

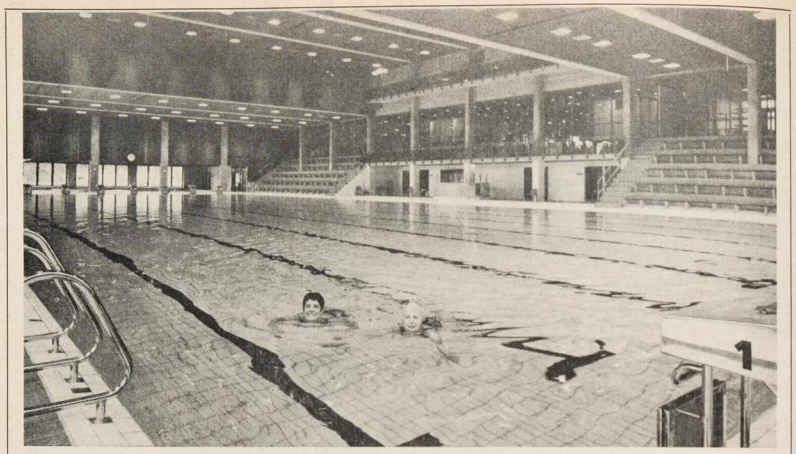
Ravintolassa tanssia. Mannermainen **PROVINSSI-baari.** Edulliseen lounashetkeen. Iloiseen seurusteluun.

Turkulaisille ja heidän vierailleen.

Tervetuloa!

HOTELLI MAAKUNTA
Humalistonkatu 7
Puh. 337 337

SUOMEN SUURIN JA KAUNEIN

— Impivaaran Uimahalli —

ON AVATTU

Uimahallinpolku 4 (kääntyy Markulantieltä) Keltainen bussi no 1
Uimahalli on avoinna arkisin klo 6-20, lauantaisin klo 6-18 ja sunnuntaisin klo 10-16.
Aikuisilta käyntikerta 3 markkaa, lapsilta 1 markka ◇ TERVETULOA!

SAUKKO-BAARISSA

maittavaa ruokaa ja hyvää kahvia.
Seurueille viihtyisä kabinetti kokous- ym. tilaisuuksia varten.

GRILLISTÄ HERKKUPALOJA HETKESSÄ!
Avoinna kesäkuun alusta klo 21 asti.

Saukkoravintolat Oy
Turku Puutarhakatu 20, puh. 334 590.

HYVÄÄ KAHVIA JA HETKESSÄ HERKULLISTA GRILLIRUOKAA
— myös kotiin vietäväksi.

Grilli-Kahvila Hiidenkolo

Konstantsankatu 4 Suikkila - Puhelin 394 290

Aura Kuuskoski
puh. 760 111
AVOINNA ark. 10—19
sunn. klo 12—19

Sunnuntaisin maalaispitopöytä klo 12—16

Maanantaisin suljettu

Aito ja tunnelmallinen kellariravintola, jossa nautit herkullisen mehevät pihvit.
Pinellan Pylväikkö

Hyvät pizzat ja spaghetit syöt meillä nopeasti ja huokealla joko sisällä tai terassilla.
Pinellan Pizzeria

Viihtyisä ja rauhallinen meriravintola on Ruissalossa TPS:n pienvenesataman yhteydessä.
Ruissi

KAHVILA-RAVINTOLA TEILLE JOKA OSAATTE NAUTTIA

aromikkaasta kahvista,
uunituoreista leivonnaisista,
herkullisesta lounaasta ja
viihtyisästä ympäristöstä.

TULKAA TUNNELMAAN

Café St. Erik
Eerikinkatu 17 2 krs
Puh. 333 152

LIIKENNETIEDOTUS

Aikataulun mukainen liikenne Turun kaupungin virkistysalueille VEPSÄÄN, MAISAAREEN ja NÖTÖHÖN alkoi 1. 6. 75.

Siniset meribussimme lähtevät tänä kesänä poikkeuksellisesti MARTINSILLAN luota, Linnankatu 43 kohdalta, missä myös myyntikioskimme sijaitsee.

Kioskimme vastaa myös tilausajoliikennettä koskeviin tiedusteluihin, puh. 304 778 (Avoinna klo 9.30—17.00).

Merellisin terveisin
Meri Bussi Oy
Jasmiinitie 5 - Turku 90
puh. 80 227

NELJÄ VIIKARIA

Kodikas
kahvila
Hämeenkatu 3
puh. 15 708
TURKU

Samppalinnan
KESÄTEATTERI

KOKO KANSAN NÄYTTÄMÖLEIKKI

Kalevala

19. 6.—11. 8. joka päivä (ei torstaisin)
klo 19 ja sunnuntaisin myös klo 15.
Lippuja päivittäin klo 10 alk.
puh. 29 050.

TURUN **Kesäteatteri**
VARTIOVUORELLA

Reino Helismaa — Toivo Kärki :

Ruoska ja rakkaus

Ohjaus: MAURI HEIKKILÄ
Tanssit: JUHANI RYTKÖLÄ
Säestys: KARI HONKASALO

Ruoska ja rakkaus on koko perheen iloinen laulunäytelmä. Tervetuloa Vartiovuorelle viihtymään iloisten tanssien ja laulujen parissa!

ENSI-ILTA 18. 6. Esitykset joka päivä, paitsi perj. klo 19, sunnunt. klo 15 ja 19
Liput: Centrumneuvonta ja teatterilta
puh. 12 440

OLETTEKO VAILLA VIIHTYISÄÄ KAHVI- TAI LOUNASPAIKKAA?
Olemme avanneet keskustassa

Kahvilaravintola RATIKAN

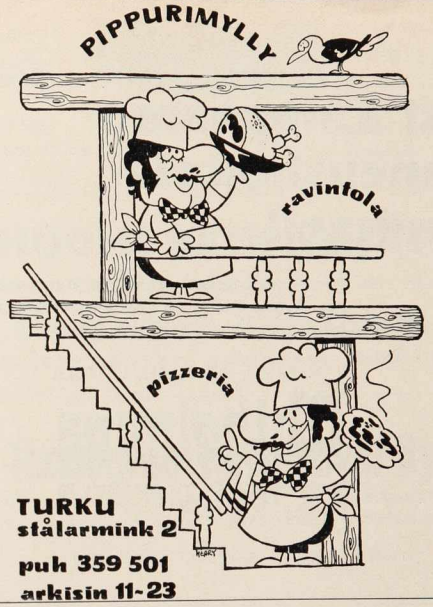
Yliopistonkatu 9 b (valopiha)
Puhelin 330 244

Tervetuloa kahville tai ruokailemaan!

Suomen Turku — Åbo, vår stad

ON TURKULAINEN
KOTISEUTULEHTI,
JOKA ILMESTYY
NELJÄ KERTAA
VUODESSA.

Tilatkaa lehti lahjaksi
muualla asuville turkulaisille.
Turku-seuran jäsenet
saavat lehden jäsenetuna.

Cafénoir

Eerikinkatu 8 — II kerros — Puhelin 332 918

Viihtyisä ruoka- ja kahvipaikka

ITÄ-BAARI It. Pitkäkatu 5 ☎ 14 595
PERHE-BAARI Martinkatu 3 ☎ 357 903
TÄHTI-BAARI Puutarhak. 15 ☎ 19 046

Baareissamme maukasta kotiruokaa, herkullisia voileipiä, hyvää kahvia ja kotona leivottua pullaa. Suuremmille ryhmille ryhmäalennus.

Maukkaan ruuan ja hyvän kahvin ystäville!

Sirkku-Baari

Linnankatu 7 - Puhelin 332 548

Uusi kampaamo kauneushoitola kemikaali

Turun keskustassa, jossa viihdyt ja rentoudut matkan rasituksesta. Meillä on hyvä ammattitaitoinen palvelualtis henkilökunta.

KAMPAAMO, KEMIKAALI, HOITOLA

Wilhelmina

Kaskenkatu 2 ◇ Yliopistonkatu 29
Puh. vaihde 33 75 75

OSTETAAN JA MYYDÄÄN ANTIIKKIHUONEKALUJA JA ANTIIKKIESINEITÄ

Antiikkia - Antikviteter
assmuth
Aurakatu 1 Auragatan. Puh. 12 357 Tel.

KAIKKI POLKUPYÖRÄALAN PALVELUT SAMAN KATON ALLA
— UUDET PYÖRÄT
— VARAOSAT
— KORJAUKSET

Polkupyöräliike T. Saario

Tuureporinkatu 19, puh. 16 356

VALION BAARIT

Humalistonkatu 7
Hämeenkatu 8
Valio Pakari
Hämeenkatu 9

VALIO

It. Pitkäkatu 42
Kauppiaskatu 9
Maariankatu 2

● Maukkaita ruoka-annoksia ● Virkistävää kahvia
ja herkullisia jäätelöannoksia ● TERVETULOA!

LINJALIIKENNE
UUNO SALONEN
Uittamontie 29
Puh. 356 000 - 357 535
Kesäaikana myös Piikkiö 728 719

Tilausajoja suoritetaan ajanmukaisilla turistilinja-autoilla.

Huom.! Myös 30 hengen pienoisbussilla — Ulkomailla-ajosta monivuotinen kokemus.

HUOM! RETKEILIJÄT!

Matkustakaa 29 h. LUXUS-pienoisbussilla. Myös 44 h., 48 h., 55 h., busseja.

Liikennöitsijä A. JALONEN

Puh. 14 444, 392 048, varm. klo 8—14 (kesällä ilt. 80 909) (tallettakaa ilmoitus)

Turunmaan Turistilaivat Ky

suorittaa tilausajoja sekä erilaisia kalastus- ym. pakettimatkoja Airiston Matkailukeskukseen. ★ Liikennöimme kesällä myös Kultarantaan.

Puhelin 23 422, 721 333 ja 747 644 (Airisto).

HIRVENSALON RATSASTUSKOULU

HIRVENSALO MOIKOINEN
Puh. 80 211

TURUN PONITALLI

LAUSTE HUHKOLA
Puh. 442 218
Toimintaa koko kesän.

kultaa
koruja
kelloja

Löytöostot meiltä

KELLOJEN JA KORUJEN KORJAUKSET HUOLELLA

Kultalöytö
Yliopistonkatu 39—41. Puh. 19 466

Yksilöllisiä nahka-asuja naisille tilaustyönä

NINETTE

Puolalankatu 9 - Puhelin 25 587

Meiltä hyvät kahvit, samalla voitte ostaa tärkeimmät ELINTARVIKKEET edulliseen valintahintaan myös SUNNUNTAISIN

ailan kahvila

Yliopistonkatu 9 b - Puh. 337 730

KOKO PERHEEN MAUKKAASTA RUUASTA SUOSIMA

KAHVILA – SILJA – CAFE

Siljan satamaterminaali TURKU, puh. 302 002
Avoinna joka päivä klo 8.00—22.00

Kahvila Mokka

Yliopistonkatu 6 - Puh. 20 142

SUOSITTU MYÖS RUOKAILUPAIKKANA

KAHVILA—RAVINTOLA

Kesti-Maaria

Viihtyisä ruokapaikka kaupungin sydämessä kirkkopuiston laidassa.
Kokous- ja kabinettitiloja. Sauna ja uima-allas.
Avoinna arkisin klo 10—20, pyhinä klo 11—18.
Maariankatu 2 Naantali - Puhelin 751 998.

Kyl mar sä
hyväst ruuast tykkät.
Tul sit syämä

uure emännä laittami herkui
ja kattelema
uussi tiloi

AURA-KAHVIO

Lähel Tuomiokirkko, Hämeenkatu 16 - Puhelin 18 071
Mirja Reima

Meiltä saatte mukavasti: — kahvituotteet, — elintarvikkeet, — jäätelöt, tupakat ym. Pikkulämpimät valmistuvat nopeasti ajanmukaisilla välineillä.

Ankkurigrilli
Ankkuripuisto (Stålarmink. varrella)
klo 6—22

Puhelin vaihde 353 600

Autogrilli
Hirvensalon silta
klo 8—24

Säästä liikepankkiin

HELSINGIN OSAKEPANKKI
KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
YHDYSPANKKI

Poikkea katsomaan mitä Ruola rakentaa.

Neliö on uusi asuntomyymälä ihan Turun keskustassa.

Neliö on avattu palvelemaan Sinua, joka suunnittelet uuden asunnon hankkimista tai olet kiinnostunut siitä, mitä asumisessa muuten tapahtuu. Neliössä voit rauhassa tutustua uusiin kerros- ja rivitaloalueisiin.

Näet myös sisustusmateriaalit ja -mahdollisuudet.
Tule käymään!

NELIÖ

Ruola Oy:n asuntomyynti
Aurakatu 1, puh. 330 850
avoinna ma—pe klo 8.00—16.00

TURKU 1975. LOUNAIS-SUOMEN KIRJAPAINO OY.

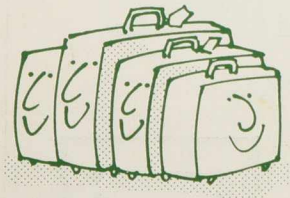
9563059
PÄÄKIRJ AIKAK LEHTISALI
LINNANK 2
20100 TKU 10

Ma[illegible]äkärinhoito ja laaja kor[illegible]vauspalvelu

Siksi Sampo-Tarmon matkavakuutus on vertaansa vailla

Jos kesken loman tarvitsette lääkärin apua, niin on hyvä tietää: Sampo-Tarmo on sopinut yli 40 lääkärin ja klinikan kanssa ulkomailla siitä, että he hoitavat asiakkaitamme veloituksetta.*) Lääkäriverkostomme laajenee jatkuvasti.

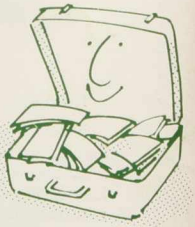

Sampo-Tarmolla on 39 suomenkielistä palvelupistettä ympäri maailman, sillä Finnairin ulkomaantoimistoista maksetaan ennakkokorvausta lääkärin-, lääke- ja hoitolaskuja vastaan ja vaikeissa tilanteissa jopa matkatavaroista.

Sampo-Tarmon matkavakuutuksen saatte pankeista, matkatoimistoista ja Sampo-Tarmon konttoreista. Samalla saatte matkailijan matkavakuutusoppaan. Muistakaa Sampo-Tarmon matkavakuutuksen edut, kun suunnittelette ulkomaanmatkaa.

*) Vakuutuskirjaan ja pankkisiirtolomakkeeseen liittyy vahinkoilmoituskaavake, jonka annatte lääkärille. Saatte hoidon kustannuksitta korvattavissa hoitotapauksissa. Esitätte vain vakuutuskirjanne.

SAMPO-TARMO

yhtä lähellä kuin lähin puhelin